

WITBOEK IVN

**Het cultureel kapitaal van de Lage Landen
in mondiaal perspectief**

Colofon

Bestuur Internationale Vereniging voor Neerlandistiek

Bureau IVN: 0031 13 466 3571, bureau@ivnnl.com (ma-wo-do)

Dit Witboek is afgesloten op 11 juni 2015. Zie voor publicaties van na die datum de site van de IVN: www.ivnnl.com

Inhoudsopgave

Samenvatting

Inleiding	4
1 Nederlandse Taalunie	7
2 Adviesorganen	24
3 De media	27
4 Het Vlaams Parlement	37
5 Nederland en Vlaanderen	43
6 Zuid-Afrika, Suriname en de Cariben	83
7 Erasmus Taalcentrum Jakarta	85
8 Centraal-Europa	95
9 Het Middellandse Zeegebied	108
10 De Duitstalige regio	112
11 De Franstalige regio	123
12 De Engelstalige regio	127
13 Overige reacties (Rusland en China)	130
14 Internationale Vereniging voor Neerlandistiek	139
Bijlagen	
1 Artikel 'Heibel rond de Taalunie', Lut Missinne en Jaap Grave (voorpublicatie Ons Erfdeel)	149

Samenvatting

'Taal schept kansen' is het motto van de nieuwe Taalunie. De IVN in het daar roerend mee eens en draagt dit bovendien uit met een netwerk van meer dan 600 docenten aan 180 instellingen in 40 landen. Zij geven handen en voeten aan de doelstellingen van de NTU en scheppen wereldwijd economische, maatschappelijk en culturele kansen voor Nederland, Vlaanderen en Suriname.

De huidige plannen van de Taalunie staan haaks op haar doelstellingen; de grote kansen die de neerlandistiek wereldwijd biedt, worden door het voorgenomen beleid buitengewoon geschaad.

Dit Witboek is een bundeling van de reacties op de koers van de Taalunie. De ingezonden stukken laten zien dat de bezuinigingen in de huidige vorm kapitaalvernietiging betekenen. Dit Witboek laat ook zien dat het anders kan. De IVN is ervan overtuigd dat de kennis en deskundigheid in het vinden, creëren en verzilveren van kansen bij het werkveld ligt. Door het werkveld strategisch in te zetten en financieel te ondersteunen blijft de groei van het Nederlandstalige culturele kapitaal in het buitenland mogelijk.

Dit Witboek laat ook de grote betrokkenheid zien waarover de Taalunie kan beschikken. Het Witboek bundelt immers de reacties en suggesties van ruim 400 personen en ook verenigingen die de Taalunie nodig heeft om haar doelstellingen te kunnen verwezenlijken. De IVN is ervan overtuigd dat betrokkenheid van de vereniging bij de strategische en financiële beslissingen van de Taalunie tot een efficiënter beleid leidt. De wijze waarop de bezuinigingen op dit moment worden doorgevoerd in het beleid, zet deze samenwerking te zwaar onder druk.

Dit Witboek gaat vergezeld met de uitnodiging aan de Taalunie om intensief samen te werken. Daarvoor is het noodzakelijk dat:

- De voorgestelde bezuinigingen in de huidige vorm niet doorgaan
- De NTU aan de IVN openheid geeft over de financiële situatie
- De NTU samen met de IVN nieuw beleid maakt met de daarbij behorende financiële kaders.

Inleiding

Medio april 2015 maakte De Nederlandse Taalunie (NTU) haar plannen kenbaar aan de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN) over voorgenomen extra bezuinigingen. Deze onverwachte bezuinigingen treffen de internationale neerlandistiek buitengewoon hard. Dit Witboek is een bundeling van de reacties hierop, die laten zien dat de bezuinigingen in de huidige vorm een enorme kapitaalvernietiging betekenen en met meer betrokkenheid van deskundigen in het werkveld omgebogen kunnen worden tot groei van het Nederlandse culturele kapitaal in het buitenland.

De relatie tussen NTU en IVN

De NTU, opgericht in 1981, is de beleidsorganisatie die het Nederlands internationaal ondersteunt, met inbreng van zowel de Vlaamse als de Nederlandse regering. Het Nederlands is met 24 miljoen sprekers de officiële taal in Nederland en België (Vlaanderen, Brussel), Suriname en delen van het Caribische gebied. Ook bestaan er nauwe contacten met Zuid-Afrika. De IVN is de belangenorganisatie van 600 docenten aan 180 instellingen in 40 landen, van Argentinië tot Zwitserland, met ruim 15.000 studenten en ruim 300.000 cursisten in de taal en cultuur van de Lage Landen. De NTU en de IVN zijn de grootste spelers in de bestuurlijke ondersteuning en bevordering van de positie van de Nederlandse taal en de daarmee verbonden cultuur.

De NTU ondersteunt de IVN financieel. Samen met de inkomsten uit de ledencontributies kan de IVN in totaal 0,4 fte. aan betaalde krachten inzetten om een veelheid aan activiteiten te ontplooiën. Naast het onderhouden van een digitale platform en een nieuwsbrief gaat het om de publicatie van het wetenschappelijk tijdschrift Internationale Neerlandistiek en het organiseren van het driejaarlijkse Colloquium Neerlandicum dat, sinds 1961, beurtelings in Nederland en Vlaanderen plaatsvindt. De NTU financiert voor het grootste deel het colloquium, zo ook het inmiddels 19de Colloquium dat wordt georganiseerd in Leiden van 7-21 augustus 2015. Naar verwachting komen hier 300 hoogleraren en docenten uit alle delen van de wereld een week bijeen rond 150 lezingen en presentaties, met daarbij extra culturele programma's en regiovergaderingen voor beleidsdiscussies.

Aan de activiteiten van het IVN-Bureau werken indirect ook tal van universiteiten mee, in Nederland en Vlaanderen, maar ook overal elders ter wereld waar Nederlands op universitair niveau wordt gedoceerd. Zo voeren bijvoorbeeld tal van hoogleraren in naam van de IVN werkzaamheden uit voor het opzetten van gezamenlijke projecten en het ondersteunen van junior-onderzoekers. Ook het Colloquium zou niet mogelijk zijn zonder de belangeloze inzet van tientallen hoogleraren en docenten uit alle delen van de wereld. Al met al kan gesteld worden dat die inzet – in financiën uitgedrukt – minstens even hoog is als de financiële ondersteuning die de IVN van de NTU ontvangt.

Vooraf het gegeven dat de aangekondigde bezuinigen van de NTU voor de internationale neerlandistiek zonder enig overleg met de IVN tot stand zijn gekomen, heeft de bestaande verhoudingen onder druk gezet. De IVN meent met recht te kunnen zeggen de NTU heel veel terug ontvangt voor wat ze aan financiële ondersteuning krijgt. Ook draagt de IVN veel bestuurlijke verantwoordelijkheid. De laatste jaren is die verantwoordelijkheid nog groter geworden omdat de NTU de IVN vaak als gesprekspartner gebruikt, en de NTU sinds kort de Raad van Advies van de IVN als een orgaan ziet dat ook de NTU van dienst kan zijn bij fondsenwerving.

De voorgestelde extra bezuinigingen

De IVN heeft er begrip voor dat er bezuinigd moet worden. In 2014 is de IVN erin geslaagd, dankzij vrijwilligers, om extra te besparen op de werkingskosten. Begin 2015 bleek de NTU echter een extra gat in de begroting te hebben. Dit was de direct aanleiding voor extra bezuinigingen. De voorgestelde extra bezuinigingen betreffen:

- de sluiting van het Erasmus Taalcentrum in Jakarta (ETC),
- het afschaffen van de Zomercursussen in Vlaanderen en Nederland waar studenten drie weken een intensief programma volgen,
- het afschaffen van de Suppletieregeling waarmee ondersteuning werd geboden aan noodlijdende vakgroepen, met name in Midden- en Oost-Europa.

Het Erasmus Taalcentrum in Jakarta.

Het ETC werd in 1981 opgericht, en organiseert in samenwerking met de Vakgroep Nederlands van de Universitas Indonesia lessen Nederlands voor cursisten van verschillend niveau en met uiteenlopende interesses voor de taal: Indonesische scholieren, bedrijfsleiders, archivariissen, reisleiders, maar vooral studenten. Indonesische historici en juristen hebben grote behoefte aan kennis van het Nederlands om de vele onvertaalde bronnen te kunnen lezen. In 1996 werd het beheer van het ETC overgedragen aan de NTU. De NTU wil het Taalcentrum Jakarta per 1 juli 2015 opheffen. Het behoeft nauwelijks betoog dat Nederland gelet op zijn speciale rol in het verleden hier een bijzondere taak heeft. In 2014 namen ruim 1500 cursisten deel aan diverse cursussen in de Nederlandse taal.

De Zomercursussen

De Zomercursussen bieden studenten de gelegenheid om zich onder te dompelen in de cultuur en de taal van het land dat ze bestuderen: drie weken interculturele communicatie in de praktijk. Het gaat hier om gemotiveerde studenten die al een behoorlijk taalniveau hebben bereikt. Voor studenten uit verre of economisch zwakke landen is dit vaak de enige mogelijkheid om een periode in Nederland of Vlaanderen te verblijven. In de tijd dat de IVN hier nog bij betrokken was ging het per jaar om zo'n 300 studenten. Nu gaat het volgens opgave van de NTU om ongeveer 200 studenten per jaar. De NTU is bereid om 20% van haar huidige begroting voor de zomercursussen te behouden voor een alternatieve oplossing. Dit is naar het oordeel van IVN volstrekt onvoldoende.

De Suppletieregeling

De Suppletieregeling voorziet erin dat moedertaaldocenten in het buitenland, in het bijzonder Midden- en Oost-Europa, via de NTU een aanvulling krijgen op een lokaal salaris. Deze suppletie bedraagt 10.000 euro per jaar voor niet-gepromoveerden en 13.000 euro per jaar voor gepromoveerden, en dit voor maximaal drie jaar. Het is een goede formule gebleken om moedertaalsprekers in buitenlandse vakgroepen werkzaam te laten zijn, en zo een basis te vormen voor het onderwijs op locatie. De NTU wil alle suppleties afschaffen. Wel is ze bereid om een noodfonds van 30.000 euro te handhaven (15% van de totale kosten) om de meest schrijnende gevallen te kunnen ondersteunen. Hierbij komt nog dat ook in andere landen, met name Zuid-Europa, vakgroepen Nederlands in steeds slechter financieel vaarwater terecht komen. Een salaristoelage uit Europese fondsen is al eens onderzocht, maar bleek niet haalbaar vanwege Europese regelgeving.

(Inter)nationale reacties

Het zijn niet alleen de plotselinge bezuinigingen die tot onrust hebben geleid. In alle regio's die de IVN vertegenwoordigt, inclusief Nederland en Vlaanderen, zijn grote twijfels gerezen over de manier waarop de NTU haar beleidsopdracht uitvoert. In alle reacties klinkt de verbijstering door over 'de ondoordachtheid van de voorstellen' en de ontgoocheling over 'het ontbreken van enig overleg'. De grote betrokkenheid op de toekomst van de neerlandistiek wereldwijd is daarbij altijd het vertrekpunt. Daarnaast klinkt er een sterke

oproep tot een stimulerende rol van met name de Nederlandse overheid in het ontwikkelen van beleid dat recht doet aan de uitstraling van de Nederlandse taal en cultuur. Vaak wordt daarbij verwezen naar het vorige Colloquium in Antwerpen (2012) waarin de leden van de IVN zijn toegesproken als 'de culturele ambassadeurs' van de Lage Landen. Ook is toen bij monde van de minister-president van Vlaanderen benadrukt hoe belangrijk de steun is van de Nederlandse en Vlaamse overheid voor o.a. het bedrijfsleven, het toerisme, ons rijke cultureel erfgoed en de internationale samenwerking.

Een open debat over het beleid van de NTU is gebaat bij een overzichtelijke weergave van de standpunten die naar voren zijn gebracht en ondertekend zijn door nagenoeg alle toonaangevende hoogleraren en docenten in de Lage Landen en de diverse regio's wereldwijd. De IVN heeft deze reacties verzameld in dit Witboek over het cultureel kapitaal van de Lage Landen in mondiaal perspectief. Het aantal ondertekenaars bedraagt ruim 400.

Naar een vernieuwd internationaal beleid

De IVN kan niet akkoord gaan met de bezuinigingen zoals die nu door de NTU worden opgelegd. De IVN vraagt de NTU om openheid te geven over de financiële situatie; deze openheid was voor 2013 de norm. De IVN plaatst bovendien grote vraagtekens bij de huidige werkwijze van de NTU. De IVN constateert een verschuiving van inhoud naar vorm, van meerwaarde naar 'return on investment' en van dialoog naar dictaat.

De IVN streeft naar een voortgaand debat over het internationaal beleid inzake de taal en cultuur van de Lage Landen. Al jarenlang is van diverse kanten, ook buiten de IVN, aangedrongen op nieuw beleid. Hier twee beleidsopties uit de talrijke suggesties in dit Witboek.

1. In de landen met een breed 'Lage Landen-residu' (Australië, Canada, diverse staten in de VS (Minnesota, New York) is sinds de 'Queen Beatrix Chair' in de jaren zeventig in Berkeley, Californië, niet of nauwelijks geïnvesteerd in de ontwikkeling van leerstoelen.
2. In de BRIC-landen schittert de NTU door afwezigheid. In China bijvoorbeeld ondersteunt de NTU gedeeltelijk 2 lectoren die overbezet zijn. Duitsland zou op deze schaal 10 lectoren ondersteunen. In werkelijkheid ondersteunt de 'Deutscher Akademischer Austauschdienst' 9 hoogleraren en lectoren, 34 docenten en 32 stagiaires. Bovendien zijn in China nog vier vestigingen van het Goethe-Institut actief. Gelet op alle reacties uit het veld is er dringend behoefte aan een debat over de manier waarop de NTU met meer rendement dan in de afgelopen jaren kan bijdragen aan de internationale ondersteuning van de neerlandistiek in de ruime zin van het woord.

Het Bestuur van de IVN spreekt zijn grote erkentelijkheid uit aan alle leden die informatie hebben verstrekt, en roept alle betrokkenen op eventuele onjuistheden in dit Witboek te melden aan het Bureau. Het Bestuur spreekt de wens uit dat dit Witboek mag bijdragen aan een debat waarin zo spoedig mogelijk het vertrouwen wordt hersteld tussen de 'overheid' en het 'veld'.

Het Bestuur van de IVN

1 Nederlandse Taalunie

1.1 Mededeling omtrent afbouwen suppleties

15 april 2015

Geachte docent,

De voorbije twee jaren waren turbulente jaren voor de Taalunie. Op vraag van onze overheden hebben we onszelf de nodige kritische vragen gesteld met als doel keuzes te maken en onze maatschappelijke relevantie duidelijker aan te tonen en meer focus aan te brengen in onze werking.

Besparingen realiseren

Uiteraard willen we in blijven zetten op activiteiten waaraan de Taalunie een meerwaarde kan leveren. Tegelijkertijd is ons, vanuit de overheden in Nederland en Vlaanderen, een fikse besparing opgelegd. Om die te realiseren, hebben we eerst de projecten afgestoten die niet tot de kerntaken van de Taalunie behoren en hebben we inhoudelijk met de kaasschaaf de begroting ingeperkt. Ook hebben we door middel van een interne reorganisatie de personele kosten van het Algemeen Secretariaat aanzienlijk verminderd. Maar daarmee hebben we jammer genoeg nog geen sluitende begroting.

Gemaakte keuzes

Helaas zijn we op een punt beland waarop ook andere pijnlijke keuzes niet uitblijven. Het bredere kader van de besparing en de gevolgen ervan schetsen we in een volgend bericht dat aan het hele NVT-veld gericht is. Omdat een van de beslissingen u echter rechtstreeks raakt, willen we u als eerste op de hoogte stellen: we zien ons namelijk genoodzaakt de suppleties voor moedertaalsprekers te schrappen.

De gevolgen voor u

We zijn er ons van bewust dat dit nieuws hard aankomt. Daarom zetten we alles zo helder mogelijk op een rijtje voor u:

- Dit jaar bent u nog zeker van suppletie. De laatste suppletie waarin de Taalunie voorziet, loopt van september 2015 tot juli 2016.
- Na juli 2016 doen we er alles aan om een noodfonds in stand te houden voor Oost-Europese hoofdvakgroepen (in de landen van het docentenplatform DOEN) om onder meer reiskosten en verzekeringspolissen te vergoeden.

We willen benadrukken dat deze pijnlijke maatregel voortvloeit uit zware besparingen. Al het werk dat u als moedertaalspreker aan een buitenlands docentschap verricht, waardeert de Taalunie heel erg. Graag hadden we de regeling juist ook mogelijk willen maken in andere regio's. Helaas kunnen we die ambitie niet realiseren.

Meer informatie

We kunnen ons voorstellen dat u met ons over deze beslissing in gesprek wilt gaan of dat u vragen heeft. Laat het ons weten. Dan nemen we graag contact met u op om een belafsprake te maken.

Met vriendelijke groeten,

Geert Joris, algemeen secretaris

1.2 Mededeling omtrent zomercursussen en suppletierегeling

15 april 2015

Geachte heer, geachte mevrouw,

Beste docent,

De voorbije twee jaren waren turbulente jaren voor de Taalunie. Op vraag van onze overheden hebben we onszelf de nodige kritische vragen gesteld met als doel keuzes te maken en onze maatschappelijke relevantie duidelijker aan te tonen en meer focus aan te brengen in onze werking.

Onze doelen

Uiteraard willen we in blijven zetten op activiteiten waaraan de Taalunie een meerwaarde kan leveren. Bijdragen aan kwaliteitsvol onderwijs Nederlands en de promotie van het Nederlands en de Nederlandstalige cultuur, beide in binnen- én buitenland, zijn dan ook belangrijke doelstellingen van de Taalunie. We willen doorgaan met investeren in uw afdelingen en met u samenwerken om van het Nederlands en de Nederlandstalige cultuur een sterk merk te maken.

Begroting

Vanaf 2015 moet de Taalunie flink besparen: de begroting wordt nog eens met 1,9 miljoen euro gekort, terwijl ook de jaren ervoor al bezuinigingen doorgevoerd zijn.

Eerst hebben we niet-kerntaken afgestoten, waarna we een interne reorganisatie binnen de Taalunie hebben doorgevoerd. Hierdoor zijn de personele kosten van het Algemeen Secretariaat aanzienlijk teruggebracht.

Keuzes

Helaas zijn we nu op een punt beland waarop ook andere pijnlijke keuzes niet kunnen uitblijven. We hebben eerst voor onszelf bepaald waar we op willen inzetten, wat we als onze kernopdrachten beschouwen. Zo weten we bijvoorbeeld, onder andere door uw feedback, hoe belangrijk de basisfinanciering is en beschouwen we de regionale docentenplatforms als een essentiële basis voor samenwerking en kennisuitwisseling. We kiezen ervoor om hierin te blijven investeren.

Zomercursus

Dat betekent echter dat we elders moeten snijden in de kosten. Tot onze grote spijt hebben we moeten beslissen de zomercursussen in Nederland en Vlaanderen vanaf 2016 volledig stop te zetten.

Let wel: In 2015 gaan de studentencursussen in Zeist en Gent door, zoals gepland.

Nieuwe initiatieven

Uiteraard zullen we in de toekomst initiatieven ontwikkelen om studenten te motiveren om voor het Nederlands te kiezen en daarin te excelleren. Dit zullen we echter op een andere manier moeten gaan opzetten. U kunt denken aan digitale initiatieven of projecten om stagemogelijkheden toegankelijk te maken voor uw studenten, waarbij we verschillende partners in Nederland en Vlaanderen betrekken. Ook deze initiatieven zijn voor studenten erg waardevol, waarbij we verwachten een grotere groep studenten te bereiken dan de geselecteerde groep zomercursusstudenten. De zomercursussen op locatie, die onder de

koepel van de docentenplatforms worden georganiseerd, willen we bovendien blijven steunen.

Suppletieregeling

Wij hebben ervoor gekozen de ondersteuning die wereldwijd op alle afdelingen betrekking heeft, zoals de basisfinanciering, overeind te houden. Helaas zien we ons echter genoodzaakt de suppletieregeling af te bouwen. We zijn ons bewust van de positieve effecten van de regeling in Midden- en Oost-Europa en begrijpen dat het verdwijnen van deze voorziening een grote impact heeft voor de moedertaalsprekers die hier gebruik van maakten. Een overgangsregeling zorgt ervoor dat alle lectoren tot juli 2016 zeker zijn van hun suppletie.

Hoe nu verder?

Wij gaan er vanuit dat we hiermee belangrijke ingrepen hebben gedaan om onze begroting in evenwicht te brengen. In de komende maanden gaan wij hierover graag met u in gesprek, bijvoorbeeld tijdens een brainstorm met mensen uit het veld of tijdens het IVN Colloquium Neerlandicum in Leiden.

We zijn ervan overtuigd dat we, door de krachten te bundelen met alle betrokken partners, in de komende jaren opnieuw kunnen bouwen aan een sterke ondersteuning en stimulerend beleid voor het Nederlands in het buitenland. Uw inbreng en constructieve reacties stellen we bijzonder op prijs.

Met vriendelijke groeten,

Geert Joris

algemeen secretaris

1.3 Waar is dat feestje?

Door Geert Joris

29 april 2015 op Neder-L

Vorige week verscheen op deze site een stuk van Marc van Oostendorp onder de titel 'Boycot het Taalunie-feestje'. Ik wil hier graag op reageren, omdat Van Oostendorp zich baseert op onjuiste informatie. Ik wil voorkomen dat mensen ten onrechte boos en ongerust worden gemaakt. Daarom dus dit antwoord.

Bezuinigingen en managers

In 2012 beslisten de bevoegde ministers om de Taalunie grondig te vernieuwen. Daartoe werd geen inhoudelijke taalkundige aangetrokken, maar een manager met meer dan louter interesse voor de inhoud. Een generalist op het vlak van de inhoud, een specialist op het vlak van de organisatie. Inhoudelijke deskundigheid is er binnen de Taalunie immers voldoende aanwezig en waarom zou die niet in banen mogen worden geleid? Wie mij verwijt dat ik een manager ben, gaat voorbij aan datgene waaraan de Taalunie behoefte had. Ik zie in de omschrijving 'manager' overigens geen verwijt.

Voor de periode 2011 tot 2015 heeft de Taalunie twee opdrachten gekregen. Enerzijds werd een besparing opgelegd van 20 procent, anderzijds werden we verplicht om na te denken over onze doelstellingen en kerntaken. De tweede opdracht werd uiteraard beïnvloed door de eerste. Een bezuiniging van 20 procent laat geen 'kaasschaafmethode' toe. Die vraagt dat je keuzes maakt. Daarbij hebben we gekeken naar wat tot de kerntaken behoort en wat niet.

Het ETC in Jakarta

Een voorbeeld daarvan is het Erasmus Taalcentrum (ETC) in Jakarta. De Taalunie erfde dit talencentrum jaren geleden van de Nederlandse overheid, toen die zelf ook nadacht over haar kerntaken. Net zoals wij nu, kwam de Nederlandse overheid toen tot de conclusie dat talencentra openhouden geen opdracht is van de overheid. Daar heb je marktpartijen voor.

De Taalunie zet sowieso zwaar in op neerlandistiek in Indonesië vanwege de historische banden. Vandaag betalen de Nederlandse belastingbetalers bovendien elk jaar 300.000 euro (voordien zelfs ruim 400.000 euro) om in Indonesië bijvoorbeeld stewards, militairen, mensen die in het toerisme willen werken, zo goed als gratis een opleiding Nederlands te laten volgen. Leg dat eens uit aan werkzoekende Nederlanders die dure opleidingen moeten volgen om een baan te krijgen en die opleidingen (doorgaans) zelf moeten betalen. Je kunt je ook afvragen waarom de Indonesische overheid die taak niet op zich neemt, als ze dit instituut zo belangrijk vindt. De Nederlandse overheid heeft eind 2013 beslist om het ETC in Jakarta weer over te nemen van de Taalunie en heeft vervolgens, na grondig onderzoek, beslist om de subsidie stop te zetten per 1 juli 2015. Dat gebeurt niet zonder overgangsmaatregelen. Het ETC krijgt de mogelijkheid om te verzelfstandigen. Moet ik nu alle startende bedrijven in Nederland oproepen om dit feestje te boycotten? Want waarom moeten zij hun opstart of een overname zelf betalen en daar dus een risico voor lopen, en krijgt een instituut in Jakarta die mogelijkheid door de overheid aangeboden?

Zomercursussen

Achter de stopzetting van de zomercursussen en de suppleties gaat een soortgelijk verhaal schuil. De afgelopen jaren betaalden de Nederlandse en Vlaamse overheden via de Taalunie jaarlijks meer dan 500.000 euro om ongeveer 230 buitenlandse studenten Nederlands gratis een drie weken durende zomercursus te laten volgen in Nederland en Vlaanderen. Intussen

was dat bedrag teruggebracht tot 350.000 euro voor maar 70 studenten. Dat komt neer op 2.000 tot 5.000 euro per cursist, per jaar. Nederland en Vlaanderen hebben diverse organisaties die zomercursussen voor buitenlandse studenten organiseren. Daar moet uiteraard voor betaald worden. Waarom zou de Taalunie die gratis moeten aanbieden? Ze zou evengoed kunnen doorverwijzen en afspraken maken met organisatoren die in de markt actief zijn. Als ik een ondernemer was in deze sector, zou ik oproepen om dit feestje te boycotten. De Taalunie verstoort als het ware de markt door gratis iets aan te bieden waar je normaal voor moet betalen.

Een doelstelling van de Taalunie is studenten motiveren om voor Nederlands te kiezen en daarmee verder te gaan. Navraag in het veld leert dat de zomercursussen, die al langer bestaan dan de Taalunie zelf en die in al die tijd zo goed als onveranderd gebleven zijn, wellicht niet de beste manier zijn om studenten aan te zetten om de taal en de cultuur te leren. Studenten hoeven niet meer naar het taalgebied te komen om met het Nederlands in contact te komen zoals zestig jaar geleden: er zijn tal van moderne middelen om dagelijks Nederlands te horen en te spreken. En ze krijgen voortreffelijk onderwijs op de plek waar ze Nederlands studeren. De student van vandaag heeft andere verwachtingen dan de student van tien, twintig of dertig jaar geleden.

In plaats van zomercursussen te organiseren, willen we iets opzetten waar die student ook werkelijk iets aan heeft. We kijken daarbij naar de 21ste strategische agenda's van Nederland en Vlaanderen. We zijn tenslotte een beleidsorganisatie. Dat we daar minder middelen voor hebben, klopt. Maar we zijn er wel van overtuigd dat we het anders kunnen doen met wellicht een groter effect op de student, het land en de universiteit of school waar die student vandaan komt en het Nederlandse taalgebied. Oproepen om niets te veranderen getuigt niet meteen van visie, tenzij je conservatisme als zaligmakend beschouwt. Geen 'managementspeak' "meer met minder", wel "anders met minder". Dat minder, daar hebben we allemaal last van. Dat is niet eigen aan de Taalunie. Dat is een gegeven van de tijd. Waarom zou de Taalunie daaraan ontsnappen?

Suppleties

De suppleties, dan. Voor wie niet weet wat suppleties zijn, een stukje geschiedenis. Bij de val van de Muur vonden de Nederlandse en Vlaamse overheden het belangrijk om voor de neerlandistiek een accent te leggen op het voormalige Oostblok. Daartoe werden moedertaalsprekers uitgestuurd naar de universiteiten waar al Nederlands gedoceerd werd.

Omdat de lonen er laag waren, wilden moedertaalsprekers pas vertrekken als ze een aanvulling kregen op hun loon. Intussen is er veel veranderd in Midden- en Oost-Europa. Dat die suppleties nog steeds welkom zijn, wil ik niet ontkennen. Maar ik zou dit feestje boycotten, als ik docent en moedertaalspreker was in Portugal of Griekenland. Want waarom krijgen zij dat extraatje niet? Als we het systeem in die zin rechtvaardig maakten, zou het onbetaalbaar worden.

Vanwege die georganiseerde onrechtvaardigheid is niet iedereen gelukkig met het systeem van de suppleties. Willen we de buitenlandse afdelingen Nederlands dan de mogelijkheid ontzeggen om met moedertaalsprekers te werken? Natuurlijk niet, integendeel. Laten we, samen met Nederlandse en Vlaamse opleidingen Nederlands, recent afgestudeerde neerlandici stimuleren om aan een afdeling in het buitenland werkervaring op te doen.

Tegenover de eventueel lagere lonen staat voor deze jonge mensen een unieke werkervaring in een internationale context. Een onbetaalbare ervaring maar een betaalbaar alternatief. We onderzoeken inmiddels ook of Europese fondsen voor Europese afdelingen een financiële stimulans kunnen bieden.

Geld voor propaganda?

Geeft de Taalunie te veel geld uit aan propaganda? De Taalunie besteedt 3,5 procent van het totale budget aan communicatie. We werken samen met partijen die belang hebben bij de uitstraling van het Nederlands, ook commerciële partners. Zo werd het Taalheldenboekje voor leerlingen in het voortgezet onderwijs betaald door de uitgeverijen Van Dale en Pelckmans. Het *Groene Boekje* wordt uitgegeven door Van Dale en Van Dale heeft daar een marketingbudget voor. Het Taalunie-filmpje hebben we gemaakt om op een korte en heldere manier uit te leggen wat we doen. Het staat op YouTube, maar het wordt vooral gebruikt bij presentaties die intussen al door honderden mensen bijgewoond werden en waar telkens weer enthousiast gereageerd wordt op het filmpje en zijn verhaal.

De Week van het Nederlands wordt mogelijk gemaakt door de vele organisaties (en bedrijven) die zich willen inzetten voor het Nederlands, omdat ze oog voor hebben voor de maatschappelijke én economische kansen die de taal schept. De Taalunie organiseert in het kader van die week de uitreiking van de Prijs der Nederlandse Letteren aan Remco Campert. Met het beperkte budget dat we hebben, willen we bovenal een platform bieden waarop anderen het belang van het Nederlands voor hun sector over het voetlicht kunnen brengen. Het gaat daarbij niet om de Taalunie, het gaat om het Nederlands.

Enkele cijfers dan toch

Op een totaalbudget van afgerond 10 miljoen euro, gaat circa 30 procent naar de afdeling Taalgebruik. Dat budget gaat in hoofdzaak naar ondersteuning van het Nederlands buiten het taalgebied. Zoals gezegd gaat er 3,5 procent naar communicatie. 36 procent geven we uit aan Taalinfrastructuur, waarbij het gros van die middelen integraal doorgestort wordt naar het INL en de DBNL. 3,5 procent gaat naar Taalbeleid en wordt hoofdzakelijk gebruikt om samenwerkingen in het veld te bevorderen. Het overige (27 procent) zijn apparaats- en personeelskosten. Sinds de bezuinigingen werkt de Taalunie met 35 mensen in plaats van 45.

Snoeien in de kerntaken?

Dus, nee, we snoeien niet in onze kerntaken, we zetten er zelfs harder op in. Geld is een gemakkelijke incubator maar die leidt (soms) ook tot luiheid. Geld hebben we veel minder, we zullen het dus actief moeten hebben van creativiteit. Die omslag vraagt tijd. Medewerkers van de Taalunie moeten de kans krijgen om op een andere manier te werken. Mensen buiten de Taalunie moeten ook bereid zijn om te luisteren naar het nieuwe verhaal, waarin we niet meer alleen kunnen optrekken, maar juist die verbinding opzoeken en moeten luisteren naar wat er speelt in het veld. Dat we de IVN (Internationale Vereniging voor Neerlandistiek) vooraf hadden moeten informeren over onze beslissing, dat is een terecht punt. Daarover hebben we al een gesprek gehad met het bestuur. De IVN is een belangenbehartiger (gefinancierd door de Taalunie) en we moeten en willen naar de IVN luisteren. Dat zullen we ook doen bij het zoeken naar oplossingen. We werden in snelheid gepakt. In november een bezuiniging opgelegd krijgen die in het volgende jaar uitgevoerd moet zijn, dwingt tot actie. Ik wil met open vizier met iedereen het debat daarover aangaan.

Maar ik wens niet meer te reageren op ongefundeerde meningen die geroepen worden aan de online cafétoog van de maatschappij.

Geert Joris
Algemeen secretaris

1.4 Nadere toelichting op besparingen 29 april 2015

Aan alle docenten werkzaam
in het onderwijs Nederlands
in het buitenland

Geachte heer /geachte mevrouw,
Beste docent,

De Taalunie informeerde u op 15 april over besparingsmaatregelen. Dit bericht heeft, begrijpelijkerwijs, veel losgemaakt. Wij willen deze ingrijpende beslissingen graag verder toelichten.

Bezuiniging

De Taalunie heeft de afgelopen jaren (tussen 2011 en 2015) een besparing moeten realiseren van in totaal zo'n 2,7 miljoen euro op een totaalbudget van ongeveer 12,5 miljoen euro. Samen met die bezuiniging kwam van het Comité van Ministers de vraag om in te zetten op kerntaken en strategische doelstellingen. Dat wil dus ook zeggen dat we grondig hebben moeten nadenken over de manier waarop we de doelstellingen kunnen realiseren, rekening houdende met de beperktere middelen. Waar in het eerste jaar de toen opgelegde besparing (die inging in 2013) nog kon worden gerealiseerd met de zogenaamde kaasschaaf, kon dat in de volgende bezuinigingsronde niet meer. Die heeft ons gedwongen tot het maken van keuzes. Daarbij hebben we de doelstellingen en de middelen om die te realiseren, grondig bekeken.

Globale Taaluniebegroting en de keuzes

Op een totaalbudget van afgerond 10 miljoen euro, gaat circa 30 procent naar de afdeling Taalgebruik. Dat budget gaat in hoofdzaak naar ondersteuning van het Nederlands buiten het taalgebied. 3,5 procent van het totaalbudget gaat naar communicatie. Nog eens 36 procent besteden we aan Taalinfrastructuur, waarbij het merendeel van die middelen integraal doorgestort wordt naar het INL en de DBNL. Tot slot gaat 3,5 procent naar Taalbeleid; dit bedrag wordt hoofdzakelijk gebruikt om samenwerkingen in het veld te bevorderen. Het resterende percentage zijn apparaats- en personeelskosten.

Er wordt bespaard op zowel Taalgebruik, Taalbeleid en Taalinfrastructuur. Daarnaast is er gesneden in het aantal vte: sinds de bezuinigingen werken voor de Taalunie 35 mensen in plaats van 45. De keuze om ook te besparen op het veld van het Nederlands buiten het taalgebied (wat tot op heden amper was gebeurd) is ingegeven door noodzaak: de andere posten zijn ondertussen dermate gekrompen dat verdere bezuiniging de uitvoering van verdragstaken in gevaar zou brengen. Evenwicht is voor de Taalunie steeds van belang geweest bij bepaling van de posten waarop is bezuinigd.

Doelstellingen

Onze doelstellingen voor het Nederlands buiten het taalgebied blijven dezelfde: inzetten op de ondersteuning van kwaliteitsvol onderwijs Nederlands in het buitenland en op de neerlandistiek. De wijze waarop wij deze doelstellingen willen bereiken, verandert. Wat we doen zal een grotere impact moeten hebben binnen een beperkter budget. Niet meer met minder maar *anders met minder*.

Samen met de IVN

Wij zijn ons ervan bewust dat de besparingen een grote impact hebben op het veld. Wij erkennen hoe belangrijk het is om de IVN te betrekken bij deze beslissingen. Daarom zullen wij in de komende weken rond de tafel zitten met de IVN om te praten over de beslissingen en het proces.

Alle bezuinigingen, ongeacht de keuzes die worden gemaakt, zullen altijd pijn doen en onderwerp van discussie zijn. Wat we in de komende periode wel samen met alle betrokken partijen willen doen, is onderzoeken hoe we alternatieve instrumenten kunnen inzetten. We hebben die instrumenten zelf nog niet uitgewerkt omdat het belangrijk is daarover eerst met de IVN en met u in gesprek te gaan.

Omvang besparingen

Na een eerste besparingsronde en een interne reorganisatie werd duidelijk dat er nog een extra bedrag van 900.000 euro moest worden gevonden. Wij hebben ons vervolgens de vraag gesteld welke instrumenten in verhouding duur zijn voor een relatief kleine doelgroep. Kortom, er is gekeken naar de bedragen die voor activiteiten gereserveerd waren en de omvang van de doelgroep.

Kosten zomercursussen

De Taalunie is zich ervan bewust dat de zomercursussen in Zeist en Gent populair en gewaardeerd waren. Maar we moesten ook vaststellen dat het een erg duur instrument is om studenten te motiveren. In 2016 was aanvankelijk een afgeslankte cursus gepland, met een aangescherpte doelstelling die inzette op het ambassadeurschap van de studenten Nederlands. Deze cursus voor ongeveer 70 studenten zou nog steeds 350.000 euro kosten (wat al een besparing was ten opzichte van het oorspronkelijke bedrag van 550.000 euro). Een dergelijk bedrag is echter niet meer uit te leggen in tijden waarin iedereen het met minder moet doen.

Studenten Nederlands blijven voor ons belangrijk

De Taalunie blijft investeren in het motiveren van studenten: er wordt 100.000 euro vrijgemaakt voor activiteiten voor het motiveren van studenten wereldwijd. De Taalunie wil, samen met het veld, uitzoeken waar studenten van nu behoefte aan hebben en hoe we hen kunnen versterken in hun ambassadeurschap voor het Nederlands en de Lage Landen. We willen meer partners betrekken bij nieuwe activiteiten en een grote en diverse groep studenten bereiken.

Daarnaast blijft de Taalunie de zomercursussen op locatie, georganiseerd door de docentenplatforms, ondersteunen. Het bedrag dat hiervoor nodig is, 80.000 euro, blijft volledig behouden. Wij streven ernaar dit bedrag te verhogen door samen met de diplomatieke posten te zoeken naar extra financiering. Cursussen op locatie kosten uiteraard minder geld.

De suppletie

De suppletie voor moedertaalsprekers in Midden- en Oost-Europa is een instrument dat is ingezet om, na de val van de Muur, de neerlandistiek in deze regio de kans te geven te groeien. De suppleties zijn een erg succesvol instrument gebleken.

Er was een bedrag van 200.000 euro voorzien voor 19 afdelingen Nederlands in Midden-Europa. Wij zijn ons ervan bewust dat moedertaalsprekers een belangrijke aanvulling zijn voor een afdeling en dat ze vaak een rol spelen in de accreditatie van een afdeling. Echter,

dat geldt uiteraard in andere regio's evenzeer. Door de economische ontwikkelingen van de laatste jaren zijn er ondertussen veel regio's waar het helaas ook erg moeilijk is om een lector aan te trekken vanwege de teruglopende salarissen. Idealiter zou een suppletiereregeling van de Taalunie dus juist aanzienlijk moeten worden uitgebreid naar meerdere regio's. Dat is gezien de bezuinigingen geen haalbaar scenario. Daarom wil de Taalunie kijken hoe we dit probleem globaal, dus in alle regio's, kunnen aanpakken. Dat is eerlijk en evenwichtig. Daarbij zouden ook andere partijen een rol kunnen spelen: Nederlandse en Vlaamse opleidingen Nederlands zouden recent afgestudeerde neerlandici kunnen stimuleren om aan een afdeling in het buitenland werkervaring op te doen. Tegenover de lage lonen staat voor deze jonge mensen een unieke werkervaring in een internationale context. Europese fondsen zouden bovendien voor Europese afdelingen een financiële stimulans kunnen bieden in het kader van het stimuleren van meertaligheid. Met de Europese instellingen en met andere betrokken partijen, zullen we de komende maanden bekijken wat de opties zijn.

Noodfonds

Voor het ondersteunen van moedertaalsprekers in Oost-Europa wordt een noodfonds van jaarlijks 30.000 euro in het leven geroepen. De Taalunie wil proberen dit uit te breiden via fondsenwerving. Daarmee kunnen we toch nog tussenkomen in de meest acute situaties. Onderwijs Nederlands in het buitenland wordt nog steeds ondersteund. In de afwegingen die de Taalunie heeft gemaakt, is bewust gekozen om de ondersteuning die voor het hele veld ingezet wordt, te behouden. Er wordt niet gekort op de basisfinanciering. Hiervoor is 310.000 euro gereserveerd. Ook blijven de docentenplatforms wereldwijd en hun regionale docentenbijeenkomsten ongemoeid. Hiervoor is 100.000 euro beschikbaar. Voor het ondersteunen van levenslang leren en didactische ondersteuning blijft, net zoals vorig jaar, 100.000 euro beschikbaar.

Belang en waarde van het Nederlands in een internationale context

Waar de Taalunie, samen met andere partijen zoals NOB en IVN, de komende jaren bovenal op wil inzetten is het communiceren van het belang en de waarde van het Nederlands in een internationale context. Nederland en Vlaanderen moeten zich er meer van bewust worden dat het rendeert om te investeren in dit veld en dat die investering de Lage Landen ook ten goede komt. Alleen op die manier kunnen we de ondersteuning blijven garanderen en in de toekomst hopelijk opnieuw uitbreiden.

Ook binnen het taalgebied is die boodschap belangrijk. Het is in die context dat 'De Week van het Nederlands', een nieuw initiatief, moet worden gezien. Tijdens de Week van het Nederlands worden de krachten gebundeld van talloze organisaties die vanuit hun eigen doelstellingen een bijdrage leveren aan het Nederlands. Met een diversiteit aan activiteiten wordt zichtbaarheid gegeven aan het belang van het Nederlands. De Week wordt mogelijk gemaakt door de vele organisaties (en bedrijven) die zich willen inzetten voor het Nederlands, omdat ze oog voor hebben voor de maatschappelijke én economische kansen die de taal schept. Met het beperkte budget dat we hebben, wil de Taalunie bovenal een platform bieden waarop anderen het belang van het Nederlands voor hun sector over het voetlicht kunnen brengen. Het gaat daarbij niet om de Taalunie, het gaat om het Nederlands. We hopen in de toekomst ook internationaal de Week van het Nederlands te kunnen uitdragen.

Duurzame ondersteuning van het Nederlands in de wereld blijft voor de Taalunie een wezenlijke taak. Samen met alle betrokkenen gaan we op zoek naar nieuwe manieren om deze zo waardevol en effectief mogelijk in te vullen.

Met vriendelijke groeten,

Geert Joris
Algemeen Secretaris

Maya Rispens
Afdelingshoofd Taalgebruik

NOOT

In deze context wordt vaak verwezen naar de ontwikkelingen in Indonesië en het Erasmus Taalcentrum (ETC). De achtergrond is als volgt: de Taalunie heeft geen talencentra onder haar hoede. In het verleden is er, op vraag van de Nederlandse overheid, een uitzondering gemaakt door het ETC onder te brengen bij de Taalunie. Het faciliteren van talencentra is evenwel geen kerntaak voor een beleidsorganisatie als de Taalunie. Bij het kerntakendebat de voorbije jaren heeft het Comité van Ministers beslist dat het ETC niet bij de Taalunie thuishoort en teruggegeven dient te worden aan de Nederlandse overheid.

De Nederlandse overheid heeft daarna besloten de subsidie aan het ETC per 1 juli 2015 stop te zetten.

Op dit ogenblik wordt er alles aan gedaan om het ETC een doorstart te laten maken als zelfstandige stichting zonder overheidssubsidie. De Taalunie blijft het onderwijs Nederlands in Indonesië steunen zoals ze dat ook in andere regio's doet.

1.5 Snoeien zonder te ontwortelen

De Standaard, 2 mei 2015

Geert Joris

In tegenstelling tot wat gesuggereerd wordt, laat de Taalunie het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied niet verkommeren, schrijft Geert Joris. Binnen de context van de opgelegde besparingen is gekozen voor ingrepen die het fundament van het internationale onderwijs overeind houden.

De Taalunie begrijpt de verontruste reacties uit het internationale onderwijsveld Nederlands over enkele noodzakelijke bezuinigingen. Ze getuigen van liefde voor het vak en grote betrokkenheid bij het beleid. We beschouwen de opiniebijdrage (DS 30 april) dan ook in eerste instantie als een steun voor het Nederlands. Tegelijkertijd wordt er een beeld geschetst dat niet helemaal klopt.

We beseffen dat de aangekondigde bezuinigingen pijn doen. Dat doen alle bezuinigingen, dat hebben we begin dit jaar zelf ondervonden tijdens een interne reorganisatie. Mensen zien activiteiten verdwijnen waarin ze jarenlang hun ziel en zaligheid hebben gelegd. Dat is moeilijk, voor onze medewerkers is dat niet anders.

De voorbije jaren hebben we in totaal zo'n 2,7 miljoen euro moeten besparen op een budget van 12,5 miljoen. We hebben die bezuiniging gefaseerd doorgevoerd, door intern te reorganiseren, door onze kerntaken te bepalen en door bestaande activiteiten te toetsen aan de vernieuwde doelstellingen als beleidsorganisatie voor het Nederlands.

Van de Taalunie wordt verwacht dat ze een integraal taalbeleid voor het Nederlands voert. Dat wil zeggen dat we aandacht moeten besteden aan de positie, de beschrijving en de verwerving van de taal. Dat zijn de drie speerpunten van het vernieuwde beleid die ook gereflecteerd worden in de nieuwe begroting.

Focus

Zo'n 36 procent van het budget gaat naar beschrijving, of 'taalinfrastructuur'. Het merendeel ervan wordt doorgegeven aan het Instituut voor Nederlandse Lexicologie en de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren. Zo'n 30 procent van het budget gaat naar verwerving, of 'taalgebruik'. Het merendeel van die middelen gaat naar het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied. Voor de positie van de taal, of 'taalbeleid', wordt zo'n 3,5 procent uitgetrokken. Voor communicatie is eenzelfde percentage bestemd. De apparaatskosten bedragen 27 procent, wat een normaal percentage is voor een beleidsorganisatie die het vooral moet hebben van de kennis en de expertise van de eigen medewerkers.

In tegenstelling tot wat de opinietekst insinueert, snoeien we dus niet onevenredig hard in het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied en we geven niet onevenredig veel geld uit aan communicatie. Dat er ook op de ondersteuning van het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied moet worden bezuinigd, heeft te maken met de focus op gevraagde doelstellingen, ook als er minder middelen zijn.

Over de activiteiten waarop moet worden bezuinigd, zal iedereen een andere mening hebben. Wij hebben ervoor gekozen de basisfinanciering en didactische ondersteuning van het internationale onderwijsveld Nederlands overeind te houden, omdat daarmee het hele veld wordt bediend. Van de zomercursussen en de toeslagen op de lonen van gastdocenten buiten het taalgebied, kon slechts een beperkt deel van het veld gebruikmaken. Een eigen taalinstituut overeind houden, behoort niet tot onze kerntaken, nergens in de wereld en dus ook niet in Indonesië. Dat maakt de klap niet minder groot, maar het haalt ook niet het fundament weg onder de ondersteuning van het hele internationale onderwijsveld Nederlands.

De Taalunie laat het onderwijs Nederlands buiten het taalgebied niet in de kou staan. Ter vervanging van de zomercursussen en de loontoeslagen worden nieuwe activiteiten gezocht die de doelstellingen blijven verwezenlijken. Daarover zullen we overleggen met het veld en zijn vertegenwoordigers.

Met de Week van het Nederlands wil de Taalunie het belang van het Nederlands voor het voetlicht brengen. Ook dat doen we in samenwerking met partners. We hopen dat de verontruste mensen uit het internationale onderwijsveld de Week van het Nederlands volop zullen steunen in plaats van te boycotten, zodat er in de toekomst opnieuw meer middelen naar initiatieven ter ondersteuning van het Nederlands gaan in plaats van minder.

1.6 Taalunie aanwezig op jubileumcongres Comenius

8 juni 2015

Van 20 t/m 23 mei vond in Olomouc (Tsjechië) het jubileumcongres plaats van Comenius, vereniging voor neerlandici in Centraal-Europa. Geert Joris, algemeen secretaris van de Taalunie en Maya Rispens, hoofd Taalgebruik van de Taalunie grepen de gelegenheid aan om de aangekondigde bezuinigingen toe te lichten, vragen te beantwoorden en mogelijkheden te bespreken om de pijn te verzachten.

Geert Joris benadrukte dat de Taalunie zich blijft inzetten voor de neerlandistiek in het buitenland: "De basisfinanciering, broodnodig voor het overeind houden van de afdelingen in de hele wereld, verlagen we bijvoorbeeld niet. Laat één ding duidelijk zijn: we waarderen de inspanningen van neerlandici waar ook ter wereld, maar aan besparingen kunnen wij niet ontkomen. De overheden hebben ons die opgelegd, we krijgen er geen euro bij."

Zijn collega Maya Rispens begrijpt de onrust: "Mensen hebben het gevoel dat iets wordt afgebroken dat zij zo zorgvuldig hebben opgebouwd. Maar de maatschappelijke context is echt veranderd. Burgers en politici stellen andere vragen en verwachten andere antwoorden. Daarom kijken we kritisch naar onze activiteiten en willen we onze resultaten zichtbaarder maken. We hebben met veel mensen gesproken tijdens het congres. Met de Internationale Vereniging voor de Neerlandistiek (IVN) gaan we nu bekijken welke andere mogelijkheden er zijn om de positie van het Nederlands in het buitenland te versterken."

Over de besparingen van de Taalunie werden tijdens het congres diverse vragen gesteld. Hieronder een korte toelichting.

1. Waarom moet de Taalunie bezuinigen?

Het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft een bezuiniging van € 200 miljoen doorgevoerd op zijn Internationale Beleid, waaronder ook de Taalunie valt. Wij konden daaruit afleiden dat dat voor de Taalunie aan Nederlandse zijde een bezuiniging van 3 miljoen zou gaan betekenen, en als de Vlaamse overheid daarin was gevolgd, zelfs een totale bezuiniging van 4 miljoen. Met een nieuw strategisch plan en een maatschappelijk betrokken beleidsplan, heeft het Algemeen Secretariaat van de Taalunie de bezuiniging uiteindelijk weten te beperken tot zo'n € 1,9 miljoen, waarvan € 1,5 miljoen aan Nederlandse zijde en € 400.000 aan Vlaamse.

2. Waarom wordt er bespaard op de internationale neerlandistiek?

Van de bijna € 2 miljoen besparingen is zo'n 25% verwezenlijkt op het terrein van de internationale neerlandistiek. Op andere terreinen is evenredig bespaard, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Na een reorganisatie werkt de Taalunie bijvoorbeeld met elf mensen minder. De andere terreinen van de Taalunie zijn eveneens van belang zijn voor studenten en docenten in het buitenland en dus is het belangrijk dat die eveneens voldoende overeind worden gehouden. Denk hierbij aan handige voorzieningen als Taaladvies.net en de rol die de Taalunie speelt voor de positie van de taal.

3. Waarom bespaart de Taalunie op de zomercursussen?

De Taalunie schaft de zomercursussen niet af. Wat we wel doen is de *dure* zomercursussen afschaffen. Een uitgave van € 3000,- tot € 5000,- per student valt in tijden van besparingen niet langer te verantwoorden. Er wordt op dit moment gezocht naar een manier om de zomercursussen in 2016 te actualiseren volgens de behoeften van de hedendaagse studenten en ze met een lager budget te behouden. Daarbij zoeken we ook naar andere extra financiering zoals een (beperkte) bijdrage door de student. Daarmee moet het mogelijk zijn om toch jaarlijks 100 tot 150 studenten een zomercursus aan te bieden in het taalgebied.

4. Betekent het afschaffen van de suppleties het einde van afdelingen Nederlands?

Nee. Met de steun van de vele afdelingen Nederlands in Nederland, Vlaanderen en de rest van de wereld, willen wij er alles aan doen om de impact te beperken van de beslissing om de toeslagen op de lonen van moedertaaldocenten af te bouwen. Met Europese fondsen kan mogelijk alternatieve financiering worden voorzien en structurele uitwisselingsafspraken tussen universiteiten kunnen eveneens een uitweg bieden. Voor landen en universiteiten waarvoor geen directe oplossing kan worden gevonden, zal een fonds worden ingesteld.

5. Had de Taalunie anders moeten communiceren?

Ja. We hadden de Internationale Vereniging voor de Neerlandistiek (IVN) eerder moeten betrekken bij en moeten meenemen in de communicatie. Door omstandigheden moesten we de beslissingen echter snel naar buiten brengen. Wij betreuren deze communicatieve onhandigheid en hebben daarvoor ook onze verontschuldiging aangeboden aan de IVN. Deze strekken zich uiteraard uit naar het hele veld.

6. Wat gebeurt er nu verder?

Resultaten inzichtelijk maken

In 2014 was de Taalunie al gestart met het opstellen van een kader voor rapportering over de '(social) return on investment' van de afdelingen Nederlands in het buitenland. Dit instrument moet het mogelijk maken de Nederlandse en Vlaamse overheid op structurele en heldere wijze te informeren over wat de investeringen in de wereldwijde neerlandistiek en het Nederlands als Vreemde Taal opleveren. Dat deze investeringen lonen, is de overtuiging van iedereen die bij dit veld betrokken is. Het is nu zaak dit ook cijfermatig te tonen. Uiteraard wil de Taalunie dit niet alleen maar gezamenlijk doen: samen met de afdelingen Nederlands wereldwijd en de IVN, maar ook met de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland en de diplomatieke posten ter plaatse.

Alternatieve instrumenten

In overleg met de IVN werken we daarnaast aan alternatieve instrumenten om studenten voor het vak te (blijven) motiveren. Een goedkopere zomercursus, waarvoor bijvoorbeeld ook een (beperkte) eigen bijdrage wordt gevraagd, is een eerste piste die op dit moment wordt verkend. Zoals gezegd, wordt voor de suppleties naar oplossingen gezocht met Europese middelen en met de hulp van andere afdelingen Nederlands. Hiervoor wordt een werkgroep ingesteld.

7. Draait de Taalunie de besparingen terug?

Nee. Aan het feit dat de Taalunie moet besparen, valt niets meer te veranderen. We bekijken op dit moment wel of het tekort van de Taalunie in 2015, verder in de tijd gespreid mag worden goedge maakt. Dat zou uitstel kunnen bieden, een deel van de besparing op de zomercursus kunnen terugdraaien en de mogelijkheid bieden om voor de suppleties een langere transitiefase in te lassen.

8. Wat is de rol van het Algemeen Secretariaat van de Taalunie?

De Taalunie bestaat uit een Comité van Ministers, dat de beslissingen neemt, een Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, dat het Comité van Ministers adviseert, en een Interparlementaire Commissie, die de beslissingen van het Comité van Ministers controleert. Het Algemeen Secretariaat van de Taalunie bereidt het beleid voor en voert het ook uit. Medewerkers van het Algemeen Secretariaat doen, in overleg met de politieke medewerkers van de ministers en de ambtenaren, voorstellen voor het Taaluniebeleid. Daarnaast kan het Comité van Ministers ook zelf opdrachten geven. Het doorvoeren van bezuinigingen volgens specifieke voorwaarden was zo'n opdracht.

1.7 Waar is het draagvlak voor de beslissing van de Taalunie?

1 mei 2015 op Neder-L

Door Hellmuth van Berlo
(senior-adviseur Nederlandse Taalunie)

Er is er een polemiek ontstaan naar aanleiding van het stuk van Marc van Oostendorp met de titel 'Boycot het Taalunie-feestje' over de beslissing van de Taalunie om drastisch te snijden in de voorzieningen voor het onderwijs Nederlands in het buitenland. Geert Joris, de algemeen secretaris van de Taalunie, reageert daarop onder de titel Waar is dat feestje? Vervolgens komen daar vanuit verschillende hoeken dan weer reacties op. Een geluid van de werkvloer van de Taalunie ontbreekt echter nog. Hoe komt zo'n beslissing eigenlijk tot stand en is er binnen de organisatie draagvlak voor? Als senior adviseur voor het beleidsterrein van het onderwijs Nederlands in het buitenland binnen het Algemeen Secretariaat licht ik een tipje van de sluier op.

De bevordering van het onderwijs Nederlands in het buitenland is een absolute kerntaak van de Taalunie. Het is zelfs een van de bestaansredenen van de Taalunie. Nederland, Vlaanderen en Suriname kunnen daardoor gezamenlijk het Nederlands en de talige cultuur van ons taalgebied uitdragen in het buitenland. Vriend en vijand zijn het erover eens dat dit de afgelopen 2 decennia op een gedegen en succesvolle wijze is gebeurd. Dat is onder meer af te lezen aan het feit dat het onderwijs van het Nederlands als vreemde taal zich over deze periode meer dan verdubbeld heeft.

Voor dit succes is binnen de Taalunie een team van hoog opgeleide professionals altijd verantwoordelijk geweest. Een groep van zeer betrokken collega's. Over de beslissingen die Geert Joris en zijn managementteam nu hebben genomen, heeft echter geen enkele ruggespraak plaatsgevonden met deze professionals.

Ruggespraak over alternatieven die er echt wel zijn of het simpelweg gezamenlijk nadenken over keuzes om een gezonde balans te krijgen tussen de door Geert Joris zo gewenste zichtbaarheid van de organisatie en de inhoudelijke doelstellingen waar de Taalunie toch voor is opgericht.

De door Geert Joris en het managementteam genomen beslissingen zullen een kaalslag teweeg brengen onder het onderwijs Nederlands in het buitenland. Wij accepteren het gegeven dat er bezuinigd moet worden, maar wij kunnen niet leven met het gegeven dat de bijl gezet wordt in een kerntaak van de Taalunie.

De reacties uit het veld spreken boekdelen, daar heb ik niets aan toe te voegen. Duidelijk is dat daar het draagvlak ontbreekt. Met deze bijdrage wil ik de nuance aanbrenge dat ook binnen het Algemeen Secretariaat er maar een beperkt draagvlak bestaat voor deze beslissingen.

1.8 Toetsbare feiten

1 juni 2015 op Neder-L

*Door Linde van den Bosch
voormalig algemeen secretaris Nederlandse Taalunie
(november 2004 - april 2012)*

Over Taalunie-beleid valt te twisten. Tijdens haar hele bestaan zijn er discussies geweest over de positie van de Taalunie; wat zou ze wel of niet moeten doen en hoe dan wel. Moesten er accenten liggen op de taalinfrastructuur, de neerlandistiek extra muros, literatuur en lezen, onderwijs binnen het taalgebied? Moest de Taalunie initiëren, faciliteren, promoten en ontwikkelen of liever makelen en schakelen? In de schijnwerpers, achter de schermen? Afhankelijk van de mate van waardering en onder invloed van economische ontwikkelingen werden budgetten gekort of verruimd.

Persoonlijk heb ik altijd in een toegevoegde waarde van de Taalunie geloofd. Misschien niet op alle terreinen in vergelijkbare mate, maar er zijn diverse voorbeelden te noemen die aantonen dat het bestaan van de Taalunie een verschil maakt. De neerlandistiek extra muros is er daar zeker één van.

Het was een voorrecht om als algemeen secretaris, samen met gedreven en kundige betrokkenen binnen en buiten het taalgebied, het leren en doceren van het Nederlands te stimuleren en te ondersteunen.

Toen het Comité van Ministers zijn vertrouwen in de toenmalige Taalunie-koers hernieuwde met de toekenning van een tweede (en laatste) termijn als algemeen secretaris, heb ik die mogelijkheid met beide handen aangegrepen. Bij mijn vertrek in april 2012 was de Taalunie een financieel gezonde organisatie. Zowel de jaarrekening van 2011 als die van 2012 vertoonden een positief resultaat (onafhankelijk getoetst en opvraagbaar voor iedereen die dat wil controleren). Tevens lag er een nieuw, vastgesteld meerjarenbeleidsplan met begroting voor de periode 2013-2017 waarin een bescheiden besparing van 6,5% was gerealiseerd (zie de besluiten van de 76e en 77e vergadering van het Comité van Ministers). Een basis om op voort te bouwen met stevige ankers en met bakens die desgewenst verzet konden worden.

Maar, zoals gezegd, over Taalunie-beleid valt te twisten. Het is dan ook niet vreemd dat een organisatie die zich steeds opnieuw moet bewijzen, onder een nieuw bewind en in een tijd waarin van iedereen financiële offers worden gevraagd, haar keuzes heroverweegt. De steven wordt nu gewend. Of dat in de juiste richting gaat, laat ik aan de huidige interne en externe betrokkenen ter beoordeling over. Ik vertrouw er echter wel op dat uitspraken van de Taalunie over het verleden en het heden op toetsbare feiten worden gebaseerd en dat uitlatingen waarvan eerder op dit forum gewag werd gemaakt - *vóór 2012 was het Taalunie-beleid slecht, er was 1 miljoen euro verlies ontstaan* - dan ook berusten op een vergissing. Daarmee zou immers niet alleen onrecht gedaan worden aan al die mensen die zich met hart en ziel voor de Taalunie en de Nederlandse taal hebben ingezet (en dat nog altijd doen), maar wordt ook de feiten geweld aangedaan.

2 Adviesorganen

2.1 Reactie van De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

zaterdag 9 mei 2015 op Neder-L

De bezorgdheid van de internationale neerlandistiek, die de afgelopen weken verschillende fora beheerste, heeft de Raad niet onberoerd gelaten. Het is ons op die manier ook weer duidelijk geworden dat heel veel mensen binnen en buiten het Nederlandse taalgebied zich met overtuiging engageren voor het Nederlands. De Raad verheugt zich over het feit dat er intussen een constructief overleg heeft plaatsgevonden tussen de IVN en het Algemeen Secretariaat van de Taalunie, waardoor beide partijen nu samen naar een aangepaste aanpak kunnen zoeken binnen de gegeven besparingscontext. We hopen dat het verdere proces via open overleg begeleid en ondersteund zal worden door beide partijen. De Raad zal het in elk geval met aandacht blijven volgen. De jongste tijd zijn er heel wat positieve initiatieven ontwikkeld voor het Nederlands waarbij de Taalunie een verbindende rol gespeeld heeft. Wij menen dat ook de internationale neerlandistiek een mooie plek verdient in die positieve dynamiek.

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren is het officiële adviesorgaan van de Nederlandse Taalunie.

2.2 Brief van KANTL aan NTU

7 mei 2015

Gent, donderdag 7 mei 2015

Geachte Heer Algemeen Secretaris

Beste Geert

Het bestuur van de KANTL wil haar bezorgdheid uitdrukken over de recente ontwikkelingen i.v.m. de buitenlandse neerlandistiek. Wij begrijpen dat als de NTU zelf gekort wordt, zij ook in de uitgaven moet ingrijpen, en dat zij keuzes moet maken.

Als KANTL hechten wij groot belang aan de ambassadefunctie van de buitenlandse docentschappen. Wij vinden dan ook dat daar zeer zorgvuldig mee moet worden omgegaan, en bij voorkeur in overleg met het betrokken veld. De IVN leverde tot op heden schitterend werk op dit terrein, en is dan ook een valabele gesprekspartner die in dezen niet voorbijgegaan mag worden. Vanuit die bekommernis was onze vast secretaris zelf aanwezig op het recente overleg NTU-IVN op 17 april jl, waar over deze kwestie met geen woord is gerept. Wij begrijpen dan ook de ontzetting van het IVN-bestuur, toen het met deze eenzijdige beslissing geconfronteerd werd.

Over de opportuniteit van het openhouden van bepaalde taalopleidingen in het buitenland kunnen wij ons niet uitspreken, wel willen wij de aandacht vestigen op het belang van aanmoedingsmaatregelen om native speakers naar ginder te sturen, en om buitenlandse studenten in Vlaanderen of Nederland op het terrein met taal en cultuur kennis te laten maken. De ervaring met de jaarlijkse Gentse zomercursus is zonder meer positief: jaarlijks trekken na een "taal- en cultuurbad" een honderdtal nieuwe enthousiaste ambassadeurs van het Nederlands naar hun thuisland.

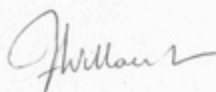
Wij menen te weten, geachte heer Algemeen Secretaris, dat het gesprek hierover met de direct betrokkenen, met name het IVN-bestuur, al aangegaan is, en juichen dat toe. Wij vragen u dit overleg alle kansen te geven om alternatieven te onderzoeken en zo tot een breder gedragen regeling te komen, en een voor alle partijen aanvaardbaar resultaat oplevert.

Het bestuur van de KANTL

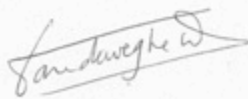
Erik Vlamincx

Voorzitter

Frank Willaert

Ondervoorzitter

Willy Vandeweghe

Vast secretaris

2.3 Maatschappij der Nederlandse Letterkunde

Aan de Algemeen Secretaris van de Nederlandse Taalunie,
de heer Geert Joris,
Lange Voorhout 19,
2514 EB Den Haag

Geachte heer Joris,

Het bestuur van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde richt zich tot u om haar bezorgdheid te uiten over de voorgenomen bezuinigingen op het terrein van de internationale neerlandistiek. De Maatschappij, opgericht in 1766, is een van de oudste verenigingen in Nederland. Haar beschermheer is Koning Willem-Alexander en ze heeft statutair tot doel de bevordering van *de beoefening van de schone letteren en de studie van de Nederlandse taal- en letterkunde, geschied- en oudheidkunde in hun onderlinge samenhang*. Die taak heeft een binnenlandse component, maar zeker ook een buitenlandse. In een globaliserende wereld zijn kleine talen en culturen als die van het Nederlands per definitie bedreigd en voor de ondersteuning ervan is de Taalunie het voornaamste overheidsorgaan. Haar belangrijkste instrument daarbij is onderwijsbevordering in de ruimste zin des woord.

Het is daarom verontrustend te zien dat de Taalunie bij haar reorganisatieplannen het onderwijs in het buitenland zwaar treft. De gestage afbouw van de steun aan de zomercursussen en de salarissuppletie van docenten in het buitenland ondergraaft niet alleen de kwaliteit en professionaliteit van die docenten, maar is ook fnuikend voor de internationale wetenschappelijke samenwerking die tot nu toe belangrijke resultaten heeft opgeleverd, van de (post)koloniale literatuur tot de bestudering van de betekenis van de Nederlandse cultuur en geschiedenis in een verder verleden. Het valt moeilijk in te zien hoe ondernemingen als het recente NWO-project *Circulation of Dutch Literature*, geïnitieerd door neerlandici buiten Nederland en Vlaanderen in de toekomst van de grond moeten komen als de expertise onder die internationale neerlandici afneemt. Ook een tijdschrift als *Internationale Neerlandistiek* dat in zijn redactie vele neerlandici extra muros herbergt, heeft hieronder te lijden. Tenslotte is het onbegrijpelijk dat het Erasmus Taalcentrum in Jakarta ernstig wordt bedreigd. Het betreft hier immers een land waarmee Nederland al eeuwen een bijzondere band heeft.

De bedragen die met deze ingrijpende bezuiniging gemoeid gaan, zijn bescheiden maar de schade is groot. Nu het internationale netwerk van Nederlandse cultuur en geschiedenis zo onder druk staat, zou eerder van een intensivering van de inspanningen sprake dienen te zijn.

Wij verzoeken u dan ook dringend de voorgenomen bezuinigingen te heroverwegen.

Bestuur van de Maatschappij der Nederlandse letterkunde

3 De media

3.1 Nederlands in buitenland staat onder druk

De Standaard 30 april 2015

Een internationaal gezelschap van bijna honderd docenten Nederlands spreekt in een opiniestuk in deze krant zijn bezorgdheid uit. Ze vrezen dat de Nederlandse Taalunie haar besparingen 'onevenredig afwentelt op het onderwijs van Nederlands in het buitenland.'

De docenten spreken over de schrapping van taalcentra, de afbouw van zomercursussen en de aanvullingen op de lonen van laagbetaalde taaldocenten in het buitenland.

De Nederlandse Taalunie wordt ondersteund door Vlaanderen en Nederland. Door de besparingen in beide landen kreeg de organisatie 2 miljoen euro minder. Daarvoor schrapt ze in taalinfrastructuur, in haar eigen personeelskosten en ook in de internationale werking.

'Het onderwijs van Nederlands in het buitenland had tot dusver een budget van 2,5 miljoen euro', zegt algemeen secretaris Geert Joris. 'Daar halen we 20 procent weg, zowat 500.000 euro. Dat is niet meer dan in andere begrotingsposten. We gaan niet klagen over de besparingen, maar we proberen te kijken hoe we het anders kunnen doen met minder middelen.'

De Taalunie heeft zich bezonnen over haar kerntaken. 'Taalcentra in Jakarta of betaalde leerkrachten in Genève zijn anomalieën, dus die hebben we teruggegeven aan de overheden. Die hebben ze vervolgens geschrapt. Aanvullingen op lage lonen, zoals in Centraal-Europa, zijn moeilijk te verdedigen bij andere landen. Zuid-Europese landen zijn daar even goed vragende partij voor. Het systeem over de hele wereld toepassen is niet houdbaar.'

Buitenlandse studenten en docenten stimuleren voor onderwijs Nederlands blijft de hoofdtaak van de Taalunie. 'We proberen dat nu anders te realiseren. In plaats van de aanvullende lonen stellen we voor dat onlangs afgestudeerde moedertaalsprekers één of twee jaar kunnen gaan werken aan een buitenlandse universiteit. De zomercursussen kosten ons tussen de 3.000 en 5.000 euro per student. Dat is veel en we hebben geen idee wat iemand daar nadien mee doet. Ter vervanging kunnen we stageplaatsen aanbieden, zodat mensen die Nederlands willen leren naar hier komen.'

3.2 Waarom is het taalonderwijs het kind van de rekening?

Red het Nederlands van de managerscultuur

De Standaard 30 april 2015 | Judit Gera, Matthias Hüning, Marc van Oostendorp, Johan Oosterman

Dat de Taalunie een groot deel van haar steun aan lessen Nederlands in het buitenland wil terugtrekken, vinden Judit Gera, Matthias Hüning, Marc van Oostendorp en Johan Oosterman te betreuren. Vakgroepen Nederlands zijn vandaag immers haast even belangrijk als ambassades.

Snel:

De bezuinigingen die de Taalunie heeft opgelegd gekregen, worden onevenredig op onderwijs van Nederlands in het buitenland afgewenteld.

Wie? Hoogleraren Nederlands aan Eötvös Loránd Universiteit (Boedapest), Freie Universität (Berlijn), Meertens Instituut (Amsterdam) en Radboud Universiteit (Nijmegen).

Wat? De bezuinigingen die de Taalunie heeft opgelegd gekregen, worden onevenredig op onderwijs van Nederlands in het buitenland afgewenteld.

3.3 Red het Nederlands van de managerscultuur

De Standaard 30 april 2015 | Judit Gera, Matthias Hüning, Marc van Oostendorp, Johan Oosterman

Dat de Taalunie een groot deel van haar steun aan lessen Nederlands in het buitenland wil terugtrekken, vinden Judit Gera, Matthias Hüning, Marc van Oostendorp en Johan Oosterman te betreuren. Vakgroepen Nederlands zijn vandaag immers haast even belangrijk als ambassades.

De bezuinigingen die de Taalunie heeft opgelegd gekregen, worden onevenredig op onderwijs van Nederlands in het buitenland afgewenteld.

Wie? Hoogleraren Nederlands aan Eötvös Loránd Universiteit (Boedapest), Freie Universität (Berlijn), Meertens Instituut (Amsterdam) en Radboud Universiteit (Nijmegen).

Wat? De bezuinigingen die de Taalunie heeft opgelegd gekregen, worden onevenredig op onderwijs van Nederlands in het buitenland afgewenteld.

Als je een taal wil koesteren, moet je er in de eerste plaats voor zorgen dat steeds nieuwe mensen die taal leren. Wie wil dat een middelgrote taal als het Nederlands op het internationale toneel zichtbaar blijft, moet er in de eerste plaats op toezien dat er steeds weer nieuwe docenten en vertalers worden opgeleid die de taal voldoende beheersen – die de literatuur kunnen vertalen, die ontwikkelingen in de –Lage Landen kunnen toelichten in de eigen media, enzovoort.

De belangrijkste taak voor een overheidsorganisatie die tot doel heeft om een taal te beschermen, is daarom: investeren in het onderwijs. Het Nederlands beschikt over zo'n organisatie, de Taalunie, waarin de Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse regeringen samenwerken op het gebied van taalbeleid. Tot onze verontrusting blijkt die organisatie nu onlangs te hebben besloten een zeer groot deel van de steun voor het onderwijs Nederlands in het buitenland in te trekken. De klap is groot en treft veel opleidingen; hij zal de positie van het Nederlands wereldwijd ernstig aantasten.

Geen bijbaantje

Aan de belangstelling onder studenten ligt het niet. In tal van landen – vooral binnen maar ook buiten Europa – zijn er grote groepen studenten geïnteresseerd in het Nederlands, in Nederland en Vlaanderen en hun cultuur. Volgens cijfers van de Taalunie (2014) leren momenteel ongeveer 400.000 mensen buiten het taalgebied Nederlands op allerlei niveaus.

De Taalunie heeft het belang daarvan decennialang ingezien en het onderwijs in het Nederlands als Vreemde Taal in het buitenland op allerlei manieren gesteund. Zo worden er zomerscholen in Nederland en Vlaanderen georganiseerd waar studenten uit de hele wereld naartoe komen, om direct in aanraking te komen met de Nederlandstalige cultuur. Ook krijgen Nederlandse en Vlaamse docenten die in bijvoorbeeld Hongarije of Roemenië lesgeven aan de universiteit een toelage van de Taalunie om hun salaris op een redelijk niveau te houden. Een beginnende docent in Hongarije krijgt van de universiteit bijvoorbeeld slechts 300-400 euro per maand voor een voltijdse aanstelling.

Het gaat alles bij elkaar maar om kleine bedragen – de totale begroting voor dit onderdeel bedraagt niet meer dan 2 miljoen per jaar –, maar voor de positie van onze taal in de wereld zijn ze van wezenlijk belang. Je kunt een taal niet goed leren wanneer je nooit de landen kunt bezoeken waar die taal gesproken wordt, of wanneer er onder je docenten niemand is die de taal als moedertaal spreekt. Zo'n docent kan aan de andere kant niet iemand zijn die toevallig in een universiteitsstad woont en een bijbaantje zoekt – een taal doceren eist professionele kennis en ervaring.

Profiteren

Vakgroepen Nederlands zijn in deze tijd in sommige opzichten minstens even belangrijk als ambassades. Ze maken namelijk dat de culturele dynamiek in Europa gehandhaafd blijft. Op die manier ontstaat een Europees bewustzijn. Vakgroepen moderne talen zijn de steunpilaren van die dynamiek. Dat geldt ook buiten Europa, waar door de bezuinigingen bijvoorbeeld het Erasmus Talen Centrum in Indonesië – een belangrijk land met oude banden – gesloten dreigt te worden. De Taalunie kan zich niet permitteren de Nederlandse taal en cultuur op deze manier te benadelen.

Sinds enkele jaren is er bij de Taalunie een andere, 'zakelijkere' managerscultuur gaan heersen. Naar nu blijkt is het onderwijs daarin in tijden dat er bezuinigd wordt, kennelijk minder belangrijk. Van de Nederlandse en Vlaamse politiek heeft de Taalunie grote bezuinigingen opgelegd gekregen. Naar onze indruk worden die bezuinigingen nu onevenredig op het onderwijs Nederlands in het buitenland afgewenteld.

Door de bezuinigingen dreigen op termijn allerlei culturele contacten verloren te raken. Vanwege een paar eurocenten zal de wereld in de toekomst minder weten over Nederland en Vlaanderen en hun literatuur en cultuur.

De Taalunie maakt zich daarover weinig zorgen, lijkt het; tegelijk met de bezuinigingen kwam naar buiten dat ze dit najaar een grootse feestelijke 'Week van het Nederlands' houden, om te vieren dat er een nieuw Groen Boekje verschijnt. Als de bezuinigingen niet worden teruggedraaid, wordt dat een wrange feestweek voor de taal die de Taalunie eigenlijk zou moeten dienen.

De tekst is mede ondertekend door 80 hoogleraren en docenten Nederlands uit binnen- en buitenland.

Sible Andringa (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
Wim van Anrooij (Universiteit Leiden, Nederland)
Hans Beelen (Ossietsky Universität Oldenburg, Duitsland)
Ludo Beheydt (Université catholique de Louvain, België)
Ute K.Boonen (Universität Duisburg-Essen, Duitsland)
Benjamin Bossaert (Comenius Universiteit van Bratislava, Slowakije)
Eva Brázdová Toufarová (Universiteit van Olomouc, Tsjechië)
Antoinet Brink (Universiteit van Coimbra, Portugal)
Tamara Britka (Universiteit van Belgrado, Servië)
Bojana Budimir (Universiteit van Belgrado, Servië)
Geert Buelens (Universiteit Utrecht, Nederland)
Wannie Carstens (Potchefstroom, Zuid-Afrika)
Geert Claasens (KU Leuven, België)
Marja Clement (Universität Zürich, Zwitserland)
Sabrina Corbellini (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)

Ignace De Bruyn (Universiteit van Belgrado, Servië)
Liesbeth Degand (Université de Louvain-la-Neuve, België)
Aleksandar Djokanovic (Universiteit van Belgrado, Servië)
Gillis Dorleijn (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
Guenther De Vogelaer (Universität Münster, Duitsland)
Heinz Eckmans (Universität Duisburg-Essen, Duitsland)
Paula Fikkert (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
Veerle Fraeters (Universiteit Antwerpen, België)
Lia van Gemert (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
Albert Gielen (Universiteit van Praag, Tsjechië)
Lila Gobardhan-Rambocus (Anton de Kom Universiteit, Paramaribo, Suriname)
Rufus H. Gouws (Universiteit van Stellenbosch, Zuid-Afrika)
Camiel Hamans (Adam Mickiewicz Universiteit Poznan, Polen)
Ben Hermans (Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland)
Armand Héroguel (Université de Lille, Frankrijk)
Claudia Huisman (Universiteit van Straatsburg, Frankrijk)
Jos Joosten (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
Ton van Kalmthout (Huygens Instituut, Den Haag, Nederland)
Jacques Van Keymeulen (Universiteit Gent, België)
Robert Kirsner (UCLA, Verenigde Staten)
Johan Koppenol (Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland)
Marta Kostelecka (Masaryk Universiteit, Brno, Tsjechië)
Markéta Kozáková (Universiteit Olomouc, Tsjechië)
Folkert Kuiken (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
Ann Marynissen (Universität Köln, Duitsland)
Gert Meesters (Université de Lille, Frankrijk)
Maaïke Meijer (Universiteit van Maastricht, Nederland)
Hubert Meeus (Universiteit Antwerpen, België)
Thom Mertens (Universiteit Antwerpen, België)
Roland Nagy (Universiteit van Boedapest, Hongarije)
Anneke Neijt (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
Bettina Noak (Freie Universität Berlin, Duitsland)
Jelica Novakovic-Lopušina (Universiteit van Belgrado, Servië)
Frits van Oostrom (Universiteit Utrecht, Nederland)
Ben Peperkamp (Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland)
Jürgen Pieters (Universiteit Gent, België)
Bart Ramakers (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
Margit Rem (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
Orsolya Réthelyi (Universiteit van Boedapest, Hongarije)
Simon Richter (University of Pennsylvania, Verenigde Staten)
Esther Ruigendijk (Carl von Ossietzky Universität, Oldenburg, Duitsland)
Wim Rutgers (Universiteit van Curacao)
Lucie Sedláčková (Karelsuniversiteit Praag, Tsjechië)
Patrick Schetters (Universität Zürich, Zwitserland)
Henk Schultink (Universiteit Utrecht, Nederland)
Alan Scott (University of Nottingham, Verenigd Koninkrijk)
Thomas Shannon (Universiteit van Berkeley, Verenigde Staten)
Remco Sleiderink (HU Brussel, België)
Hans Smessaert (KU Leuven, België)
Francesca Terrenato (Sapienza – Università di Roma, Italië)
Yves Tsjoen (Universiteit Gent, België)
Thomas Vaessens (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
A.L.C. van Veen (Universiteit van Boedapest, Hongarije)

Marc van Vaeck (KU Leuven, België)
Freek Van de Velde (KU Leuven, België)
Arthur Verbiest (Escuela Oficial de Idiomas, Madrid, Spanje)
Arie Verhagen (Universiteit Leiden, Nederland)
Henk Verkuyl (Universiteit Utrecht, Nederland)
Roel Vismans (University of Sheffield, Groot-Brittanië)
Ulrike Vogl (Universiteit Wenen, Oostenrijk)
Paul Wackers (Universiteit Utrecht, Nederland)
Marijke van der Wal (Universiteit Leiden, Nederland)
Fred Weerman (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
Friso Wielenga (Universität Münster, Duitsland)
Frank Willaert (Universiteit Antwerpen, België)

3.4 Taalunie, laat lessen Nederlands intact

NRC 30 april 2015

Tegen de Taalunie

Wil het Nederlands internationaal zichtbaar blijven, investeer dan in docenten en vertalers, betogen tachtig academici wereldwijd.

Door tachtig academici wereldwijd

Als je een taal wil koesteren moet je er voor zorgen dat steeds nieuwe mensen die taal leren. Wie er bijvoorbeeld voor wil zorgen dat een middelgrote taal als het Nederlands op het internationale toneel zichtbaar blijft, moet er voor zorgen dat er steeds weer nieuwe docenten en vertalers worden opgeleid die de taal voldoende beheersen – die de literatuur kunnen vertalen, die ontwikkelingen in de Lage Landen kunnen toelichten in de eigen media, enzovoort.

Ondertekend door totaal *tachtig hoogleraren en wetenschappers* onder wie initiatiefnemers hoogleraren *Judit Gera* (Eötvös Loránd Universiteit, Boedapest), *Matthias Hüning* (Freie Universität Berlin), *Marc van Oostendorp* (Meertens Instituut, Amsterdam), *Johan Oosterman* (Radboud Universiteit Nijmegen). Mede-ondertekend door onder anderen de hoogleraren *Geert Buelens* (Universiteit Utrecht, Nederland) *Camiel Hamans* (Adam Mickiewicz Universiteit Poznan, Polen) *Thomas Vaessens* (Universiteit van Amsterdam, Nederland), *Frits van Oostrom* (Universiteit Utrecht, Nederland) *Paula Fikkert* (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland), *Lia van Gemert* (Universiteit van Amsterdam, Nederland) *Ludo Beheydt* (Université catholique de Louvain, België), *Ute K.Boonen* (Universität Duisburg-Essen, Duitsland) *Wannie Carstens* (Potchefstroom, Zuid-Afrika)

De belangrijkste taak voor een overheidsorganisatie die tot doel heeft om een taal te beschermen, is daarom: investeren in het onderwijs. Het Nederlands beschikt over zo'n organisatie, de Taalunie, waarin de Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse regeringen samenwerken. Tot onze verontrusting blijkt deze organisatie onlangs te hebben besloten een groot deel van de steun voor het onderwijs Nederlands in het buitenland in te trekken. De klap treft veel opleidingen; hij zal de positie van het Nederlands wereldwijd aantasten. Aan de belangstelling onder studenten ligt het niet. In tal van landen – ook buiten Europa – zijn er grote groepen studenten geïnteresseerd in het Nederlands, in Nederland en Vlaanderen en hun cultuur. Naar een eigen opgave van de Taalunie leren momenteel ongeveer 400.000 mensen buiten het taalgebied Nederlands op allerlei niveaus.

De Taalunie heeft het belang hiervan decennialang ingezien en het onderwijs in het Nederlands als Vreemde Taal in het buitenland op allerlei manieren gesteund. Zo zijn er zomerscholen waar studenten uit de hele wereld naartoe komen, om direct in aanraking te komen met de Nederlandstalige cultuur. Ook krijgen Nederlandse en Vlaamse docenten die in bijvoorbeeld Hongarije of Roemenië lesgeven aan de universiteit een toelage van de Taalunie om hun salaris op een redelijk niveau te houden. Een beginnende docent in Hongarije krijgt van de universiteit bijvoorbeeld slechts 300-400 euro per maand voor een voltijds aanstelling.

400.000 mensen buiten ons taalgebied leren momenteel Nederlands op allerlei niveaus

Het gaat alles bij elkaar maar om kleine bedragen – de totale begroting voor dit onderdeel bedraagt niet meer dan 2 miljoen per jaar –, maar voor de positie van onze taal zijn ze van wezenlijk belang. Je kunt een taal niet goed leren wanneer je nooit de landen kunt bezoeken waar die taal gesproken wordt, of wanneer er onder je docenten niemand is die de taal als moedertaal spreekt. Zo'n docent kan aan de andere kant niet iemand zijn die toevallig in een universiteitsstad woont en een bijbaantje zoekt – het doceren van een taal eist professionele kennis en ervaring. Vakgroepen Nederlands zijn in deze tijd in sommige opzichten minstens even belangrijk als ambassades. Ze zorgen ervoor dat de culturele dynamiek in Europa gehandhaafd blijft. Op die manier ontstaat een Europees bewustzijn. Vakgroepen moderne talen zijn de steunpilaren van deze dynamiek. Dat geldt ook buiten Europa, waar door de bezuinigingen bijvoorbeeld het Erasmus Talen Centrum in Indonesië gesloten dreigt te worden. De Taalunie kan zich niet permitteren de Nederlandse taal en cultuur op deze manier te benadelen.

Sinds enkele jaren is er bij de Taalunie een andere, 'zakelijkere' managerscultuur gaan heersen. Naar nu blijkt is het onderwijs daarin in tijden dat er bezuinigd wordt, kennelijk minder belangrijk. Van de Nederlandse en Vlaamse politiek heeft de Taalunie grote bezuinigingen opgelegd gekregen. Naar onze indruk worden deze bezuinigingen nu onevenredig op het onderwijs Nederlands in het buitenland afgewenteld.

Door deze bezuinigingen dreigen op termijn allerlei culturele contacten verloren te raken. Vanwege een paar eurocenten zal de wereld in de toekomst minder weten over Nederland en Vlaanderen en hun literatuur en cultuur. De Taalunie maakt zich daarover weinig zorgen, lijkt het; tegelijk met de bezuinigingen kwam naar buiten dat ze dit najaar een grootse feestelijke 'Week van het Nederlands' houden, om te vieren dat er een nieuw Groen Boekje verschijnt. Als de bezuinigingen niet worden teruggedraaid, wordt dat een wrange feestweek voor de taal die de Taalunie eigenlijk zou moeten dienen.

(Een versie van dit artikel verscheen op donderdag 30 april 2015 in NRC Handelsblad. Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Media BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.)

3.5 Een businessplan voor de taal

NRC 1 juni 2015

Door Marc van Oostendorp

Sommige politici behandelen de taal zoals drukke consultants hun oude moeder: terwijl zij op Twitter hun liefde voor haar bejubelen, slijt het besje haar dagen in een vervelooos kolenhok.

Ja, tijdens verkiezingen is de moedertaal reuzebelangrijk. „In Rotterdam spreken we Nederlands“, meldde de VVD vorig jaar bij de gemeenteraadsverkiezingen stoer. De partij had even eerder – binnenskamers – aangedrongen op het stopzetten van vrijwel alle overheidssteun voor de taal.

Nederland en Vlaanderen laten hun beleid over taal en literatuur uitvoeren door de Nederlandse Taalunie. Die organisatie kent de Prijs der Nederlandse Letteren toe – dit jaar aan Remco Campert. Zij is verantwoordelijk voor de officiële spelling (het 'Groene Boekje'). En zij biedt financiële ondersteuning aan Nederlanders en Vlamingen die in Kiev of Jakarta Nederlandse les geven aan de universiteit. In vergelijking met landen die de taal wél serieus nemen, gaat het om grijpstuivers: Duitsland en Frankrijk geven veelvoudens uit van het budget van de Taalunie.

Er zijn redenen genoeg om wat geld te besteden. Naast liefde voor de taal, is er ook nog altijd de versterking van onze economische positie door mensen die overal ter wereld onze taal en literatuur willen kennen.

De paar miljoen euro die de twee landen samen voor onze taal uitgeven, waren de VVD bij de laatste kabinetsformatie echter een doorn in het oog. Naar verluidt heeft die partij de Taalunie daarom willen opheffen. Omdat andere partijen en de Vlaamse partners dit tegenhielden, is uiteindelijk een compromis gevonden. Tweeënehalf jaar geleden werd een nieuwe topambtenaar aangesteld bij de Taalunie – de beroepsmanager Geert Joris, een man die er trots op is dat hij vooral Amerikaanse thrillers leest en wiens favoriete Nederlandse woord businessplan is. De Nederlandse en Vlaamse ministers die hem aanstelden prezen hem als de man die 'het debat over de Nederlandse taal zou aanzwengelen'.

Onder zijn leiding voert de Taalunie zonder morren grote bezuinigingen door – op de inhoud. Subsidies aan taalonderwijs voor buitenlanders worden stopgezet. Het prestigieuze Instituut voor Nederlandse Lexicologie wordt in zijn voortbestaan bedreigd. In een interview heeft Joris al gezegd dat de Prijs der Nederlandse Letteren best van veertigduizend naar één euro kan worden teruggebracht.

Intussen is de afdeling communicatie en voorlichting van de Taalunie in twee jaar tijd sterk gegroeid. De organisatie heeft inmiddels een stuk of tien websites met reclame voor het eigen werk gemaakt, er wordt getwitterd dat het een aard heeft. Dit najaar zal een en ander culminerens in een duur feest (de 'Week van het Nederlands') die het verschijnen van een nieuw Groen Boekje luister bij moet zetten, waarbij de Taalunie vooral met commerciële bedrijven samenwerkt, want 'economisering' van de taal is een van de nieuwe sleutelwoorden.

Iedereen die hart heeft voor de Nederlandse taal en letteren, ziet de uitholling met lede ogen aan. In Vlaanderen is de kwestie al in het parlement aan de orde geweest, maar Nederlandse Tweede Kamerleden – niet alleen die van de VVD – zwijgen terwijl hun moedertaal in het kolenhok wegwijnt.

Ewoud Sanders is volgende week terug van vakantie. Marc van Oostendorp neemt de rubriek WoordHoek tijdelijk voor zijn rekening.

(Een versie van dit artikel verscheen op maandag 1 juni 2015 in NRC Handelsblad. Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Media BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.)

4 Het Vlaams Parlement

<https://www.vlaamsparlement.be/commissies/commissievergaderingen/983143/verslag/983831>

Commissievergadering 26 mei 2015, 13.30u

Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed

Voorzitter

Rik Daems

Vraag om uitleg over de gevolgen voor het buitenlands beleid van de besparingsoperatie van de Nederlandse Taalunie

van Ward Kennes aan minister Geert Bourgeois

Vraag om uitleg over de besparingen van de Taalunie op onderwijs in het Nederlands als vreemde taal in het buitenland

van Katia Segers aan minister Geert Bourgeois

Documentfiche(s) bij dit fragment:

- [Vraag om uitleg 2093 \(2014-2015\)](#)
- [Vraag om uitleg 2107 \(2014-2015\)](#)

top [De voorzitter](#)

De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes (CD&V)

Minister-president, er is bij de Taalunie al een eerste bezuinigingsoperatie gebeurd van 777.000 euro voor de beleidsperiode 2013-2017. Daarna is, vooral op vraag van de Nederlandse overheid, beslist om nog een tweede bezuinigingsronde door te voeren, met ingang van 2015, en dat voor een aanzienlijk hoger bedrag, van 1,89 miljoen euro. Als we dat samentellen en we kijken even terug naar 2011, zitten we al aan een besparing van 2,668 miljoen euro.

De heer Ward Kennes (CD&V)

Om die besparingen te realiseren, neemt de Taalunie uiteraard verschillende maatregelen. In een brief van 29 april werden die bekendgemaakt aan de diplomatieke vertegenwoordigers van Nederland en Vlaanderen in het buitenland. Het is goed om hen snel op de hoogte te brengen, omdat de Taalunie en alles wat te maken heeft met taalverwerving en het ondersteunen van onze Nederlandse taal en de studie daarvan in het buitenland, zaken zijn waar ook onze diplomatieke vertegenwoordigers op de een of andere manier bij betrokken zijn.

Alle activiteiten die niet als kerntaak van de Taalunie gelden, worden afgebouwd of zelfs helemaal afgevoerd. Er wordt een reorganisatie van het secretariaat doorgevoerd, het aantal medewerkers daalt van 45 naar 35, wat procentueel gezien zeer aanzienlijk is. De bijkomende bezuinigingsoperatie dwingt ook tot inhoudelijke keuzes.

De besparingen hebben een impact op het onderwijs Nederlands in het buitenland en op de internationale neerlandistiek. Zomercursussen in Vlaanderen en Nederland, die vreemdelingen de kans bieden om intens kennis te maken met onze taal en cultuur, worden

stopgezet. De suppletie-regeling voor moedertaalsprekers in Midden- en Oost-Europa wordt afgebouwd, en uit recente correspondentie begrijp ik dat dat ook in Shanghai gebeurt.

In de beleidsnota Buitenlands Beleid noemt u Nederland als onze prioritaire buitenlandse partner. U wilt in dat verband de nodige aandacht besteden aan de culturele samenwerking met onze noorderburen. Voorts stelt u: "In overleg en in samenwerking met Nederland streven we ernaar dat er een kwaliteitsvol aanbod van Nederlandstalig onderwijs in het buitenland blijft bestaan. Hierover stemmen we ook af met de minister van Onderwijs. We beschouwen de Nederlandse Taalunie als een belangrijk instrument om samen met Nederland beleid te voeren op het vlak van het Nederlands en te investeren in de toekomst van onze taal."

Minister, hoe schat u de gevolgen in van de besparingsbeslissingen van de Taalunie voor het kwaliteitsvolle aanbod Nederlandstalig onderwijs in het buitenland? Vallen de gemaakte keuzes te rijmen met de doelstellingen die u hebt geformuleerd met betrekking tot uw internationale beleid, en in het bijzonder het internationale taalbeleid en het investeren in de toekomst van onze taal? In welke mate zullen de gemaakte keuzes gevolgen hebben voor de positie en het imago van het Nederlands en de cultuur in de brede zin van de Lage Landen bij onze internationale partners?

De voorzitter

Mevrouw Segers heeft het woord.

Mevrouw Katia Segers (sp·a)

Minister-president, collega Kennes heeft de problematiek al met grote kennis van zaken geschetst. Dit thema is ook al aanleiding geweest voor een aantal vragen aan minister Gatz, onder andere van mevrouw Van Werde. De concrete aanleiding was toen onder meer een groot opiniestuk, getiteld 'Red het Nederlands van de managerscultuur', verschenen in De Standaard van 30 april 2015. Daarin trokken tachtig hoogleraren en docenten Nederlands uit binnen- en buitenland aan de alarmbel. Zij vrezen immers dat de Nederlandse Taalunie haar besparingen onevenredig afwentelt op het onderwijs van het Nederlands in het buitenland. De Taalunie schrapt, als gevolg van de drastische besparingen die ze moest doorvoeren, 20 procent van de daarvoor voorziene middelen, of zowat 500.000 euro, met als onmiddellijk gevolg dat de zomercursussen Nederlands in het gedrang komen – vanaf 2016 worden de zomercursussen in Vlaanderen en Nederland volledig stopgezet – en dat aanvullingen op de lonen van laagbetaalde docenten in het buitenland afgebouwd worden. De heer Caron wees daar al op in het debat met minister Gatz.

In een persbericht liet de Nederlandse Taalunie het volgende weten: "Om de besparingen te realiseren is eerst gekeken naar onze kerntaken. Activiteiten die niet als een kerntaak van de Taalunie konden worden beschouwd, werden buiten de deur geplaatst of afgebouwd." Nochtans dreigt de beslissing van de Taalunie, als gevolg van de opgelegde besparingen, een hiaat te slaan in een van de kerntaken van de Taalunie én een van de ambities van de Vlaamse Regering, namelijk het versterken van de positie van het Nederlands in Europa en de wereld. Investerings in onderwijs zijn cruciaal om een taal te beschermen, zeker als men wil dat het Nederlands, en bij uitbreiding onze literatuur en cultuur, op het internationale toneel zichtbaar blijven.

Mevrouw Katia Segers (sp·a)

Minister-president, hebt u reeds contact gehad met de Nederlandse Taalunie over de manier waarop zij hun besparingstraject trachten in te vullen? Zo ja, kunt u toelichten welke activiteiten voortaan door de Nederlandse Taalunie als kerntaken worden gedefinieerd?

Daarover gaat immers precies de discussie. Wat is uw toekomstvisie op het taalpromotiebeleid van het Nederlands in het buitenland?

De voorzitter

De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron (Groen)

Voorzitter, ik wil wat de collega's zeggen, alleen maar kracht bijzetten. De technische aspecten zijn al deels in de commissie Cultuur aan bod gekomen en zullen ongetwijfeld eind juni ook nog aan bod komen in de Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie. De collega's hebben dat goed geschetst. Ik wil toch onderstrepen dat de diepe besparingen, die – ik weet het – vooral onder Nederlandse impuls bij de Taalunie zijn doorgevoerd, inderdaad diepe wonden slaan. Ik wil vooral dat aspect even beklemtonen waarover het hier gaat, namelijk over het docentschap van professoren Nederlands in het buitenland, vooral in Oost-Europa.

Minister-president, u kunt zich niet voorstellen hoe belangrijk die vakgroepen Nederlands in het buitenland zijn, op economisch vlak, op cultureel vlak. Voor onze auteurs, voor onze theatermakers, voor vertalers van romans en andere literatuur zijn dat buitengewoon belangrijke posten en jobs. Bijvoorbeeld de professoren Nederlands die in Hongarije aan de universiteit werken, hebben een loon dat schommelt rond de 800 euro netto. Volgens de regeling van de Taalunie wordt er wat bijgelegd, opdat men toch een redelijk loon zou bereiken en op die manier de promotie van het Nederlands zou kunnen waarmaken. Als je dat allemaal wegtrekt, dan doe je twee dingen. De kwaliteit van het Nederlands onderwijs zal er ten eerste op achteruitgaan. Meestal is dat met moedertaalsprekers. Dan gaat het in eerste instantie over het Oostblok. Nietwaar, mijnheer Kennes? Het gaat echter ook over andere landen. Ten tweede is ook de kans reëel dat die professoren vertrekken, dat ze naar hier terugkeren en dat die opleidingen wegvallen. Dat is een reuzegroot risico voor het achteruitgaan van de internationale positie van het Nederlands. Dat een groene hier daarvoor moet pleiten, moge betekenisvol zijn. Ik bedoel dat positief.

Minister-president, ik kan u alleen maar zeggen: werp er met uw kabinet eens een extra blik op. Ga even dieper in op die thematiek. Ik denk dat u de ernst ook zult erkennen. Ik wil de Taalunie niet viseren in deze kwestie, want die is ook onderhevig, zoals ik in het begin zei, aan een besparing, die er vooral onder Nederlandse impuls komt. Op middellange en lange termijn is de schade voor de Nederlandse taal echter zeer ernstig. Dat wil ik onderstrepen.

De voorzitter

De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire (N-VA)

Voorzitter, minister-president, wij delen de bekommernissen die door de collega's werden geformuleerd. Dit is bijzonder belangrijk. Bij de vorige vraag kon je nog discussiëren over de vraag of we mekaars concurrenten zijn of niet. In dit geval is het heel duidelijk dat we bondgenoten zijn bij het verdedigen van een gemeenschappelijke standaardtaal. Mijnheer Caron, u zegt dat zelfs een groene dit stelt. Wel, ik denk dat we in dit soort discussies dezelfde bekommernis hebben, van links tot rechts en wars van alle ideologische, religieuze en andere overtuigingen. Die keuze is in 1841 gemaakt, op het taalcongres in Gent. U zult zich dat herinneren. De Vlamingen hebben toen niet gekozen voor een formalisering van de Vlaamse dialecten, maar voor het Nederlands als standaardtaal, voor eenzelfde taal in Noord en Zuid. We hebben nu het instrument van de Nederlandse Taalunie, en moeten daar natuurlijk zorgvuldig mee omgaan. Het risico bestaat inderdaad dat, wanneer men

daadwerkelijk zaken niet meer gaat doen, men zelfs in tijden waarin het economisch wat beter begint te gaan en er opnieuw wat middelen komen, heel moeilijk die draad nog opnieuw kan oppikken. Er is natuurlijk sprake van budgettaire moeilijke omstandigheden. Zoals men zelf heeft aangegeven, komt de druk vooral uit Nederland. Minister-president, ook onze fractie heeft toch een grote bekommernis.

De voorzitter

Minister-president Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois

Voorzitter, geachte leden, wat de vragen van de heer Kennes en de eerste twee vragen van mevrouw Segers betreft, zou ik toch willen verwijzen naar het antwoord van collega Gatz. Die vragen zijn immers door hem beantwoord. Ze kwamen van mevrouw Van Werbrouck en de heer Kennes. Ook de heer Caron heeft toen het woord genomen. Mevrouw Segers, ik weet niet of u daar ook was. Dat zijn exact dezelfde vragen. Ik ga natuurlijk niet in herhaling vallen. Daar is een toelichting gegeven bij de besparingen, bij de keuzes. De minister heeft daar toen ook gezegd dat hij deel uitmaakt van het Comité van Ministers, samen met onze Nederlandse collegae. Mijnheer Caron, u wees er al op dat er ook een Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie is. Die commissie is natuurlijk de bevoegde commissie. Daar moet men de vragen stellen. Ik begrijp echter dat daar niet zo vaak collega's van ons parlement naartoe komen.

Minister-president Geert Bourgeois

Ik heb het nog eens opgezocht. Artikel 10 bepaalt uitdrukkelijk het volgende: "De Interparlementaire Commissie is bevoegd te beraadslagen over alle zaken die op de Taalunie betrekking hebben en zich daarover tot het Comité van Ministers te richten. De Interparlementaire Commissie regelt zelf haar werkzaamheden." Die heeft dus de bevoegdheid om dat ook Vlaams-Nederlands aan te kaarten.

Ik refereer aan het antwoord van collega Gatz, omdat de budgetten in dit geval behoren tot de bevoegdheden van mijn collega's van Cultuur en Onderwijs. Ik ga dus geen doublure doen. Dat is niet omdat de thematiek me niet interesseert, verre van. Mevrouw Segers, daarmee kom ik tot uw derde vraag. Ik wil benadrukken dat we de Nederlandse Taalunie blijven beschouwen als een heel belangrijk instrument om samen met Nederland beleid te voeren op het vlak van het Nederlands, en ook te investeren in de toekomst van onze taal. Dit is een bevoegdheid van mijn collega's van Cultuur en Onderwijs, maar ik heb inderdaad in mijn beleidsnota ook nog eens benadrukt dat dit een belangrijk instrument is. Mijnheer van Overmeire, u verwees naar de keuze die is gemaakt in 1841. Mijnheer Caron, u weet dat het u – en misschien ook mij – zo dierbare West-Vlaams het toen heeft moeten afleggen. Ik weet dat Guido Gezelle een groot voorstander was van het West-Vlaams als dé standaardtaal in Vlaanderen. Hij heeft het echter niet gehaald. Er is gekozen voor één standaardtaal. Mijnheer Hendrickx, u zou ons anders niet hebben begrepen. Ik ben me ervan bewust. Het zou pijnlijk zijn geweest. Toen is die keuze gemaakt en ik wil dat die ook behouden blijft. Die keuze staat soms wel onder druk: in Vlaanderen zien we helaas het fameuze Verkavelingsvlaams oprukken. Ik hoop dat we die ene standaardtaal blijven behouden, wat natuurlijk niet betekent dat er geen eigen inbreng is van Zuid-Nederlandse woorden in onze prachtige woordenschat.

Voor ons is een kwaliteitsvol onderwijs Nederlands binnen en buiten het taalgebied dus een prioriteit, net als de promotie van taal en talige cultuur over de grenzen heen. Dat zijn en blijven belangrijke doelstellingen van de Taalunie. Daarvoor werkt die Taalunie trouwens ook samen met internationale partners, en zijn onze vertegenwoordigers daar ook bij betrokken. Dat wil ik ook zeggen. Ze houden mij ook op de hoogte van evoluties

daaromtrent. Onze vertegenwoordiger in Den Haag is zelfs waarnemer bij de Taalunie, en kan op die manier dus ook rechtstreeks rapporteren. Ik vind die betrokkenheid van onze Vlaamse vertegenwoordigers zeer belangrijk.

Ikzelf heb binnenkort een overleg met de Taalunie, in de persoon van Geert Joris. Dat bewijst ook dat ik interesse heb en betrokken wil zijn bij de verdere evolutie. Ik weet – maar zelf heb ik daar geen details over – dat binnen de Taalunie wordt gezocht naar alternatieven voor bepaalde initiatieven tot nu toe, in de vorm van meer samenwerking met privépartners, een aantal efficiëntieoefeningen... Ik denk echter – en collega Gatz heeft dat beklemtoond – dat de kernopdracht gevrijwaard blijft. Ik vind het heel belangrijk dat dit gebeurt. Voorzitter, persoonlijk lijkt me niet slecht dat er ook in de Interparlementaire Commissie eens grensoverschrijdend van gedachten zou worden gewisseld over deze heel belangrijke problematiek. Dat is immers het gremium daarvoor. Wie ben ik echter om het parlement raad te geven?

De voorzitter

De heer Kennes heeft het woord.

De heer Ward Kennes (CD&V)

Voorzitter, het klopt dat we ook al de gelegenheid hebben gehad om hierover te spreken met de minister bevoegd voor het cultuurbeleid. De situatie lijkt me echter belangrijk genoeg om ook met de minister bevoegd voor het buitenlands beleid te bespreken. Dit is immers onmiskenbaar een element van het Vlaamse buitenlandbeleid. Het is niet louter een zaak van Onderwijs of Cultuur. Het is ook belangrijk dat de minister bevoegd voor dat ruime Vlaamse buitenlandbeleid zich daarover uitspreekt.

Minister-president, ik waardeer dat u uw betrokkenheid bij de Taalunie en de doelstellingen ervan bevestigt. Dat lijkt me op zich een goede zaak. Ik had ook al aangekondigd dat we zullen gebruikmaken van de mogelijkheden om een en ander op de agenda van de Interparlementaire Commissie van de Nederlandse Taalunie te zetten. Dat volgt nog.

De heer Ward Kennes (CD&V)

Dit is te belangrijk om het enkel in Onderwijs en Cultuur te behandelen, maar aangezien de Taalunie zelf onze buitenlandse vertegenwoordigers heeft aangeschreven, maken ze duidelijk dat het effectief een zaak is van Buitenlands Beleid. Dat wil ik hier beklemtonen.

Sommige zaken moeten nog worden uitgezocht. De minister-president kan moeilijk meer informatie geven dan minister Gatz op die korte tijd. Ik hoop dat alle Vlaamse ministers die betrokken zijn bij het dossier, van Onderwijs en Cultuur, maar ook van Buitenlands Beleid, mee alternatieven zoeken om problemen op te vangen, want die zijn er wel degelijk.

Mevrouw Katia Segers (sp·a)

Toen ik de vraag om uitleg indiende, had ik ze ook aan minister van Cultuur Gatz kunnen stellen. Ik vond de kwestie zwaarwichtig genoeg om ze ook aan u te stellen, als minister-president van de Vlaamse Regering en als minister van Buitenlands Beleid. U bent het gezicht van de regering, u staat ook bekend om uw liefde en bekommernis voor de Nederlandse taal. Dit ligt u zeker nauw aan het hart.

Minister-president, ik ben blij dat u gaat overleggen met Geert Joris. Dat is belangrijk. In het debat met minister Gatz heeft hij beklemtoond dat de bijdrage van kwaliteitsvol onderwijs binnen en buiten ons taalgebied en het promoten daarvan een belangrijke doelstelling en een kerntaak blijft van de Taalunie. Hij heeft aangegeven dat er voor de geschrapte activiteiten goedkopere en minstens even doeltreffende alternatieven zullen

worden gevonden. Ik reken op u om daarop aan te dringen in het overleg met de heer Joris. Als leden van de Interparlementaire Commissie (IPC) zullen we die discussie verder blijven voeren. We zullen die ook daar voeren. Ik reken op u om de vinger aan de pols te houden van de Taalunie.

De voorzitter

De heer Caron heeft het woord.

De heer Bart Caron (Groen)

Ik wil nog even wijzen op de ernst van de zaak. Het gaat deels over de suppleties, en deels over de organisatie van zomercursussen. Over het tweede kun je discussiëren, over het eerste niet. Om de ernst van de situatie te duiden, verwijs ik naar een Nederlandse en Vlaamse website nederl.blogspot.be, waarop de betrokken professoren en docenten Nederlands in het buitenland hun mening ventileren. De titel van de laatste blog is 'Boycot het Taalunie-feestje'. Dat gaat over de week van het Nederlands, die de Taalunie voor het eerst wil organiseren, wat heel veel geld kost. Dat steekt de ogen uit van de mensen die een kleine vergoeding daarvoor moeten laten schieten.

Dit is een zaak die de harten ernstig beroert. Het gaat hier niet over activisten, indignados of andere Podemos-aanhangers, het gaat over professoren, geachte heren die Nederlands doceren in het buitenland. Zij hanteren dit soort taalgebruik. We mogen de ernst van de situatie echt niet onderschatten.

De voorzitter

Minister-president Geert Bourgeois heeft het woord.

Minister-president Geert Bourgeois

Mijnheer Caron, het is inderdaad heel belangrijk. Daarover zal onder andere mijn gesprek met Geert Joris gaan. Ik weet dat daarover op dit ogenblik gesprekken bezig zijn, ook met de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek. Men zoekt naar alternatieven, naar oplossingen voor die suppleties voor het jaar 2016. Dat is het enige wat ik daarover nu in vrij algemene termen kan zeggen. Ik ben er ook om bekommerd dat er goede oplossingen kunnen worden gevonden. Ik zal dat in het gesprek met Geert Joris ook aankaarten.

De voorzitter

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

5 Nederland en Vlaanderen

5.1 Einde van de Taalunie?

woensdag 6 mei 2015 op Neder-L

Door Joop van der Horst

De taalunie is van 1980. Het initiatief kwam destijds van Belgische zijde, vooral uit de koker van J. Fleerackers. Nederland zag er niet veel in, maar de Belgen maakten duidelijk dat het politieke lot van Vlaanderen als zelfstandige gemeenschap binnen België ervan afhankelijk was. Er moest en zou een Taalunie komen. Nederland wilde geen spelbreker zijn en heeft meegedaan. Het belangrijkste doel van de Taalunie werd "de integratie van Nederland en de Nederlandse gemeenschap in België op het gebied van de Nederlandse taal en letteren in de ruimste zin" (Artikel 2 lid 1). In gewone taal: Nederland en Vlaanderen hebben één en dezelfde taal, en dat moet zo blijven en liefst nog een beetje meer gelijk worden. En even verderop werd gesproken over "de gemeenschappelijke bevordering van de studie en verspreiding van de Nederlandse taal en letteren in het buitenland".

Voor zover mij bekend ben ik toen de enige geweest die publiekelijk heeft uitgelegd dat een Taalunie, althans in de vorm die ze heeft, geen goed idee is (*Onze Taal* 1977, 70-72 en 1980, 103-104). Daar heeft niemand naar geluisterd.

Intussen zijn we 35 jaar verder en we zijn gewend geraakt aan de Taalunie. Maar ze lijkt nu toch haar langste tijd gehad te hebben. En zoals de oprichting een Vlaamse actie was, zo is nu ook de desintegratie in het zuiden begonnen.

In zekere zin is dat altijd zo geweest, want ook vóór 1980 werd de eenheid in de spelling vooral bedreigd doordat de belangrijkste Vlaamse kwaliteitskrant zich niet hield aan de voorkeursspeling: *De Standaard* hanteerde haar eigen "progressieve spelling" en is dat tot 1995 blijven doen. Om eens een echt zuidelijke uitdrukking te gebruiken: de Vlamingen bliezen warm en koud.

Maar de jongste tijd lijken ze toch meer en meer op één lijn te zitten. De gezindheid die in 1980 om een Taalunie vroeg, daar is nu weinig meer van over.

De Taalunie is er trouwens zelf mee begonnen door, in strijd met haar eigen oprichtingsakte, niet één maar twee Nederlanders te erkennen, een noordelijke en een zuidelijke variant. Dat was al een opmerkelijke stap.

Maar de jongste tijd gaat het snel. Een paar maanden geleden was ik in een vergadering waarin nagedacht werd over de toekomst van het Instituut voor Nederlandse Lexicologie te Leiden. Zoals u weet is dat een gemeenschappelijk Nederlands-Vlaams instituut. De teneur van die vergadering was dat de Vlamingen liever een eigen instituut hebben, ergens in België.

De hele discussie was acuut geworden doordat de (Vlaamse) algemeen secretaris van de Taalunie overhoop ligt met dat instituut. De Taalunie als doorgeefluik van het geld voor het INL wil zich, tegen alle afspraken in, meer en meer bemoeien met de bestemming van dat

geld. En zoals al in de bijbel te lezen staat: "Elk koninkrijk dat innerlijk verdeeld is wordt verwoest" (Lucas 11: 17).

En het gaat verder. Nu heeft *De Standaard* (ja, inderdaad weer *De Standaard*!) begin dit jaar een geel boekje uitgebracht, *Hoe Vlaams mag uw Nederlands zijn?*, met daarin een 1000-tal in Vlaanderen gangbare woorden (in Nederland onbekend), en een flink aantal daarvan zal *De Standaard* voortaan vrijelijk gaan gebruiken. Oftewel: niet langer verboden, maar standaardtaal. 't Is te zeggen: zuidelijke standaardtaal. Het vroegere ideaal van één en dezelfde taal in noord en zuid, daar is blijkbaar weinig meer van over. Het gedachtengoed waar de Taalunie op gebaseerd was, verdampt.

Tot zover was ik voordat we te horen kregen dat de Taalunie nu ook haar inspanningen voor de buitenlandse neerlandistiek fors wil reduceren. En voorspelbaar met aalgladde motivering: het ene moment heet het dat er bezuinigd moet worden, het andere moment wordt gesteld dat de markt het beter kan. Maar los daarvan: opnieuw wordt een taak die essentieel genoemd werd, ik bedoel: die door de Taalunie zelf als essentieel beschouwd werd, afgeworpen.

Om nog eens een zuidelijke uitdrukking te gebruiken (en hij staat, geloof ik, niet in het gele Boekje): om mij niet gelaten. Ik moei me niet met wat *De Standaard* wel of niet schrijft; het Instituut voor Lexicologie, de IVN en de buitenlandse neerlandistiek bestonden allemaal al lang voordat de Taalunie werd opgericht, en ik was 35 jaar geleden al geen voorstander van de Taalunie. Maar als historisch taalkundige en als geïnteresseerde waarnemer van het wel en wee van onze taal stel ik vast dat er van de taalunie-mentaliteit, eerst in Vlaanderen en nu overal, tegenwoordig weinig meer over is. Ik zou niet verwonderd zijn als de Taalunie weer wordt opgeheven.

5.2 Boycot het Taalunie-feestje

24 april 2015 op Neder-L

Door Marc van Oostendorp

Vroeger moest ik weleens glimlachen om de Taalunie, die overheidsorganisatie die eigenlijk voor het Nederlands moet zorgen maar die vooral praatjes verkoopt. Die sinds een paar jaar aan de hoofd een man heeft die er trots op is dat hij *manager* is, omdat je dan tenminste geen inhoudelijke kennis nodig hebt en je lekker fris tegen de zaken aan kunt kijken. Een man die twee jaar geleden 'het debat over taal gaat aanjagen' en nog steeds naar het vliegwiel zoekt.

Het lachen is me sinds kort vergaan. De Taalunie doet niet langer alleen onzinnige dingen met zijn geld. Ze is bezig schade toe te brengen aan onze taal. Zoals deze week blijkt gaat het zo ongeveer alle kernactiviteiten afschaffen. Wat doorgaat: het zichzelf zelfgenoegzaam in duur propagandamateriaal feliciteren

Gratis

Want terwijl de organisatie in het najaar het zoveelste dure en onzinnige festival organiseert ter eer en glorie van het nieuwe Groene Boekje, slaat ze tegelijkertijd de bijl in het budget waar ze echt iets kan betekenen: het onderwijs.

De propagandamachine draait al langer: de Taalunie geeft zijn geld vooral graag uit aan PR en reclame voor de eigen winkel. Aan een online magazine. Aan dure door de baas van de Taalunie ingesproken YouTube-filmpjes (sinds november al meer dan 140 keer bekeken!) Aan gratis op scholen verspreide boekjes.

Ravage

Waarom moet een overheidsorganisatie zoveel reclame maken voor zichzelf? Omdat ze geen zin heeft in het saaie ondankbare werk dat ze eigenlijk zou moeten doen.

De Taalunie is een Vlaams-Nederlandse overheidsorganisatie. Ze voert het beleid op het gebied van taal en literatuur uit. Dat is natuurlijk saai, en zo hoort het ook. Het meeste werk is bovendien overbodig - een commissie iedere tien jaar het Groene Boekje opnieuw laten bekijken, vergaderen, rapporten uitbrengen over dat het zo goed gaat met het Nederlands, vergaderen. Ook dat hoort allemaal nu eenmaal zo.

Ongemoeid

Eén activiteit is nuttig: het onderwijs Nederlands in het buitenland ondersteunen. Als je iets aan het Nederlands wil doen - ik zeg niet dat je dat moet willen, je kunt het ook laten, maar schaf de Taalunie dan af - dan is het dat: zorgen dat er ook in het buitenland geleerden en tolken en vertalers zijn die onze taal beheersen. Het is in ieder geval nuttiger dan het eindeloos produceren van brochures en folders en krantjes en YouTube-kanalen waar niemand naar kijkt.

Maar sinds kort moet er kennelijk (extra) bezuinigd worden. En waar moet dat geld vandaan

komen? Als het aan de Taalunie ligt, aan de kerntaak. De boekjes en brochures en het YouTube-kanaal moeten kennelijk ongemoeid blijven. Ik schreef een tijdje geleden al over een van de onzalige bezuinigingsmaatregelen: er gaat een grote klap worden uitgebracht aan het Nederlands in Indonesië. Inmiddels is duidelijk geworden dat de ravage veel groter is. De Taalunie heeft eigenhandig besloten dat het Nederlands in het buitenland een overbodige luxe is.

Rompslomp

Waarom zouden al die Roemenen en Portugezen ook Nederlands moeten leren! Wij doceren hun taal toch ook niet meer!

Ook de ooit fameuze, inspirerende, zomerscholen waar getalenteerde buitenlandse studenten intensief contact kunnen maken met onze taal en cultuur moeten gesloten worden, en de subsidiekraan wordt eveneens dichtgedraaid voor leraren Nederlands in den vreemde - die kregen een toelage van de Taalunie wanneer de salarissen van de lokale universiteit te laag waren om van te leven.

De Taalunie is het afgelopen jaar bezig geweest met een charmeoffensief. Tegen allerlei partijen vertelden ze dat ze reuzegraag wilden gaan luisteren. Voorbij waren de tijden dat de Taalunie, dat goed gesubsidieerde overheidsorgaan, probeerde vooral in zijn eentje de dienst uit te maken, particuliere initiatieven op taalgebied vooral zo snel mogelijk probeerde weg te drukken en te verstikken onder folders en brochures en festivals. De Taalunie waar vrijwel iedere taalliefhebber zo afkerig van was, daar kwam een einde aan. In plaats daarvan kwam een Taalunie die er juist was vóór ons allemaal.

Wanvertoning

Maar nu zijn we dus weer terug bij af. De Taalunie heeft zich weer laten kennen als de onbetrouwbare partner die ze in de ogen van velen die zich inzetten voor onze taal en literatuur altijd is geweest.

Over deze keuzes is met niemand overlegd; ze worden aan het vakgebied, dat zo zijn best heeft gedaan mee te werken opgelegd. Daarom is zelfs de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, doorgaans een keurige club van aardige dames en heren, inmiddels boos. Die vereniging, die het onderwijs Nederlands in het buitenland aan het hart gaat en trouwens zelf ook met bezuinigingen te maken krijgt die het geduldig ondergaat, heeft gisteren een brandbrief gestuurd aan de Taalunie over deze kwestie omdat ze nooit zijn gehoord.

Keurslager

Ik weet dat er veel gezwegen wordt, dat er veel verborgen onvrede is over de Taalunie. Mensen uiten die niet omdat de Taalunie nu eenmaal een beetje geld heeft in ons arme wereld. Ik zou hopen dat die onvrede nu eens naar buiten komt, dat we ons organiseren, en onze stem laten horen.

Wat zal dat een treurige 'week van de Nederlandse taal' worden, die de Taalunie in oktober wil organiseren, alsof de Partij van de Dieren een week van de keurslager zou organiseren, of Halbe Zijlstra een Week van het Experimentele Toneel maakte. Het werk aan het Nederlands wordt de nek omgedraaid, het feestje gaat door. Iedereen die een knip voor de neus waard is, zou die wanvertoning moeten boycotten.

5.3 Open brief aan Geert Joris

6 mei 2015 op Neder-L

Door Marc van Oostendorp

Geachte heer Joris,

Het is inmiddels 12 dagen geleden dat ik hier schreef over de verhoudingsgewijs zware bezuinigingen die u op het onderwijs Nederlands in het buitenland wilt uitvoeren. Een week geleden hebt u daarop gereageerd, en omdat u in die reactie blijk geeft van afkeer van ons tijdschrift, is het u wellicht ontgaan dat juist uw reactie een enorme stortvloed aan blogposts heeft teweeggebracht – woedende, doordachte, verdrietige en volkomen redelijke, van hoogleraren van overal, van docenten Nederlands in het buitenland en zelfs van een naaste medewerker van u.

Iedereen is het erover eens: deze bezuinigingen zijn niet nodig, niet op deze manier, niet zo zonder enig overleg vooraf. Zelfs als er bezuinigd zou moeten worden, kan dat anders. Uw manier van communiceren is onhandig geweest en heeft veel woede gewekt. Wat nu nodig is, is een gesprek tussen u, de beleidsmaker, en de mensen in het veld. Een echt gesprek, op gelijke gronden. Een gesprek zonder *faits accomplis*.

Sinds uw aantreden zegt u steeds uit te zijn op dergelijke discussie. Uw houding van de afgelopen weken is daarom zeer teleurstellend. U eindigt uw lange en provocatieve post op *Neder-L*, waarin u geen millimeter toegeeft aan de kritische opmerkingen, met de mededeling dat u niet verder wilt discussiëren aan onze 'cafétoog'. Een ander mogelijk forum voor gesprek noemt u echter niet. Op de vele websites, elektronische tijdschriften en Twitteraccounts die de Taalunie onder zijn beheer heeft, wordt tot op dit moment zelfs geen gewag gemaakt van het feit dat er een discussie gaande is. Er staat alleen een persbericht waarin de bezuinigingen worden toegelicht, zonder dat u zelfs zegt *waarom* u zoiets toelicht.

Open organisatie

Iets anders wat u zegt te willen is alle mensen die het Nederlands lief is, bij elkaar te brengen. Welnu, naar mijn indruk is juist hier, aan deze cafétoog, de afgelopen weken grote eensgezindheid ontstaan: meer dan 170 neerlandici van over de hele wereld hebben onze eerdere brief aan u getekend, de berichten hier zijn door duizenden mensen gelezen. Wij zijn verenigd – maar zonder u.

Voor de vele Nederlandse en Vlaamse collega's hebben daarbij nauwelijks een eigen belang bij het tekenen of het volgen van deze kwestie: het gaat hen niet om hun eigen baan of inkomen, het gaat hen er alleen dat u iets onherstelbaars dreigt te beschadigen, het gaat hen om het Nederlands. U zegt die zorg te delen. U zegt van de Taalunie een open organisatie te willen maken. U zegt 'iedereen aan het woord' te willen laten.

Welnu, meneer Joris, voegt u dan alstublieft de daad bij het woord.

Spreek met ons

U hoeft daarvoor maar twee dingen te ondernemen. Open in de eerste plaats de websites van de Taalunie voor kritiek van buitenstaanders, niet alleen nu even, maar permanent. Een

vroegere uitgave van de Taalunie, *Taalschrift*, stond nog kritische columns toe, maar uw huidige webpublicaties worden alleen volgeschreven door mensen die het met u eens zijn. Wanneer u zo'n hekel hebt aan *Neder-L* (dat overigens zonder een cent subsidie tot stand komt), trek het initiatief dan naar u toe in plaats van hem geheel en al af te wijzen. Geef de onvrede een ongecensureerd platform. Wanneer u zegt dat u samen met ons wil optrekken, kunt u niet beslissen zonder ons te raadplegen.

En in de tweede plaats: spreek open met de mensen die hun leven in het teken hebben gesteld van hetgeen waar u nu vorm aan probeert te geven, de taal. Vandaag gaat u het gesprek aan met het bestuur van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek.

Laat dit gesprek een echt gesprek zijn. Het conflict is ontstaan doordat u een heel pakket aan maatregelen zonder enig overleg vooraf of achteraf met wie dan ook over het veld heeft uitgestort. Trek aan het begin dat pakket aan maatregelen in zijn geheel terug.

Samen!

En sluit u dan bij ons aan. Laten we inderdaad een eenheid vormen. Ik weet eigenlijk wel zeker dat wij allen, alle 170 ondertekenaars en alle mensen die ons de laatste weken steun hebben toegezegd maar niet aan een universiteit verbonden waren – met alle plezier samen met u zouden optrekken naar uw bazen, de ministers. De paar miljoen euro die nodig zijn om het Nederlands een stevige positie in de internationale arena te laten houden zijn een schijntje van de rijksbegrotingen van de betrokken landen.

Zoals wij de afgelopen weken hebben laten zien, overstijgt het belang van het onderwijs Nederlands aan buitenlanders het kleine belang van een vakgebied als het onze of een kleine overheidsorganisatie als de uwe. Voor slechts een paar miljoen per jaar verzekeren Nederland en Vlaanderen zich van zeer diep gewortelde culturele contacten met allerlei belangrijke buitenlandse landen.

Samen moeten u en wij de ministers daarvan kunnen overtuigen. Laten we dat doen!

5.4 Een feestje van €180.000

15 mei 2015 op Neder-L

Door Marc van Oostendorp

Het rommelt aan het Lange Voorhout, waar de Nederlandse Taalunie gevestigd is, de Vlaams-Nederlandse overheidsorganisatie die al het beleid over taal en letteren moet uitvoeren. Zeker sinds de Vlaamse manager Geert Joris er twee jaar geleden aantrad als hoogste ambtenaar, is het voor de buitenstaander eenvoudig om inzage te krijgen in vertrouwelijke stukken.

En dat geldt nog veel sterker nu Joris een maand geleden zonder enig overleg een pakket maatregelen aankondigde die vooral het inhoudelijke deel van het Taalunie-werk zwaar treffen, maar het management en de communicatie ongemoeid laten.

Volger

Altijd is er wel iemand bereid om ergens iets over te vertellen, of het nu een (ex-)ambtenaar, een (ex-)lid van de Raad of een andere betrokkene is. Als kritisch volger van het beleid van de Taalunie ben ik de afgelopen weken getraakteerd op veel, heel veel informatie.

Nu er zoveel te doen is om die merkwaardige overheidsclub, ben ik deze week eens in de stukken gedoken: de Begroting 2015 bijvoorbeeld, en de verschillende beleidsplannen die er intern verspreid zijn geweest.

Businessplannen

Wie die stukken leest, en hart heeft voor de Nederlandse taal en de letteren, schrikt. Het beeld doemt op van een organisatie die stelselmatig wordt ontdaan van alle inhoud. Een organisatie die niet in de eerste plaats krimpt of bezuinigt, maar geheel verandert van structuur; verandert in de richting van een club waarvan het voornaamste doel is om zélf zichtbaar te zijn, niet om iets te doen voor de zaken waarvoor hij in het leven is geroepen.

De geharde *Taalunie-watcher* wist dat ook wel. De huidige Algemeen Secretaris begon zijn nieuwe baan met overal waar hij gehoord werd te vragen om bezuinigingen op taal en letteren. Tegen iedere journalist die het horen wilde – die journalisten bevinden zich vooral bij *De Standaard* en *NRC Handelsblad*, waar hij goede persoonlijke relaties heeft – legde hij de eerste maanden van 2013 uit dat het allemaal niet deugde. De Taalunie moest "meer smoel" krijgen, zei hij bijvoorbeeld in NRC. Verder moest de organisatie "verzakelijken", "businessplannen" maken, enzovoort. Over de inhoud sprak hij niet.

Communicatie-afdeling

De boodschap was vooral: Geert Joris, de manager van buiten, wilde voortaan in weerwil van zijn zelfverklaarde gebrek aan deskundigheid de dienst uitmaken: "Ik wil dat wij gaan van betalen naar bepalen. We worden te veel gezien als een partij die af en toe een zak geld geeft, waar de partners vervolgens zelf hun ding mee kunnen doen." Iedereen die

subsidie kreeg, moest voortaan "de koers van de Taalunie varen". De koers dus van de manager.

Er zijn tegelijkertijd aanwijzingen dat Joris al in een vroeg stadium aan allerlei mensen duidelijk maakte dat er gekrompen moest worden; en dat hij ondertussen communicatiemedewerkers en een goedbetaalde 'verandermanager' aanstelde.

Zelfs terwijl er bezuinigd moest worden, groeide de afdeling communicatie (de laatste vacature voor twee nieuwe medewerkers is geplaatst op 27 maart). Ook de nieuwe bezuinigingen worden *alleen* afgewenteld op inhoudelijke zaken; de communicatie-afdeling blijft gespaard. Wie de begroting over 2015 ziet – waarin de laatste bezuinigingen nog niet verwerkt zijn – ziet ondanks ontslagen zelfs een groei van de communicatie-afdeling, die in de afgelopen jaren in absolute en gegeven de bezuinigingen zeker in relatieve zin sterk gegroeid is.

Statig pand

Verontruste neerlandici hebben de afgelopen weken in de media vooral de aandacht gericht op de ondersteuning van leraren Nederlands in het buitenland, omdat dit zo evident altijd één van de belangrijke doelstellingen van de Taalunie was – al wordt dit nu door Joris ontkend.

Maar ook het eerbiedwaardige *Instituut voor Nederlandse Lexicologie*, waar belangrijke Nederlandse woordenboeken gemaakt worden, wordt door draconische maatregelen getroffen. "Zij hebben de neiging een koers te varen die niet altijd de koers van de Taalunie is," zei Joris al dreigend tegen de *NRC* in 2013. Dat is vermoedelijk nu de reden dat ze dicht moeten: ze willen het beleid niet laten bepalen door de manager voor wie 'zichtbaarheid van de [eigen] organisatie' op de eerste plaats staat.

Ondertussen wordt dus alles ingezet op uiterlijk vertoon. De Taalunie kreeg bijvoorbeeld een nieuw logo, de te journalistieke website *Taalschrift* werd afgeschaft en vervangen door het gelikte en er om de persoon van de Algemeen Secretaris heen geschreven reclameblaadje *Taal:Bericht* en de organisatie vertrekt naar verwachting volgend jaar naar een statig pand aan de Paleisstraat in Den Haag.

Re-integratiebeleid

Het sluitstuk op dit geheel wordt in oktober een "Week van het Nederlands", een festival voor uitgeverijen als *Van Dale*. Net nadat de nieuwste bezuinigingen op de inhoud werden afgekondigd kregen contacten van de Taalunie een doosje opgestuurd (portokosten: €7,00) dat vrijwel helemaal leeg was, op een speelgoed-megafoontje na.

(Het is allemaal symbolisch, maar ik verzin dit helaas niet.)

De boodschap was: we gaan met ons allen veel rumoer maken rondom de Week van het Nederlands. Voor dat feestje heeft de Taalunie overigens maar liefst €180.000 uitgetrokken, dus er staan ons vermoedelijk nog wel wat toeters te wachten.

Feitelijk betreft het hier een week die vooral gedragen wordt door enkele commerciële partners, zoals Van Dale – die van Joris de lucratieve opdracht kreeg om het nieuwe *Groene*

Boekje uit te geven. Dat *Groene Boekje* verschijnt tijdens die feestweek, en dat verschijnen vormt vermoedelijk een hoogtepunt van de feestelijkheden. Joris kondigde bij zijn aantreden al aan dat hij iedere concurrentie in de vorm van alternatieve spellinggidsen onmogelijk wil maken. "Van betalen naar bepalen."

Feesten en partijen

De Taalunie verkeert dus in een crisis, en daarmee het overheidsbeleid over de taal en over de letteren. Vrijwel iedereen die ik de afgelopen weken over de organisatie heb gesproken – en geloof me: ik heb heel veel mensen gesproken – ziet het met lede ogen aan. Zelfs onder degenen die het in de debat nog opnemen voor de Taalunie zijn er naar mijn indruk weinig die menen dat het echt de goede kant opgaat. Iedereen houdt zijn hart vast.

Natuurlijk: uiteindelijk is het Comité van Ministers – de Nederlandse bewindslieden Jet Bussemaker en Sander Dekkers en hun Vlaamse collega's Hilde Crevits en Sven Gatz – verantwoordelijk, zowel voor de aanstelling van Joris als voor zijn beleid.

Het is te betreuren dat zij die verantwoordelijkheid niet nemen (en in Joris te prijzen dat hij dit wel doet), en kennelijk toestaan dat een unieke internationale instelling als de Taalunie verwordt tot een organisatiebureau voor dure feesten en partijen ter ere van een *Groen Boekje*.

Dit stuk verscheen gisteren op Sargasso.

Geïnteresseerden kunnen bij mij op verzoek schriftelijk materiaal dat de beweringen die ik hier doe kunnen staven, komen inzien.

5.5 Fataalunie

30 april 2015 op Neder-L

Door Jos Joosten

Een dag niet gelachen is een dag niet geleefd, dus dat zag er vanochtend heel vroeg al zonnig uit, toen ik het artikel van Taalunie-secretaris Geert Joris las. Zijn weerwoord op de kanttekeningen van Marc van Oostendorp bij het door hem ingezette Taalunie-beleid zouden namelijk om heel hard te lachen zijn, als ze niet zo triest waren

Van Oostendorps bezwaren waren kort gezegd gericht op het desastreuze korten op alle vormen van onderwijs in het Nederlands buiten het Nederlands taalgebied, ingezet en uitgevoerd onder bewind van de nieuwe algemeen secretaris Geert Joris.

Joris antwoordt dus, in een artikel dat een klassiekertje mag worden in colleges Taalbeheersing van het Nederlands (intra- én extramuraal) met als thema: hoe maak je zelf een beeld dat een opponent van je neerzet alleen nog maar erger? Een relatief-niet-in-de-materie ingewijde als bovengetekende ziet in Joris' verweerschrift namelijk álles bevestigt wat bij Van Oostendorp al bleek inzake het nieuwe Taalunie-beleid - in mijn eigen woorden samengevat: hier is een inhoudsloze rekenaar aan het werk, met géén visie op de Nederlandse taal en cultuur op zichzelf of op nut en waarde van verspreiding ervan. Het ergste daarbij is nog de aperte onwil om te gaan staan voor eigen beleid en dat desnoods tégen de keer uitvoeren.

Dit is een *willing executioner*.

Om dat vast te stellen volstaat het eigenlijk om Joris' stuk te lezen. Niettemin sta ik even stil bij wat puntjes die er voor mij persoonlijk uitsprongen.

- 'In 2012 beslisten de bevoegde ministers om de Taalunie grondig te vernieuwen. Daartoe werd geen inhoudelijke taalkundige aangetrokken, maar een manager met meer dan louter interesse voor de inhoud. Een generalist op het vlak van de inhoud, een specialist op het vlak van de organisatie

Zo introduceert Joris zichzelf en zijn taakstelling. Misschien mijn hang-up, hoor, als Nederlands letterkundige, maar waarom noemt hij als oorspronkelijk alternatief voor zijn eigen managersfunctie een 'inhoudelijk taalkundige'? Zou de algemeen secretaris niet weten dat de naam van zijn club weliswaar Taal-unie is, maar dat de focus ervan Nederlandse taal én letteren (en trouwens nog het nodige in het verlengde ervan) is? Of zou hij misschien het verschil tussen een taal- en letterkundige neerlandicus überhaupt niet weten?

- 'Voor de periode 2011 tot 2015 heeft de Taalunie twee opdrachten gekregen. Enerzijds werd een besparing opgelegd van 20 procent, anderzijds werden we verplicht om na te denken over onze doelstellingen en kerntaken.'

Onvermoed interessante passage, die eigenlijk de wortel van het hele probleem blootlegt. Joris formuleert dit elegant als 'enerzijds/anderzijds'. De zin luidt dus - bewust? - niet als volgt: 'Er werd een besparing opgelegd van 20 procent, dus werden we verplicht om na te denken over onze doelstellingen en kerntaken.' Dát zou de insteek van het hele verhaal

natuurlijk direct anders hebben gemaakt ('we moesten wel...') Maar dat zou natuurlijk weer helemaal niet heroïsch geogd hebben voor een manager - die wil natuurlijk zelf managen

Interessant dan wel weer dat een van de uitgangspunten van het beleid nieuwe 'doelstellingen en kerntaken' werd - en dat men daarvoor dus geen inhoudelijk geëquipeerd persoon voor aangetrokken heeft.

-Vervolgens gaat Geert Joris acuut in de hoogste versnelling - om op de argeloze lezer het ene retorische vragensalvo na het andere los te laten en dan wordt het ook meteen - ik kan het niet anders noemen - een schandelijke vertoning. Over het Erasmus Talencentrum in Indonesië, bijvoorbeeld. 'Net zoals wij nu, kwam de Nederlandse overheid toen tot de conclusie dat talencentra openhouden geen opdracht is van de overheid. Daar heb je marktpartijen voor.'

De 'conclusie'??? Een conclusie trek je op basis van feiten die je weegt en afweegt, waarbij je komt tot een beredeneerde uitkomst. Dat het niet-openhouden van talencentra geen overheidstaak zou zijn, maar iets voor 'marktpartijen' is natuurlijk helemaal geen 'conclusie', maar een politiek-maatschappelijke keuze, die je als hardcore-halbezijsstra best kunt willen maken, maar die je als algemeen-secretaris van de Taalunie te vuur en te zwaard dient te bestrijden.

- Dan zet Joris echt loodzwaar in op - ik zal geen woordgrapjes maken met zijn voornaam - populisme van het allerhoogste karaat:

'Vandaag betalen de Nederlandse belastingbetalers bovendien elk jaar 300.000 euro (voordien zelfs ruim 400.000 euro) om in Indonesië bijvoorbeeld stewards, militairen, mensen die in het toerisme willen werken, zo goed als gratis een opleiding Nederlands te laten volgen. Leg dat eens uit aan werkzoekende Nederlanders die dure opleidingen moeten volgen om een baan te krijgen en die opleidingen (doorgaans) zelf moeten betalen. Je kunt je ook afvragen waarom de Indonesische overheid die taak niet op zich neemt, als ze dit instituut zo belangrijk vindt.'

Die goeierd van een Geert Joris! Het hart op de juiste plaats: bekommerd om het schrijnende onrecht het leger van kansloze Nederlandse werkzoekenden aangedaan door geld over de balk te smijten ten behoeve van talencursussen voor Indonesiërs. Eigen volk eerst, dat is wat ik - toch maar niet - zeg...

Je kunt je ook afvragen waarom Geert Joris geen algemeen-secretaris van de UWV is geworden, als hij de Nederlandse werkzoekenden zo belangrijk vindt.

Maar natuurlijk weet Joris dondersgoed dat die drie ton Euro een scheet van een apenootje zijn op een Rijksbegroting van ruim 250 miljard Euro (waarvan ruim 30 miljard voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap - ik kom voor dit bedrag dus uit op, ik geloof, zo'n vier nullen áchter de komma op de cultuurbegroting). En als ik dan ook even no-nonsense en louter zakelijk mag doen: wat zouden die in Indonesië geïnvesteerde 300000 Euro ons als Nederland opleveren aan inkomsten op het gebied van handel en toerisme?

- En zo rolt de ene onbewezen basisaannee over de ander platitude in dit verweerschrift van Joris.

Suppletie voor docenten Nederlands in het buitenland? 'Ik zou dit feestje boycotten, als ik docent en moedertaalspreker was in Portugal of Griekenland. Want waarom krijgen zij dat extraatje niet?'

Lieve lieve mensen, zou Mies Bouwman zeggen, wat hart-ver-war-mend die betrokkenheid van Geert Joris! Niet alleen begaan met de Nederlandse werkelozen, maar ook met de moedertaaldocenten in de oost- en zuideuropese landen!

Gratis taalcurssussen aanbieden aan buitenlandse studenten, dan? 'De Taalunie verstoort als het ware de markt door gratis iets aan te bieden waar je normaal voor moet betalen.' Mooi gebruld, neoliberale leeuw... of beter gezegd: braaf geblaas, liberaal schaap.

- Nog één voorbeeldje dan? Die taalcurssussen voor buitenlandse studenten dan nog maar even.

'Navraag in het veld leert dat de zomercursussen, die al langer bestaan dan de Taalunie zelf en die in al die tijd zo goed als onveranderd gebleven zijn, wellicht niet de beste manier zijn om studenten aan te zetten om de taal en de cultuur te leren. Studenten hoeven niet meer naar het taalgebied te komen om met het Nederlands in contact te komen zoals zestig jaar geleden: er zijn tal van moderne middelen om dagelijks Nederlands te horen en te spreken.'

Aha, Joris deed dit keer wel onderzoek voor zijn conclusies. 'Navraag in het veld'. Navraag, maar liefst - in het veld, nog wel. Hij zegt alleen niet in wat voor veld. Knollenveld? Mijneveld? Beneveld? Maar echt: waar gans academisch en hogeschool Nederland er anno 2015 van overtuigd is dat onze eigen Nederlandse studenten op alle gebied onnoemelijk veel opsteken van een buitenlandverblijf (mijn eigen universiteit streeft naar een half jaar gedurende de bachelor voor alle studenten), heeft Geert Joris wat nieuws ontdekt: Je hoeft Tegenwoordig Helemaal Niet Meer Te Reizen.

Ik denk het ook, Geert, dat Internet gaat nog eens héél groot worden.

Zenks toe LOI ai ken spiek my grentschildren in kenneda.

- 'Maar ik wens niet meer te reageren op ongefundeerde meningen die geroepen worden aan de online cafétoog van de maatschappij.'

Parmantje Joris 'wenst niet meer te reageren'. Je moet het lef toch maar hebben als afsluiter van een artikel waarin onbenul en onkunde om het hardst strijden om een eervolle eerste plaats.

Waar iemand met hart voor en kennis van zaken inzake het Nederlands cultuurgoed hier in moeilijke tijden had kunnen staan voor een zaak van belang, is het vakgebied getrakteerd op een slechtwillende amateur met MBO-boekhouden en wat neoliberale avondcurssussen management-voor-beginners in zijn zak. Als ik cultuurbewindsman was, zou ik me in mijn handjes wrijven met zo'n gewillig slaafje.

Of, om te spreken met Gaston Burssens (dat is een Nederlandstalige dichter, Geert): 'Het was om zich kapot te lachen, ik heb er haast bij geweest'.

5.6 Zorgen over de Taalunie

donderdag 30 april 2015 op Neder-L

Vandaag is in De Standaard en NRC Handelsblad een artikel verschenen van de hand van de hoogleraren Judit Gera (Eötvös Loránd Universiteit, Boedapest), Matthias Hüning (Freie Universität Berlin), Marc van Oostendorp (Meertens Instituut, Amsterdam) en Johan Oosterman (Radboud Universiteit Nijmegen).

Hieronder staat het stuk en geven we een uitgebreidere lijst met namen van neerlandici uit Nederland, Vlaanderen, Suriname én de rest van de wereld die het stuk hebben ondersteund.

De redactie van *Neder-L* wil discussie over dit onderwerp graag stimuleren. Kopij kunt u kwijt bij redactie.nederl@gmail.com. Dat mag natuurlijk ook een verdediging zijn van het Taalunie-beleid.

Hier staat een verklaring van het bestuur van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek over deze kwestie; en hier een persbericht van de Taalunie.

Als je een taal wil koesteren moet je er in de eerste plaats voor zorgen dat steeds nieuwe mensen die taal leren. Wie er bijvoorbeeld voor wil zorgen dat een middelgrote taal als het Nederlands op het internationale toneel zichtbaar blijft, moet er in de eerste plaats voor zorgen dat er steeds weer nieuwe docenten en vertalers worden opgeleid die de taal voldoende beheersen – die de literatuur kunnen vertalen, die ontwikkelingen in de Lage Landen kunnen toelichten in de eigen media, enzovoort.

De belangrijkste taak voor een overheidsorganisatie die tot doel heeft om een taal te beschermen, is daarom: investeren in het onderwijs. Het Nederlands beschikt over zo'n organisatie, de Taalunie, waarin de Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse regeringen samenwerken op het gebied van taalbeleid. Tot onze verontrusting blijkt deze organisatie nu onlangs te hebben besloten een zeer groot deel van de steun voor het onderwijs Nederlands in het buitenland in te trekken. De klap is groot en treft veel opleidingen; hij zal de positie van het Nederlands wereldwijd ernstig aantasten.

Geen bijbaantje

Aan de belangstelling onder studenten ligt het niet. In tal van landen – vooral binnen maar ook buiten Europa – zijn er grote groepen studenten geïnteresseerd in het Nederlands, in Nederland en Vlaanderen en hun cultuur. Naar een eigen opgave van de Taalunie (2014) leren momenteel ongeveer 400.000 mensen buiten het taalgebied Nederlands op allerlei niveaus.

De Taalunie heeft het belang hiervan decennialang ingezien en het onderwijs in het Nederlands als Vreemde Taal in het buitenland op allerlei manieren gesteund. Zo worden er zomerscholen in Nederland en Vlaanderen georganiseerd waar studenten uit de hele wereld naartoe komen, om direct in aanraking te komen met de Nederlandstalige cultuur. Ook krijgen Nederlandse en Vlaamse docenten die in bijvoorbeeld Hongarije of Roemenië lesgeven aan de universiteit een toelage van de Taalunie om hun salaris op een redelijk niveau te houden. Een beginnende docent in Hongarije krijgt van de universiteit bijvoorbeeld slechts 300-400 euro per maand voor een voltijds aanstelling.

Het gaat alles bij elkaar maar om kleine bedragen – de totale begroting voor dit onderdeel bedraagt niet meer dan 2 miljoen per jaar –, maar voor de positie van onze taal in de wereld zijn ze van wezenlijk belang. Je kunt een taal niet goed leren wanneer je nooit de landen kunt bezoeken waar die taal gesproken wordt, of wanneer er onder je docenten

niemand is die de taal als moedertaal spreekt. Zo'n docent kan aan de andere kant niet iemand zijn die toevallig in een universiteitsstad woont en een bijbaantje zoekt – het doceren van een taal eist professionele kennis en ervaring.

Profiteren

Vakgroepen Nederlands zijn in deze tijd in sommige opzichten minstens even belangrijk als ambassades. Ze zorgen namelijk ervoor dat de culturele dynamiek in Europa gehandhaafd blijft. Op die manier ontstaat een Europees bewustzijn. Vakgroepen moderne talen zijn de steunpilaren van deze dynamiek. Dat geldt ook buiten Europa, waar door de bezuinigingen bijvoorbeeld het Erasmus Talen Centrum in Indonesië – een belangrijk land met oude banden – gesloten dreigt te worden. De Taalunie kan zich niet permitteren de Nederlandse taal en cultuur op deze manier te benadelen.

Sinds enkele jaren is er bij de Taalunie een andere, 'zakelijkere' managerscultuur gaan heersen. Naar nu blijkt is het onderwijs daarin in tijden dat er bezuinigd wordt, kennelijk minder belangrijk. Van de Nederlandse en Vlaamse politiek heeft de Taalunie grote bezuinigingen opgelegd gekregen. Naar onze indruk worden deze bezuinigingen nu onevenredig op het onderwijs Nederlands in het buitenland afgewenteld.

Door deze bezuinigingen dreigen op termijn allerlei culturele contacten verloren te raken. Vanwege een paar eurocenten zal de wereld in de toekomst minder weten over Nederland en Vlaanderen en hun literatuur en cultuur.

De Taalunie maakt zich daarover weinig zorgen, lijkt het; tegelijk met de bezuinigingen kwam naar buiten dat ze dit najaar een grootse feestelijke 'Week van het Nederlands' houden, om te vieren dat er een nieuw Groen Boekje verschijnt. Als de bezuinigingen niet worden teruggedraaid, wordt dat een wrange feestweek voor de taal die de Taalunie eigenlijk zou moeten dienen.

7 mei 2015. Aangezien de Taalunie heeft aangekondigd de aangekondigde bezuinigingen te heroverwegen en uit te stellen, is de lijst nu gesloten voor verdere ondertekening.

1. Dr. Suzanne Aalberse (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
2. Dr. Sible Andringa (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
3. Prof. dr. Wim van Anrooij (Universiteit Leiden, Nederland)
4. Dr. Marcel Bax (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
5. Dr. Sander Bax (Universiteit Tilburg, Nederland)
6. Barend Beekhuizen, MA (Universiteit Leiden, Nederland)
7. Drs. Hans Beelen (Ossietsky Universität Oldenburg, Duitsland)
8. Prof. dr. Ludo Beheydt (Université catholique de Louvain, België)
9. Prof. dr. Hans Bennis (Meertens Instituut, Amsterdam, Nederland)
10. Prof. dr. Amand Berteloot (Universtiteit Münster, Duitsland)
11. Dr. Ingrid Biesheuvel (Universiteit Utrecht, Nederland)
12. Martine Bijvoet, MA (Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Hongarije)
13. Jelke Bloem MA (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
14. Jun.-Prof. Dr. Ute K.Boonen (Universität Duisburg-Essen, Duitsland)
15. Dr. Benjamin Bossaert (Comenius Universiteit van Bratislava, Slowakije)
16. Prof. dr. Erica van Boven (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
17. PhDr. Eva Brázdová Toufarová (Universiteit van Olomouc, Tsjechië)
18. Prof. dr. Cor van Bree (Universiteit Leiden, Nederland)
19. Prof. dr. Elke Brems (KU Leuven, België)
20. Antoinet Brink, MA (Universiteit van Coimbra, Portugal)
21. drs. Tamara Britka (Universiteit van Belgrado, Servië)
22. Prof. dr. Ton Broos (Universiteit van Michigan, Ann Arbor, Verenigde Staten)

23. drs. Bojana Budimir (Universiteit van Belgrado, Servië)
24. Prof. dr. Geert Buelens (Universiteit Utrecht, Nederland)
25. Prof. dr. Wannie Carstens (Potchefstroom, Zuid-Afrika)
26. Prof. dr. Geert Claasens (KU Leuven, België)
27. Dr. Marja Clement (Universität Zürich, Zwitserland)
28. Prof. dr. C. Jac Conradie (Universiteit van Johannesburg, Zuid-Afrika)
29. Dr. Sabrina Corbellini (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
30. Prof. dr. Leonie Cornips (Universiteit Maastricht, Nederland)
31. Dr. Roberto Dagnino (Université de Paris 4-Sorbonne, Frankrijk)
32. Drs. Miriam Dam (Universiteit van Zagreb, Kroatië)
33. Dr. Marijke De Belder (KU Leuven, België)
34. drs Ignace De bruyn (Universiteit van Belgrado, Servië)
35. Dr. Carl De Strycker (Vrije Universiteit Brussel, België)
36. Prof. dr. Gert De Sutter (Universiteit Gent, België)
37. Dr. Truus De Wilde (Freie Universität Berlin, Duitsland)
38. Prof. dr. Liesbeth Degand (Université Catholique de Louvain, België)
39. Dr. Jeroen Dewulf (UC Berkeley, Verenigde Staten)
40. Dr. Widjajanti Dharmowijono (Universitas 17 Agustus 1945 Semarang, Indonesië)
41. drs. Aleksandar Djokanović (Universiteit van Belgrado, Servië)
42. Prof. dr. Gillis Dorleijn (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
43. Prof. dr. Guenther De Vogelaer (Universität Münster, Duitsland)
44. Prof. dr. Heinz Eckmans (Universität Duisburg-Essen, Duitsland)
45. Prof. dr. Frans van Eemeren (Universiteit van Amsterdam / Universiteit Leiden, Nederland)
46. Drs. Agnes Engbersen (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
47. Jakob Faber MA (KRE Universiteit Boedapest, Hongarije)
48. Prof. dr. Paula Fikkert (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
49. Prof. dr. Veerle Fraeters (Universiteit Antwerpen, België)
50. Kirsten de Gelder MA (Kyiv National Linguistics University, Oekraïne)
51. Prof. dr. Lia van Gemert (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
52. Prof. dr. Judit Gera (Eötvös Loránd Universiteit, Boedapest)
53. Dr. Albert Gielen (Universiteit van Praag, Tsjechië)
54. Dr. Herman Giesbers (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
55. Prof. dr. Kees de Glopper (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
56. Dr. Lila Gobardhan-Rambocus (Anton de Kom Universiteit, Paramaribo, Suriname)
57. Dr. Myrte Gosen (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
58. Prof. Dr. Rufus H. Gouws (Universiteit van Stellenbosch, Zuid-Afrika)
59. Dr. Jaap Grave (Universiteit Münster, Duitsland)
60. Prof. dr. Ton van Haaften (Universiteit Leiden, Nederland)
61. Prof. Camiel Hamans (Adam Mickiewicz Universiteit Poznań, Polen)
62. Ingeborg Harmes, MA (Universiteit Münster, Duitsland)
63. Prof. dr. Petra Hendriks (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
64. Prof. dr. Ben Hermans (Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland)
65. dr. hab. Armand Héroguel (Université de Lille, Frankrijk)
66. Prof. dr. Philippe Hiligsmann (Université catholique de Louvain, België)
67. Prof. dr. Jarich Hoekstra (Universität Kiel, Duitsland)
68. Dr. Marjolein Hogenbirk (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
69. Dr. Bart Hollebrandse (Rijksuniversiteit Groningen)
70. Dr. Rick Honings (Universiteit Leiden, Nederland)
71. Prof. dr. Helen de Hoop (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
72. Prof. dr. Joop van der Horst (KU Leuven, België)

73. Prof. dr. Matthias Hüning (Freie Universität Berlin, Duitsland)
74. Prof. dr. Siegfried Huigen (Universiteit van Wroclaw, Polen)
75. Dr. Claudia Huisman (Universiteit van Straatsburg, Frankrijk)
76. Prof. dr. Gerard van Huyssteen (Potchefstroom, Zuid-Afrika)
77. Dr. Henrike Jansen (Universiteit Leiden, Nederland)
78. Prof. dr. Carel Jansen (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
79. Dr. Lotte Jensen (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
80. Prof. dr. Goffe Jensma (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
81. Prof. dr. Jaap de Jong (Universiteit Leiden, Nederland)
82. Dr. Annelies de Jonghe (Albert-Ludwigs-Universität Freiburg, Duitsland)
83. Prof. dr. Jos Joosten (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
84. Dr. Ton van Kalmthout (Huygens Instituut, Den Haag, Nederland)
85. Drs. Alice van Kalsbeek (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
86. Prof. dr. Michiel van Kempen (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
87. Prof. dr. Mary Kemperink (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
88. Prof. dr. Jacques Van Keymeulen (Universiteit Gent, België)
89. Prof. dr. Robert Kirsner (UCLA, Verenigde Staten)
90. Prof. dr. Johan Koppenol (Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland)
91. Mgr. Marta Kostelecka (Masaryk Universiteit, Brno, Tsjechië)
92. Prof. dr. Ernst Kotzé (Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit, Zuid-Afrika)
93. Prof. dr. Silvia Kouwenberg (University of the West Indies, Jamaica)
94. Mgr. Markéta Kozáková (Universiteit Olomouc, Tsjechië)
95. Dr. Philipp Krämer (Freie Universität Berlin, Duitsland)
96. Drs. Marja Kristel (IVN, Nederland)
97. Prof. Folkert Kuiken (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
98. Dr. Maarten van Leeuwen (Universiteit Leiden, Nederland)
99. Prof. dr. Xiaoxiao Lin (Beijing Foreign Studies University, China)
100. Dr. Gert Loosen (Universiteit van Debrecen, Hongarije)
101. Dr. Helga Christine Maes (Shanghai International Studies University, China)
102. Prof. dr. Ann Marynissen (Universität Köln, Duitsland)
103. Dr. Gert Meesters (Université de Lille, Frankrijk)
104. Prof. dr. Maaïke Meijer (Universiteit van Maastricht, Nederland)
105. Dr. Marijke Meijer Drees (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
106. Prof. dr. Hubert Meeus (Universiteit Antwerpen, België)
107. Prof. dr. Thom Mertens (Universiteit Antwerpen, België)
108. Prof. dr. Chris van der Merwe (Universiteit van Kaapstad, Zuid-Afrika)
109. Prof. dr. Lut Missinne (Universität Münster, Duitsland)
110. Dr. Nelleke Moser (Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland)
111. Dr. Roland Nagy (Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Hongarije)
112. Dr. Rinaldo Neels (Katholieke Universiteit Lublin, Polen)
113. Prof. dr. Anneke Neijt (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
114. Dr. Ivo Nieuwenhuis (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
115. Dr. Bettina Noak (Freie Universität Berlin, Duitsland)
116. prof. dr. Jelica Novaković-Lopušina (Universiteit van Belgrado, Servië)
117. Prof. dr. Marc van Oostendorp (Meertens Instituut, Nederland)
118. Prof. dr. Johan Oosterman (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
119. Prof. dr. Frits van Oostrom (Universiteit Utrecht, Nederland)
120. Prof. dr. Ben Peperkamp (Vrije Universiteit Amsterdam, Nederland)
121. Prof. dr. Jürgen Pieters (Universiteit Gent, België)
122. Nino Pkakhadze (Ilia State University, Georgië)
123. Prof. em. dr. Karel Porteman (KU Leuven, België)
124. Prof. dr. Olf Praamstra (Universiteit Leiden, België)

125. Dr. Bart Ramakers (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
126. Dr. Margit Rem (Radboud Universiteit Nijmegen, Nederland)
127. Dr. Orsolya Réthelyi (Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Hongarije)
128. Prof. dr. Simon Richter (University of Pennsylvania, Verenigde Staten)
129. Drs. Johanna Ridderbeeckx (Freie Universität Berlin, Duitsland)
130. Lic. Sofie Royeaerd, M.A. (Masarykova univerzita, Brno, Tsjechië)
131. Prof. Dr. Esther Ruigendijk (Carl von Ossietzky Universität, Oldenburg, Duitsland)
132. Prof. dr. Els Ruijsendaal (BeNeLux Universitair Centrum, Nederland)
133. Prof. dr. Wim Rutgers (Universiteit van Curacao)
134. Dr. Ariane van Santen (Universiteit Leiden, Nederland)
135. Dr. Lucie Sedláčková (Karelsuniversiteit Praag, Tsjechië)
136. Drs. Nynke van der Schaaf (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
137. M.A. Patrick Schetters (Universität Zürich, Zwitserland)
138. Prof. dr. Henk Schultink (Universiteit Utrecht, Nederland)
139. Dr Alan Scott (University of Nottingham, Verenigd Koninkrijk)
140. Prof. dr. Thomas Shannon (Universiteit van Berkeley, Verenigde Staten)
141. Prof. dr. Nicoline van der Sijs (Radboud Universiteit Nijmegen)
142. Prof. dr. Remco Sleiderink (HU Brussel, België)
143. Prof. dr. Hans Smessaert (KU Leuven, België)
144. Prof. dr. Jos Swanenberg (Tilburg University, Nederland)
145. Prof. dr. P.H. Swanepoel (Universiteit van Suid-Afrika, Zuid-Afrika)
146. Dr. Jan Stroop (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
147. Dr. Francesca Terrenato (Sapienza – Università di Roma, Italië)
148. Prof. dr. Yves Tsjoen (Universiteit Gent, België)
149. Prof. dr. Thomas Vaessens (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
150. Dr. Charlotte Vandersmissen (Latvijas Kultūras Akadēmija, Letland)
151. Prof. dr. Hans Vandevoorde (Vrije Universiteit Brussel, België)
152. Drs. A.L.C. van Veen (Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Hongarije)
153. Prof. dr. Jeroen van Craenenbroeck (KU Leuven, België)
154. Prof. dr. Marc van Vaeck (KU Leuven, België)
155. Prof. dr. Freek Van de Velde (KU Leuven, België)
156. Prof. dr. Jozef Van Loon (Universiteit Antwerpen, België)
157. Dr. Tonjes Veenstra (Zentrum für allgemeine Sprachwissenschaft, Berlin)
158. Dr. Arthur Verbiest (Escuela Oficial de Idiomas, Madrid, Spanje)
159. Prof. dr. Arie Verhagen (Universiteit Leiden, Nederland)
160. Prof. dr. Henk Verkuyl (Universiteit Utrecht, Nederland)
161. Dr Roel Vismans (University of Sheffield, Groot-Brittanië)
162. Prof. dr. Arnoud Visser (Universiteit Utrecht, Nederland)
163. Dr. Willem Visser (Rijksuniversiteit Groningen / Fryske Akademy, Nederland)
164. Dr. Ulrike Vogl (Universiteit Wenen, Oostenrijk)
165. Prof. dr. Rik Vosters (Vrije Universiteit Brussel, België)
166. Prof. dr. Paul Wackers (Universiteit Utrecht, Nederland)
167. Prof. dr. Marijke van der Wal (Universiteit Leiden, Nederland)
168. Prof. dr Fred Weerman (Universiteit van Amsterdam, Nederland)
169. Dr. Janneke Weijermars (Rijksuniversiteit Groningen, Nederland)
170. Prof. dr. Friso Wielenga (Universität Münster, Duitsland)
171. Prof. dr. Frank Willaert (Universiteit Antwerpen, België)
172. Dr. Ton van der Wouden (Meertens Instituut, Amsterdam)
173. Prof. dr. Hedde Zeijlstra (Universität Göttingen, Duitsland)
174. Drs. Eszter Zelenka (Károli Protestantse Universiteit Budapest, Hongarije)
175. Prof. dr. Dorothea van Zyl (Universiteit van Stellenbosch, Zuid-Afrika)
176. Prof. dr. W.J. van Zyl (Universiteit van Wes-Kaapland, Zuid-Afrika)

5.7 Het feestje van Joris: een race to the bottom

1 mei 2015 op Neder-L

Door Camiel Hamans

Goed dat er eindelijk eens een openbaar debat ontstaat over het functioneren en de beslissingen van de Taalunie, maar wat jammer dat de algemeen secretaris van de Taalunie, Geert Joris, met zijn reactie 'Waar is dat feestje' (Neder-L, 29 april 2015) zo'n rare bijdrage aan deze discussie levert en op zo'n hoge toon.

De heer Joris verwijt zijn opponent Marc van Oostendorp ongefundeerde meningen te roepen als stond hij te oreren aan een cafébar. Maar dat hem zelf dat verwijt veel meer gemaakt kan worden door het aanslaan van een nogal demagogische toon en niet leveren van inhoudelijke argumenten ontgaat hem blijkbaar.

Dit laatste, het leveren van inhoudelijke argumenten, hoeft hij zijns inziens zelfs niet. De Taalunie heeft hem immers, zoals hij schrijft, als manager aangetrokken zonder dat hij over inhoudelijke deskundigheid hoefde te beschikken, maar betekent dit ook dat zijn organisatie, die naar zijn eigen zeggen over voldoende inhoudelijke kennis beschikt, ook zonder inhoudelijke argumentatie kan en wil beslissen?

Een eerste voorbeeld en meteen ook het eerste punt van Joris: het ECT in Jakakarta. De steun aan dit taalcentrum stopt. Als reden geeft Joris boudweg aan dat het 'openhouden van talencentra geen opdracht is van de overheid' (bedoeld is ongetwijfeld voor de overheid, maar laten we niet op alle slakken zout leggen.) Hoezo? Waarom? Mag ik even een argument horen waarom taalonderwijs in den vreemde geen overheidstaak zou zijn of kunnen zijn?

Vervolgens stelt Joris even boud: Daar heb je marktpartijen voor. En als er geen marktpartijen zijn, sluiten we de tent dan maar? Zijn er geen argumenten waarom Nederlands leren in Jakarta van belang kan zijn? Ook voor ons.

Vervolgens wordt de onschuldige Nederlandse belastingbetaler van stal gehaald. Die zou door het openhouden van het taalcentrum Indonesische militairen subsidiëren. Waarom overigens ook niet de Vlaamse belastingbetaler opgevoerd? Denkt Joris dat Hollanders zo zuinig zijn dat zij gevoelig zijn voor dit demagogische argument? Mag ik dan even ook vragen hoeveel de Nederlandse belastingbetaler kwijt geweest is aan het door Joris opgestelde verweerschrift.

Een volgende punt: De Taalunie heeft, naar de mening van Joris, tot voor kort de markt verstoord door aan studenten gratis zomercursussen aan te bieden. Welke markt? Joris wijst op commerciële instellingen die cursussen Nederlands aanbieden. Aan buitenlandse studenten Nederlands, die op deze manier hun taalbeheersing zo opvoeren dat ze te zijner tijd Nederlands kunnen geven in hun eigen landen? Geef ons aub de namen van deze organisaties. En misschien was er ooit wel een argument om deze weinig kapitaalcrachtige studenten niet in de armen van commercieel opererende bureaus te jagen. Wie Nederlands als taal van voldoende waarde vindt om die taal ook in het buitenland te laten doceren, moet daarvoor wellicht ook bereid zijn een kleine investering te doen.

Vervolgens voert Joris aan dat deze cursussen didactisch overbodig zijn. Vroeger moest je naar Nederland komen om Nederlands te horen, nu kun je dat ook anders doen.

Ontegenzeggelijk juist, maar een enkel uur skype-contact, een radio-nieuwsuitzending en een televisiequizz op internet bieden wel dagelijks mogelijkheden om Nederlands te horen en soms ook te spreken, maar dit is iets heel anders dan volledige onderdompeling in een taal en cultuur. Die heb je gedurende enige tijd nodig voor een goede taalbeheersing.

Nog weer een voorbeeld, de suppleties die docenten Nederlands in het voormalig Oostblok ontvangen. Joris' argument komt er op neer dat die moeten vervallen omdat anderen geen suppletie ontvangen. Dat is een argument van het type: er zijn landen in de wereld waar de bevolking met een dollar per dag toe kan, waarom moeten werkgevers elders dan een veel hoger minimumloon betalen? Een race to the bottom heet dit in Europees jargon, een goed bewijs voor het efficiënte neoliberale managementsdenken van Joris. Je kunt natuurlijk net zo goed andersom redeneren: zoek naar mogelijkheden om ook docenten in andere onderbetaalde landen een aanvulling te geven op hun inkomen.

Overigens ook hier weer een voorbeeld van Joris's populistische weergave van de werkelijkheid: docenten zouden pas bereid geweest zijn naar Centraal Europa te vertrekken als ze een aanvulling kregen op hun loon. Mijn ervaring, en die loopt vanaf september 1989, dus van voor de Val van de Muur, is dat er altijd idealisten gevonden konden worden om tegen een salaris van hooguit een paar honderd gulden en later euro Nederlands te doceren in Centraal Europa. Toen er vervolgens een paar jaar later suppleties kwamen, zijn die in dank aanvaard, want nu konden de lectoren ook nog af en toe naar Vlaanderen en Nederland reizen om hun oude moeders op te zoeken en daar weer levend Nederlands te spreken. Bovendien konden ze zich door deze toelage eindelijk een abonnement op de *Nederlandse Taalgids* permitteren.

Joris suggereert dat het verzet komt van conservatieven die niets willen veranderen, van lieden die de 21^e eeuw nog niet bereikt hebben en die de woorden budget en efficiënt niet kunnen spellen, van figuren die niet op de hoogte zijn van de geschiedenis van de Taalunie en die bovendien geen flauw benul hebben van taakstelling en prioritering. Laat ik hem er dan op wijzen dat er zich onder zijn tegenstanders lieden bevinden die de Taalunie al jaren volgen, soms kritisch soms enthousiast, die zich de namen van zijn voorgangers Oscar de Wandel, Greetje van den Bergh en Koen Jaspaert nog herinneren, die dus gediscussieerd hebben met taalkundigen, ambtenaren en managers. Die soms zelf taalkundige én manager zijn en die het niet pikken dat hij met stemmingmakerij het debat probeert te sluiten. Het is geen feest om met deze Joris de degens te moeten kruisen.

5.8 Wat wil de klant?

2 mei 2015 op Neder-L

Door Arie Pos

Alles bij het oude laten, niets veranderen, conservatisme – het is wat met die neerlandici in den vreemde, meneer Joris. Nee, ze denken bij de Taalunie juist geweldig out of the box. En dan zie je dat veel, zo niet alles, anders en vooral veel beter kan. Hoe? Door van academisch (geleerd, degelijk en kundig maar suf, wereldvreemd, erg conservatief ook) maatschappelijk te worden, in te spelen op 'de grote veranderingen' van de laatste tijd en 'dus' marktgericht te zijn. Dan sta je ineens midden in de moderne maatschappij en ga je vraaggericht denken. Wat wil de klant? De klant is koning (de klant betaalt). Ben je dan ineens maatschappelijk relevant? Nee, dan ben je een standwerker met een glad verkooppraatje volgens de heersende neoliberale waan van de dag.

De overheid en de Taalunie kunnen het vermarkten van de taal, het taalonderwijs en de cultuur gerust overlaten aan... juist, de markt. De overheid heeft – mede via de Taalunie – op deze gebieden plichten en verantwoordelijkheden die ze niet moet willen 'economiseren'. De vraag waar zij voor staat is niet 'Wat wil de klant?' maar 'Wat wil het land?' Het land wil een taal-, taalonderwijs- en cultuurbeleid waarmee het de burger ontplooiingsmogelijkheden en arbeidskansen biedt en cultuurgoed meegeeft, waarmee het zich internationaal kan profileren ('zichzelf op de kaart zetten', 'een sterk merk worden' in managementspeak) en buitenlanden en buitenlanders economisch en cultureel voor zich kan interesseren. De overheid moet – in samenspraak met experts – durven formuleren wat nodig is om dat doel te bereiken en durven definiëren wat daarin haar eigen niet-vermarktbaar taken zijn.

Makelen en schakelen

Dat is vloeken in de neoliberale kerk. Want terwijl het ene ROC-schandaal na het andere langskomt en Maagdenhuisbezitters worden weggeknuppeld, blijft de overheid rotsvast geloven in de zelfregulerende markt en alle zegeningen vandien. Als de Taalunie (het 'Nederlandse' voor de naam is al gesneuveld onder de frisse wind die waait bij voorheen de Nederlandse Taalunie) nu maar een digitaal loketje van 'makelaars en schakelaars' wordt waar privé en publiek bij elkaar worden gebracht, dan zullen taal en cultuur bloeien als nooit te voren, zoals we gaan meemaken tijdens 'De week van de Nederlandse taal', waar een gevarieerd gezelschap van commerciële actoren zal laten zien hoe je een taal vermarkt.

Dan hoeft alleen het internationale taal- en culturbemiddelaarsnetwerk (diplomatieke vestigingen, bedrijven, taaldocenten, vertalers, letterenfonds) nog maar gemobiliseerd te worden en dan zullen de Nederlandse taal en cultuur ook buiten de polder een ongekend sterk merk zijn.

Dat is niet alleen de overtuiging van de algemeen secretaris van de Taalunie maar ook van zijn Nederlandse aanstuurders OCW-minister Jet Bussemaker en OCW-staatssecretaris Sander Dekker, die liever bezuinigen met een bulldozer dan met een kaasschaaf. Ze Jet en Sander hebben geen hoge pet op van de door de Taalunie zo gekoesterde taal- en cultuurambassadeurs in het buitenland. De stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB), die sinds 1980 het uitgebreide netwerk van scholen en lespunten voor Nederlands

basis- en voortgezet onderwijs in het buitenland ondersteunt, mocht in 2012 van de ene op de andere dag bij het oud vuil worden gezet. Besparing: 17,5 miljoen. Dat schoot lekker op. Gelukkig waren enkele Kamerleden bereid te luisteren naar 'het veld' (iets waar je bij Bussemaker, Dekker en Joris niet mee hoeft aan te komen – die zitten al op hun bulldozer voordat ze het veld in kaart hebben gebracht en luisteren doen ze pas als ze er met de bulldozer overheen zijn geweest) en kon er een over drie jaar gespreide afbouwregeling worden getroffen. Uitstel van executie, want OCW blijft er vooralsnog bij dat de overheid geen geld moet spenderen aan het Nederlandstalig onderwijs aan kinderen van 'expats' – eigenlijk kan alles waar 'buitenland' op staat wel afgeschaft worden, dat verkoopt goed in het huidige politieke klimaat dat nogal binnenwaarts gericht is. De NOB werd dan ook in de armen van de Taalunie geduwd, een partner die met minder geld 'anders en beter' kan. Dat deze expatkinderen cultuurbemiddelaars en ambassadeurs van jewelste zijn en kunnen worden komt bij de OCW-bewindslieden kennelijk niet op. Ook in het bemiddelaarslijstje van Joris ontbreken ze. Het zijn er ook maar zo'n 14.500, verdeeld over ruim 200 scholen in 78 landen. Maar ze kostten 'de belastingbetaler' volgens Joris' rekenmethode wel € 1.206,90 per stuk/per jaar. Een basisonderwijsleerling in Nederland kost dezelfde belastingbetaler zo'n € 6.100 en een leerling in het middelbaar onderwijs zo'n € 7.800 per jaar.

Vox pop

De bezuinigwoede van OCW-bewindvoerders en algemeen secretaris wordt eigentijds verpakt in popie argumenten. Gratis zomercursussen in Nederland en Vlaanderen voor buitenlandse studenten? Foei! 'Niet meer uit te leggen in tijden waarin iedereen het met minder moet doen,' vindt Joris. Daarmee heeft hij het vaderlandse foeiroeperslegioen ongetwijfeld op zijn hand. Je zou nog kunnen denken aan de zo gekoesterde ambassadeursrol en zelfs aan een bijdrage van de studenten – naar draagkracht want het leeuwendeel van die buitenlandse studenten heeft heel wat minder te makken dan de modale Nederlandse broekriemaanhanger. Zo niet de algemeen secretaris: weg met die complete immersion zomercursussen, wat docenten en pedagogen ook mogen beweren over het zeer heilzame en hoge rendement ervan. Een cursusje op locatie in het eigen of een nabij buitenland is veel goedkoper.

Zo zijn e-learning, afstandsonderwijs, digitale leermiddelen en al die moderne prachttechnologie 'waar de student ook werkelijk iets aan heeft' veel goedkoper dan een enthousiaste en hooggekwalificeerde moedertaalsprekerdocent die studenten persoonlijk leert kennen en kan motiveren. Weg ermee – met een populistische trap na over hun geldzucht en de 'georganiseerde onrechtvaardigheid' van het suppletiesysteem.

En dan dat Erasmus Taalcentrum in Jakarta! Bespottelijk dat de Taalunie daar haar geld in stak. Gelukkig wil de Nederlandse overheid dat ook niet meer. De directeur is al ontslagen. Directeur en medewerkers hebben hun ontslag aangezegd gekregen en op 1 juli a.s. sluit de tent. Tenzij ze zelf nog vlug iets bedenken. Marktwerving, weet je wel. De bulldozer raast voort. Wederom met een argumentatie for the millions: 'Vandaag betalen de Nederlandse belastingbetalers elk jaar 300.000 euro (voordien zelfs ruim 400.000 euro) om in Indonesië bijvoorbeeld stewards, militairen, mensen die in het toerisme willen werken, zo goed als gratis een opleiding Nederlands te laten volgen. Leg dat eens uit aan werkzoekende Nederlanders die dure opleidingen moeten volgen om een baan te krijgen en die opleidingen (doorgaans) zelf moeten betalen. Je kunt je ook afvragen waarom de Indonesische overheid die taak niet op zich neemt, als ze dit instituut zo belangrijk vindt.' Inderdaad, wat hebben

wij in onze polder met die Indonesiërs daar te maken? Laat die ploppers lekker zelf betalen, niet dan? Weg met die handel!

Nee, dat werkt niet. Het propageren en onderwijzen van de Nederlandse taal en cultuur in het buitenland is een overheidstaak waarbij Nederlandse handel, toerisme, literatuur, kunst, cultuur, etc. zeer gebaat zijn en waar een grote bemiddelende en imagoversterkende werking van uitgaat. Het geeft een klein welvarend landje een broodnodig internationaal netwerk en maakt het overal zichtbaar. Die taken vermarkten en inkrimpen is een laffe abdicatie van verantwoordelijkheden en een heilloze onderneming die Nederland op het internationale toneel kleiner maakt dan het is. Waarom zou een ander land de Nederlandse taal en cultuur propageren en onderwijzen? Waarom zou de buitenlandse markt dat doen? Zo onmisbaar belangrijk is Nederland nou ook weer niet in de wereld. Als de overheid zelf geen cent wil uitgeven zullen anderen dat ook niet doen, tenzij er geld mee te verdienen valt. 'Leer Nederlands met Babbel.' Helaas hou je Nederland niet op de kaart met een ludiek taalcursusje. Je hebt mensen nodig die tientallen jaren in bedrijfsleven, handel, toerisme, diplomatie, wetenschap, cultuur, onderwijs, media, etc. bezig zijn met Nederland en zijn taal en cultuur.

Rekensommetje

Maar de overheid, in casu de Taalunie, blijft het Nederlands buiten het taalgebied juist wél steunen, lezen we. Oké, er waren bezuinigingen nodig,, maar verder blijft alles bij het oude. Voor de goede orde: we hebben het hier over de buitenlandse neerlandistiek, niet over 'het Nederlands buiten het taalgebied' – dat is een heel grote tas waar heel veel in kan, zoals blijkt uit een rekensommetje.

Circa 30 % van het nieuwe budget van bijna 10 miljoen gaat naar Taalgebruik en dat gaat dan in hoofdzaak naar 'ondersteuning van het Nederlands buiten het taalgebied'.

Welke posten worden genoemd voor de buitenlandse neerlandistiek?

<i>motiveren studenten</i>	€ 100.000
<i>zomercursussen op locatie</i>	€ 80.000
<i>noodfonds suppletie</i>	€ 30.000
<i>basisfinanciering</i>	€ 310.000
<i>platforms</i>	€ 100.000
<i>life long learning + didactiek</i>	€ 100.000
Totaal	€ 720.000

30% van 10 miljoen is 3 miljoen voor Taalgebruik. 'In hoofdzaak' is rijkelijk vaag, maar laten we zeggen dat het om zo'n 80% gaat. Dat betekent dat ongeveer 2,4 miljoen voor de

ondersteuning van het Nederlands buiten het taalgebied wordt gereserveerd, waarvan € 720.000 voor de buitenlandse neerlandistiek.

Voordat de nieuwe begroting er was moest in deze ronde € 900.000 worden bezuinigd. Dat ging ongeveer als volgt:

<i>afschaffing zomercursussen</i>	€ 350.000 (was € 550.000)
<i>sluiting Erasmus Taalcentrum</i>	€ 300.000 (was € 400.000)
<i>afschaffing suppletie</i>	€ 200.000 (was € 200.000)
Totaal	€ 850.000 was € 1.150.000

We kunnen dus rustig zeggen dat het budget voor de buitenlandse neerlandistiek in één ronde meer dan gehalveerd werd en het ziet ernaar uit dat deze recentste bezuinigronde geheel ten koste van de buitenlandse neerlandistiek ging, terwijl er in eerdere rondes al minstens € 300.000 was gekort. Mogelijk meer, maar de Taalunie is de laatste jaren weinig scheutig met heldere cijfers.

Tussen 2011 en 2015 realiseerde de Taalunie een inkrimping van 20% van 12,5 miljoen naar iets minder dan 10 miljoen. Van de gekorte 2,5 miljoen kwam bijna de helft voor rekening van de buitenlandse neerlandistiek. Dat dat met neoliberal reorganisatiejargon en een provinciaal aandoende vox pop-argumentatie wordt verdedigd door de algemeen secretaris doet ernstig vrezen dat politieke scoringsdrift het heeft gewonnen van verstandig beleid en dat men het buitenland de rug toekeert. Merkwaardig ook dat dat gekap in de Taalunie een nogal exclusief Nederlands fenomeen is. Belgen schijnen daar heel anders over te denken, maar die hebben dan ook een wat acuter taalbewustzijn. Anderzijds: wat moet België met een Erasmus Taalcentrum in Indonesië? Dat is makkelijk snoeien als de Nederlandse wil er is. God zegene de verantwoordelijke autoriteiten. Als 't kan een beetje hardhandig, Maar vooral: God geve hun wijsheid en doe hen terugkeren van de dwalingen huns weegs.

5.9 Onze taal is van ons allemaal

5 mei 2015 op Neder-L

Door An de Moor

Onze taal bindt ons. "De tael is gansch het volk", poneerde Prudens van Duyse in de 19de eeuw, met enige zin voor overdrijving. Dit is niet overal het geval. In de Balkan bijvoorbeeld spreken de Serven en de Kroaten min of meer dezelfde taal. Het is de godsdienst die de kern vormt van hun etnie. Bij ons is dit het Nederlands. De gezamenlijke zorg voor onze Nederlandse taal en cultuur zou daarom voor ons bijna zo noodzakelijk als eten en drinken moeten zijn.

De ivoren toren van de Taalunie

Vanuit deze vaststelling sloeg een aantal vooraanstaande verenigingen in het Vlaams-Nederlandse middenveld in 2010 de handen in elkaar voor de organisatie van een 'Top van het Nederlands'. Het organiserend comité wist de Vlaamse parlementsvoorzitter te overtuigen om dit tweedaagse congres in het Vlaams parlement te laten plaatsvinden. We lieten ons inspireren door het internationaal colloquium 'Nederlands in de wereld' dat de Vlaamse Raad op 11 en 12 oktober 1991 had georganiseerd. We zaten in die tijd een aantal keer rond de tafel met de toenmalige algemeen secretaris van de Taalunie die haar volle medewerking toezegde. In de eindspurt vernamen wij tot onze grote verbazing dat we als middenveld niet welkom waren op een plots en zeer gelijkaardig initiatief van de Taalunie dat uiteindelijk in datzelfde 2010 in Brugge plaatsvond. Onze 'Top' had ineens geen zin meer. De taal was toen helemaal niet van ons allemaal, alleen van politici en van de bewoners van de hoge ivoren toren die de Taalunie toen nog was.

De Taalunie erkent eindelijk het middenveld

Vier jaar later stellen we met datzelfde Vlaams-Nederlandse middenveld vast dat er – eindelijk! – een nieuwe wind door de Taalunie waait. De ivoren toren is niet meer. In het zeer door bezuinigingen geteisterde Vlaanderen en Nederland is het voor de Taalunie als getroffen beleidsorganisatie verstandig om de hand te reiken naar onder meer genootschappen en bedrijven die bereid zijn om een duit in het zakje te doen. Een mooi initiatief waren bijvoorbeeld de gratis op scholen verspreide boekjes Nederlands voor taalhelden, helemaal betaald door de betrokken uitgeverijen. *Slim gedaan* van die nieuwe algemeen secretaris en zijn medewerkers.

En de 'Week van het Nederlands' in oktober? Die wordt allesbehalve treurig: alle Nederlands-Vlaamse burgers zijn uitgenodigd om mee initiatieven te organiseren. *Knap bedacht* van de Taalunie, die zelf blijkbaar al het goede voorbeeld gaf door een dappere interne reorganisatie van het eigen veel te grote ambtenarenkorps (tot voor kort nog 45 medewerkers!)

Wij hebben intussen de draad van ons taalcongres weer opgepikt samen met het Vlaams parlement, het IPC (Interparlementaire Commissie van de Taalunie) en - jawel - de Taalunie zelf. De boodschap van dit taalsymposium tijdens de week van het Nederlands is positief: 'Taal schept kansen'. Mét veel aandacht voor het Nederlands in het buitenland want via het middenveld - dat zich zeer betrokken voelt - is veel mogelijk, ook financieel, weet een goede Taaluniemanager vandaag de dag. De taal is immers van ons allemaal.

Ondernemerszin en gezond verstand zijn noodzakelijk in tijden van bezuinigingen

Managers zijn er nodig, ook op 'talig vlak'. Niet evident in de wereld van de neerlandistiek. Vlaamse studenten hoger onderwijs die in het kader van hun opleiding in het buitenland studeren of stage lopen, betalen daarvoor gemiddeld 3.000 euro voor 3 maanden, kost en inwoning inbegrepen. Met een beetje geluk krijgen ze een bescheiden studiebeurs. De zomercursussen voor buitenlandse studenten die de Taalunie organiseerde en financierde, kostten tussen de 3.000 euro en de 5.000 euro per student. Is dat nog verantwoord in deze dure tijden? Het getuigt van weinig ondernemerszin en staat los van de realiteit waarin iedereen moet besparen. Dank zij onder meer de steun van het Vlaams-Nederlandse middenveld kan dat ongetwijfeld anders en veel goedkoper, zag intussen ook de Taalunie in. *Goed gezien!* De taal is immers van ons allemaal.

Taalliefhebbers, verenigt u

Er wordt dezer dagen lukraak op de Taalunie geschoten. Elk doet dat vanuit eigenbelang of vanuit zijn eigen frustratie, zonder het gezamenlijk belang voor ogen te houden dat alle betrokkenen en de Taalunie delen: het belang van het Nederlands voor mens en de maatschappij. Voor u en voor mij.

Er zou juist samen met de Taalunie moeten worden opgetrokken om de Nederlandse en Vlaamse betrokken ministers ervan te overtuigen dat ze niet minder maar meer in het Nederlands moeten investeren.

Daarom, collega-liefhebbers van het Nederlands, verenigt u werkelijk. Bijt niet langer de hand die u helpt, maar help die hand om u te helpen. En kies voor de vlucht naar voor, niet voor een status quo. In het belang van onze taal want die is van ons allemaal. Toch?!

2 opmerkingen:

1. Matthias Hüning 5 mei 2015 16:52

Geachte mw. De Moor,

U schrijft:

Er zou juist samen met de Taalunie moeten worden opgetrokken om de Nederlandse en Vlaamse betrokken ministers ervan te overtuigen dat ze niet minder maar meer in het Nederlands moeten investeren.

Dat ben ik helemaal met u eens! Alleen zie ik geen enkele poging van de kant van de Taalunie om dat samen met mij te doen.

Ik ontving op 15 april van de Taalunie een korte mail ("Mededeling omtrent zomercursussen en suppletieregeling") waarin ik moest lezen dat zowel de zomercursussen als ook de suppletieregeling worden geschrapt.

Geen sprake van overleg, gezamenlijke actie, concrete pogingen om een en ander (al dan niet in gewijzigde vorm) te redden of nieuw op te zetten. Nee, niets. Alleen voldongen feiten en een uiterst vage aankondiging van eventuele nieuwe, goedkopere initiatieven.

In diezelfde mail stond: "We hebben eerst voor onszelf bepaald waar we op willen inzetten, wat we als onze kernopdrachten beschouwen."

Welnu - ik moet dus helaas constateren dat het onderwijs voor buitenlandse studenten Nederlands daar kennelijk niet meer bijhoort. Voor mij reden genoeg om mijn zorgen over het Taalunie-bezuinigingsbeleid in de vorm van een open brief openbaar te maken. Dat die brief inmiddels door meer dan 170 mensen ondertekend is, laat zien dat die zorgen door veel "collega-liefhebbers van het Nederlands" gedeeld worden.

Matthias Hüning (Freie Universität Berlin)

2. Arthur Verbiest 6 mei 2015 11:56

In "Wie verspreidt er onjuiste informatie" van bijna een week geleden noemde ik het open vizier van Geert Joris. In zijn reactie op "Boycot het Taalunie-feestje", een gedegen artikel van Marc van Oostendorp, gaat hij er prat op dat hij geen borrelpraatjes verkoopt en zich enkel en alleen op harde feiten baseert. Inzoomen op die "harde feiten" leverde toen een heel ander beeld op: onjuistheden en ongefundeerde meningen.

Verbaasd en verbijsterd was ik dan ook toen ik het artikel van An de Moor las, blijkbaar is het in de mode om onwaarheden te verkondigen. Van de weinige cijfers die de Taalunie beschikbaar stelt (waarom eigenlijk?) is er nog eentje te vinden met betrekking tot de zomercursussen: € 555.043,52 voor het jaar 2014. Dat betekent dat er per student zo'n € 2.220 is uitgegeven. Dat is heel wat anders dan de 3.000 en 5.000 euro. "Slim gedaan", mevrouw De Moor!

Voorts steekt u de loftrompet op de dappere reorganisatie die de Taalunie heeft doorgevoerd. Welke dappere reorganisatie bedoelt u in hemelsnaam? Het feit dat het Erasmus Taalcentrum een kopje kleiner wordt gemaakt? Of zijn er daadwerkelijk minder mensen in dienst bij het Algemeen Secretariaat? Daar is op internet niets over te vinden en ik begin intussen zeer nieuwsgierig te worden naar harde cijfers. U geeft ze niet, Geert Joris ook niet, de Taalunie hult zich in stilzwijgen als het om concrete cijfers gaat. "Knap bedacht", mevrouw De Moor!

Daarnaast geeft u hoog op van het middenveld dat de Taalunie zou kunnen helpen. Waar bestaat dat middenveld uit? Wie heeft u op het oog als u daarover praat? Is dat een representatieve groep uit Nederland en Vlaanderen?

De taal is van ons allemaal, jazeker. Wellicht een open deur maar hier ben ik het hartgrondig met u eens. "Goed gezien", mevrouw De Moor! Daarom zijn we ook zo bezorgd over de nieuwe koers van de Taalunie die momenteel meer kapot maakt dan ons lief is.

5.10 Weinig vertrouwen in toezeggingen Taalunie

9 mei 2015 op Neder-L

Door Johan Oosterman

Hoogleraar Oudere Nederlandse letterkunde

Radboud Universiteit Nijmegen

Memorable weken binnen de Neerlandistiek: de bezuinigingen die de Taalunie heeft uitgevaardigd op kernvoorzieningen voor het Nederlands in het buitenland leidden, na een bevlogen aanzet van Marc van Oostendorp, tot een inmiddels door 175 neerlandici ondertekend artikel in *NRC Handelsblad* en *De Standaard* waarin de grote zorg over deze maatregelen werd uitgesproken.

Diverse ondertekenaars hebben inmiddels bijdragen geleverd aan Neder-L waarin ze hun zorg met argumenten onderbouwen en de funeste uitwerking voor diverse situaties laten zien. Opvallende stem in dit koor was de bijdrage van Hellmuth van Berlo, senior-adviseur Nederlandse Taalunie, die duidelijk maakte dat ook binnen de muren van de Taalunie het draagvlak voor de gekozen bezuinigingen gering is. De Algemeen Secretaris, Geert Joris, mengde zich eenmaal in de discussie, met een sterk badinerende en af en toe denigrerende reactie op het stuk van Marc van Oostendorp. Verder klonk er een groot zwijgen. Opstand in het veld, rust in de controlekamer.

Op 6 mei volgde er een gesprek tussen het bestuur van de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek (IVN) en de Taalunie, en het IVN-bestuur heeft naar aanleiding daarvan een verklaring uitgegeven. Moeilijk gesprek, constructieve houding, toezeggingen, drie maanden uitstel. De rust lijkt weergekeerd en in de slotalinea van de verklaring zegt het IVN-bestuur ons in de komende maanden te willen informeren over wat er bereikt is. De suggestie die hieruit klinkt is: we zijn nu in de fase van de stille diplomatie aangeland.

Diplomatie vereist discretie en vanuit de positie van het IVN-bestuur is wellicht de gekozen weg te begrijpen, maar is het voor de Neerlandistiek een verstandige strategie? Kunnen we erop vertrouwen dat de constructieve sfeer in het gesprek, dat de wellicht beloofde constructieve samenwerking van de kant van de Taalunie ook resulteert in veranderingen in het gekozen beleid?

De verklaring van het IVN-bestuur is daarover niet erg duidelijk: de Taalunie heeft 'openingen geboden', wil 'in gesprek gaan', is bereid 'te zoeken naar alternatieve regelingen en middelen', maar dat alles wel binnen de bestaande (en dus flink gekorte) begroting. Over drie maanden kan de uitkomst heel goed zijn dat er geen ruimte is, dat de voorgestelde bezuinigingen in licht afgezwakte vorm of met enige vertraging gewoon doorgaan. En wat dan? Dan heeft vooral Geert Joris tijd gewonnen. Dan hebben we maandenlang gedacht dat lam en leeuw vreedzaam konden samenleven om te ontdekken dat die gelukkige tijd nog niet is aangebroken.

Geert Joris, eerstverantwoordelijke voor het beleid van de Taalunie, hult zich in zwijgen. Hij mag tevreden zijn met de verklaring van het IVN-bestuur. De rust lijkt weergekeerd na tien dagen dreigende opstand. Ondertussen is het beleid dat de Neerlandistiek extra muros schoffeert door eenzijdige maatregelen, niet veranderd. Er klinken geen woorden van vertrouwen uit de Taalunie-burelen. Gaat Joris in gesprek met de ministers om de onverantwoordelijkheid van de bezuinigingen duidelijk te maken? Is hij niet van mening dat een vertrouwensrelatie met al die opleidingen Nederlands een veel betere reputatie voor de Taalunie oplevert dan kostbare promotiecampagnes? Wil hij luisteren naar wat er in het veld leeft en in zijn eigen bureau? Geen idee! Hij zwijgt.

De afgelopen tijd is duidelijk geworden dat er maar weinig vertrouwen is voor het beleid van de Taalunie. Dat wantrouwen is veel breder dan uit de gepubliceerde bijdragen blijkt. Wat mij betreft is er dus niet veel reden drie maanden af te wachten of het allemaal goed komt. We moeten ons blijven roeren, zoals Matthias Hüning eerder vandaag al schreef, mensen en instellingen mobiliseren, duidelijk maken dat het een kwestie van beschaving is én een zaak van economisch belang om de Nederlandse taal serieus te nemen. Als we politici, journalisten en ondernemers moeten overtuigen, als we petitieën moeten ondertekenen, als we stukken moeten blijven schrijven en dwars moeten liggen, dan moet dat maar. Zwijgen kan altijd nog.

Reactie Arthur Verbiest

(op reactie van De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren zaterdag 9 mei 2015 op Neder-L)

10 mei 2015 op Neder-L

De Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren is blij dat de kou uit de lucht is tussen de IVN en de Taalunie, zo staat er in een ultrakort, verzoenend stukje van 9 mei. Bij mij slaat de kou juist om mijn hart als ik dat zo lees, want het is volstrekt onduidelijk welke rol de Raad heeft gespeeld. Was de Raad op de hoogte van de nieuwe bezuinigingen? Is de Raad wellicht niet geraadpleegd zoals de IVN ook is overkomen? Mocht dit zo zijn, vindt de Raad het aanvaardbaar om bij zulke ingrijpende beslissingen niet gehoord te zijn? Wat is de houding van de Raad ten opzichte van het Erasmus Taalcentrum? Is de Raad betrokken bij de besluitvorming rondom het Instituut voor Nederlandse Lexicologie waar steeds meer onduidelijkheid over ontstaat?

In de statuten van de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren staat in artikel 3: "De Raad vervult een signalerende rol en beïnvloedt de hoofdlijnen van de politieke agenda van de Nederlandse Taalunie. De leden van de Raad anticiperen op ontwikkelingen". Signaleren, participeren en anticiperen, dát is de functie van de Raad. De Taalunie op de vingers tikken en bijsturen als bijvoorbeeld de buitenlandse neerlandistiek gevaar loopt, zo denk ik dan bij mezelf. Waar het veld met overtuiging in actie is gekomen heeft u het behoorlijk laten afweten. U schrijft: "De Raad zal het in elk geval met aandacht blijven volgen". Nee, beste Raad, ontwaak uit uw diepe slaap, neem het voortouw, participeer en anticipeer! De Nederlandse Taal en Letteren zouden u daarvoor zeer dankbaar zijn.

5.11 Het praatje van Joris

27 mei 2015 op Neder-L

Door Camiel Hamans

Nederlands is een taal die zelfs buiten Vlaanderen en Nederland van enig belang is. Vandaar dat er op tientallen plekken in de wereld Nederlands gedoceerd wordt. Een aantal van die docenten kwam vorige week bijeen in de Tsjechische steden Olomouc en Brno, op het Regionaal Colloquium Neerlandicum, tevens jubileumcongres van Comenius, vereniging van neerlandici uit Centraal-Europa.

De wetenschappelijke resultaten van dit colloquium zullen in enige congresbundels verschijnen en dan voldoende aanleiding geven tot discussie. Weinig reden derhalve om over deze bijeenkomst te spreken, ware het niet dat tot de eregasten op dit colloquium de algemeen secretaris van de Taalunie, Geert Joris, behoorde samen met zijn medewerkster Maya Rispens. Zo zwijgzaam als mevrouw Rispens de volle vier dagen gebleven is, zo duidelijk liet Geert Joris van de eerste tot de laatste minuut van zich horen.

Al in zijn openingstoespraak tot het congres ging hij uitvoerig in op de storm van kritiek die zijn onlangs naar buiten gebrachte voornemens om fors te bezuinigen op de extramurale neerlandistiek ontmoet heeft. Hij verdedigde zijn voorstellen met een betoog dat er op neer kwam dat hij twee jaar geleden van buiten het vak aangetrokken zou zijn om van de ingeslapen Taalunie een dynamisch en bij de tijds orgaan te maken.

Bovendien had hij als opdracht en taakstelling van het Comité van Ministers meegekregen vier miljoen te bezuinigen. Zijn steekhoudende tegenargumenten – welke dat waren bleef onduidelijk – hadden dit bedrag met een miljoen weten te verminderen.

Wie zich tegen de Taalunie en in het bijzonder de algemeen secretaris keerde als kwade genius, moest zich dus eigenlijk niet tot hem maar tot de ministers wenden.

De keuze voor specifieke bezuinigen was natuurlijk wel een zaak van de Taalunie, maar ook daar moest begrepen worden dat de extramurale neerlandistiek slechts voor een klein deel bijdroeg aan het totaal. Bij die keuze zijn vervolgens normale rendementseisen gesteld. Op grond daarvan zijn de drie zwaar bekritiseerde maatregelen genomen.

Want een bedrag van € 5.000 per student voor een zomercursus Nederlands was natuurlijk veel te hoog. Stoppen met de suppletie voor moedertaaldocenten in Centraal Europa was iets dat al jaren eerder door zijn voorgangers gedaan had moeten worden. Het was immers een tijdelijke maatregel geweest. Tenslotte werd er geen steun meer gegeven aan het Erasmus Taalcentrum in Indonesië, want het hoorde immers niet tot de taken van de Taalunie om een talencentrum te runnen.

Bovendien moesten de extramurale neerlandici goed begrijpen dat ook het belang van hun werk niet evident is. Zolang ze niet in staat zijn om met cijfers aan te geven wat het rendement van hun opleiding is, wat het economisch nut van een studie Nederlands in den vreemde is en waar de afgestudeerden van deze academische opleidingen blijven, moeten

de extramurale docenten Nederlands niet verbaasd zijn dat steun van de Taalunie niet langer vanzelfsprekend is.

Een vanuit de zaal gemompelde tegenwerping dat één euro investering vanuit Nederland en Vlaanderen aan een buitenlandse universiteit doorgaans een immens multiplier effect oplevert omdat in zulke gevallen de buitenlandse universiteiten en overheden een veelvoud aan salarissen, huisvestingskosten en onderzoekbudget bijdragen, leidde verrassend genoeg niet tot enige reactie.

Wel meldde hij dat de kritiek dat hij op alle secretariaatsafdelingen bezuinigd had, maar juist niet op voorlichting en pr, onterecht was. Het geluid van de Taalunie wordt niet gehoord als gevolg van de ingeslapen situatie die onder zijn voorgangers is ontstaan. Vandaar dat hij om gehoor te vinden bij de ministers en in het veld juist meer voorlichters nodig heeft en daarom onlangs twee van zulke functionarissen heeft moeten aanstellen.

Het zal geen verbazing wekken dat deze toespraak van de algemeen secretaris niet op veel instemming onder de docenten Nederlands uit Centraal Europa kon rekenen. De reacties bleven evenwel gematigd, omdat het bestuur van Comenius in de loop van de dagen nog apart met de vertegenwoordigers van de Taalunie zou praten.

In de slotvergadering werd verslag uitgebracht van dit overleg. Duidelijk werd dat de algemeen secretaris geen toezeggingen heeft gedaan, maar het bestuur van Comenius ervan heeft weten te overtuigen hem van de door hem zo zeer verlangde rendementsgegevens te voorzien.

De vergadering ging ermee akkoord dat de vereniging deze data zal verzamelen en aan de organen van de Taalunie zal voorleggen, maar sprak toch ook zijn verbazing uit over het feit dat de algemeen secretaris bij zijn gehele argumentatie geen moment uitgegaan is van de doelstelling van de Taalunie: de ondersteuning en bevordering van het Nederlands, en derhalve de neerlandistiek, in Nederland, Vlaanderen, Suriname en daarbuiten. Bovendien werd het vreemd gevonden dat hij zich vooral opstelde als een doorgeefluik van het Comité van Ministers.

In het verleden zag de Taalunie het als haar opdracht om met deskundigen in en uit het veld, beleidsvoorstellen te formuleren en daarvoor draagvlak te creëren bij het Comité en in de politiek. De opstelling van de algemeen secretaris, die zich voortdurend liet voorstaan op zijn achtergrond als ondernemer, is nu juist het tegenovergestelde van die van een ondernemer, maar veeleer die van een uitvoerder.

Hem werd met name verweten dat hij niet uitging van doelstellingen maar slechts van cijfers, dat hij niet probeerde doelstellingen –zoals bijvoorbeeld het bereiken van een adequaat niveau van taalbeheersing –overeind te houden en daar vervolgens beperkte middelen bij te zoeken, maar dat hij eenvoudigweg boekhoudkundig redeneerde. Dit geldt met name voor een zomercursus waarbij studenten via contact met de dagelijkse (talige) realiteit het Nederlands op niveau leren te beheersen. Zoiets moet je niet afschaffen, omdat het (te) duur is; logischer en beter passend binnen de doelstelling van de Taalunie is om bijvoorbeeld via een tender naar goedkopere alternatieven te zoeken.

Op vragen vanuit de zaal of hij bereid en in staat was stukken te overleggen waaruit bleek dat het Comité van Ministers hem opdrachten, zoals hij die zelf verwoordde, gegeven heeft, antwoordde algemeen secretaris Joris dat hij er niet aan kon beginnen iedereen die vragen stelde aan de Taalunie te antwoorden, want dan zou hij een twee keer zo groot secretariaat nodig hebben. Hij verwees daarom naar de website van de organisatie. De enige die hij op grond van zijn positie altijd diende te antwoorden, waren de ministers. Vandaar dat als men niet tevreden was, de weg via de politiek en de ministers open stond.

Overigens was hij best bereid, stelde Geert Joris, om zijn mening, en dus zijn beleid, bij te stellen. Hij gaf als voorbeeld de ANS. In de begroting van de Taalunie was een budget voorzien voor het herzien en bijhouden van de ANS. Dit leek hem een overbodige uitgave. De grammatica van het Nederlands was toch klaar, waarom zou die bijgehouden moeten worden. Taalkundigen hadden hem echter kunnen uitleggen dat taal geen statisch gegeven is, maar verandert en dat daarom een grammatica van een taal ook regelmatig onderhoud verlangt.

Dit voorbeeld van flagrante ondeskundigheid stelde de aanwezige neerlandici geenszins gerust.

Geert Joris is niet bereikbaar voor commentaar (redactie Neder-L)

5.12 Negeer en regeer: Bezuinigen met Geert Joris

31 mei 2015 op Neder-L

Door Arie Pos

Met een toenemende lichtheid in mijn hoofd las ik op Taalunieversum een bericht onder de titel 'Taalunie aanwezig op jubileumcongres Comenius'. Het duizelde me spoedig van de ingenieus gespinde waninformatie.

Ik ben er danig door van slag geraakt en heb me suf gezocht en rot gerekend om alle snippertjes bij elkaar te vegen en er chocola van te maken. En dan nog kloppen mijn sommetjes in de verste verten niet met wat in dat bericht wordt verteld.

Hogerhand

Ook een intergouvernamenteel orgaan als de Taalunie dient, geloof ik, een transparant beleid te voeren en daarover tijdig, helder en volledig te communiceren – niet alleen naar 'de politiek', maar ook naar haar partners, naar belanghebbenden en naar 'de burger'. Dat gebeurt, ontdekte ik tot mijn ontreding, al jaren niet meer en uit de recente publieke interventies van Algemeen Secretaris Geert Joris maakte ik zelfs op dat deze niet erg aan transparantie hecht maar liever stofwolken opwerpt of onvolledig, en met enige minachting voor de partners en het veld communiceert.

Ook *De nieuwe Taalunie – beleidsplan 2015-2020* grossiert in onduidelijkheid, zag ik: geen begroting, geen vaste bedragen (überhaupt geen bedragen) voor wat tegenwoordig afdelingen heten maar vage verhalen over integrale jaarbegrotingen 'in het licht van actuele strategische keuzes'. Een jaarbegroting 2015 is nog niet openbaar maar een actuele strategische keuze lijkt onmiskenbaar de afschaffing van een disproportioneel groot deel van de financiële ondersteuning voor de buitenlandse neerlandistiek. Daarover wordt niet open en evenmin eerlijk of volledig gecommuniceerd, heb ik de indruk. Het debat erover wordt uit de weg gegaan of genegeerd. Inhoudelijke argumenten worden op voorhand niet ontvankelijk verklaard door een beroep op orders van hogerhand, met name van het Nederlandse Ministerie van OCW.

Serius

Ik veronderstel dat van de Taalunie, mevrouw Bussemaker en de heer Dekker een helder beleid mag worden verwacht en dat dat ter discussie moet kunnen staan. Transparantie is daarvoor broodnodig en geboden. Aan die eis wordt voorsnog niet voldaan. Algemeen Secretaris Geert Joris is de eerst aangewezen om opening van zaken te geven over de wijze waarop de Taalunie het beleid dat haar is opgelegd uitvoert. Daar is een belangrijk internationaal belang mee gemoeid. Wanneer de Taalunie haar taak en het maatschappelijk belang dat ze dient serieus neemt, mogen politiek, partners en publiek van haar meer transparantie, commitment en aanspreekbaarheid verwachten dan ze de laatste tijd heeft getoond.

Ik verzoek Geert Joris daarom zich niet langer te verschuilen achter bewindslieden of stofwolken maar open en correct over het Taaluniebeleid te communiceren en het debat daarover serieus te nemen.

Zorgvuldig gespind

In het hierboven aangehaalde bericht naar aanleiding van het congres in Olomouc werd toegelicht, er werden vragen beantwoord en er werd gesproken over mogelijkheden om de pijn te verzachten. Palliatieve hulp heet dat in de zorg. Want één ding moet duidelijk zijn: 'we krijgen er geen euro bij'.

De transparantie is ver te zoeken. Er wordt eenzijdig gecommuniceerd. Top down heet dat in het management. Jij bepaalt wat anderen moeten weten. Als zij een vraag hebben geef jij ze jouw zorgvuldig gespinde gelegenheidsantwoord. Je verrast ze met een spectaculair autoritaire bezuinigingsbrief waar zelfs je eigen naaste medewerkers die drie dagen later een tweedaagse brainstormsessie met vertegenwoordigers uit het veld hebben over het 'nieuwe beleid' niets van weten – de sessie wordt dan een ludiek potje mosterd na de maaltijd.

Exotisch vragenrondje

En daarna ga je pappen. Begrip voor de onrust, waardevol en belangrijk werk, zeer gewaardeerd, uiteraard, en ja, er had anders moeten worden gecommuniceerd maar daar hebben we ons al voor verontschuldigd. Verplicht nummertje empathie en excuus achter de rug, en dan nu terzake.

Dat 'terzake' framen we als exotisch vragenrondje in het Tsjechische Olomouc – zij vragen en wij draaien. Ik loop de punten in het stuk op de site van de Taalunie even langs:

1. Waarom moet de Taalunie bezuinigen?

"Het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft een bezuiniging van € 200 miljoen doorgevoerd op het subsidiebudget voor onderwijs en onderzoek en op de internationale uitgaven, waaronder ook de financiering voor de Taalunie valt. Door de aangekondigde bezuinigingsbedragen op te tellen, konden wij voor de Taalunie een bezuiniging afleiden van € 3 miljoen aan Nederlandse zijde. Als de Vlaamse overheid daarin was gevolgd, had dat zelfs tot een totale bezuiniging van € 4 miljoen kunnen leiden. Met een nieuw strategisch beleidsplan heeft het Algemeen Secretariaat van de Taalunie de bezuiniging uiteindelijk weten te beperken tot zo'n € 1,9 miljoen, waarvan € 1,5 miljoen aan Nederlandse zijde en € 400.000 aan Vlaamse."

Met andere woorden, omdat het Nederlandse Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap dat aan de Taalunie heeft opgedragen. De Vlaamse overheid was er niet voor maar de Nederlandse overheid drong aan en gooide alvast het Erasmus Taal Centrum in Jakarta eruit (een exclusief Nederlandse hobby en er is geen Koning Leopold II Taalcentrum in Congo), zodat de bijdrageverhouding 2/3 Nederland versus 1/3 België uit balans raakte. Uiteindelijk kon er (Nederland betaalt meer dus bepaalt meer) een Taaluniebezuiniging van 1,9 miljoen worden bereikt: 1,5 miljoen aan Nederlandse zijde en € 400.000 aan Vlaamse kant. Als je het halfmiljoen voor het ETC van de Nederlandse bezuiniging aftrekt, zit je zo ongeveer weer op een verhouding van 2/3 voor Nederland en 1/3 voor België. Dat moet dus ongeveer kloppen.

Wiens brood men eet

Geert Joris: 'Nee, er valt niet inhoudelijk te praten over die bezuinigingen. Die moeten van OCW en dan voer ik dat uit zonder OCW erop te wijzen dat dat een heel domme en heilloze onderneming is die op korte termijn voor grote schade zorgt en op langere termijn desastreus is voor de internationale contacten op alle gebied en voor het imago van de Nederlandse taal en de Nederlandse en Vlaamse cultuur in het buitenland. Ik weet wel dat ik als een van de vier externe doorlichters van het Taaluniebeleid in 2011 heel andere

ideeën ventileerde (zie [ons rapport](#)) maar ik ben nu Algemeen Secretaris (eigenlijk zou ik directeur moeten heten) en wiens brood men eet diens taal men spreekt.'

2. Waarom wordt er bespaard op de internationale neerlandistiek?

"Van de bijna € 2 miljoen besparingen is zo'n 25% verwezenlijkt op het terrein van de internationale neerlandistiek. Op andere terreinen is evenredig bespaard, zowel inhoudelijk als organisatorisch. Na een reorganisatie werkt de Taalunie bijvoorbeeld met elf mensen minder. De andere terreinen van de Taalunie zijn eveneens van belang voor studenten en docenten in het buitenland en dus is het belangrijk dat ook die voldoende overeind worden gehouden. Denk hierbij aan handige voorzieningen als Taaladvies.net en de rol die de Taalunie speelt voor de positie van het Nederlands."

Geert Joris: 'Ik lieg en toch ook weer niet als ik zeg dat er van de bijna € 2 miljoen besparingen zo'n 25% is verwezenlijkt op het terrein van de internationale neerlandistiek. Read my lips: ik zeg "is verwezenlijkt" – dat gaat over eerdere bezuinigingen. De grote klapper staat voor dit jaar op het programma en daarover zijn we nog in bespreking, al staat het bedrag tot op de laatste euro vast.'

Weggejorist

Op de reële bezuinigingen is geen duidelijk zicht te krijgen uit openbare stukken dankzij het gebrek aan transparantie in de laatste jaren. Maar met enige moeite valt er het nodige bijeen te vissen. Dan blijkt als we de laatste ronde meetellen dat sinds 2011 in feite vrijwel tweederde van het budget voor de internationale neerlandistiek is weggejorist: van € 2.100.000 in 2011 gaat het naar € 720.000 in 2015, ofwel € 1.380.000 minder. Inclusief de jaarindexering gaat het om ruim 1,4 miljoen minder: meer dan de helft van de totale bezuiniging van € 2.476.917 op de gezamenlijke overheidsbijdragen aan de Taalunie tussen 2011 en 2015.

Hoe zijn de bezuinigingen op NEM-posten voor de ronde 2015 verdeeld? Dat moet er ongeveer zo uitzien:

ETC	€ 450.000
Zomercursussen	€ 450.000
Suppleties	€ 189.000
Platforms	€ 100.000
Nieuwe/groeiende afdelingen	€ 60.000
Culturele manifestaties	€ 60.000
CnaVT vrijgestelde landen	€75.000
Totaal	€1.384.000

Indrukwekkend

In 2014 werd onder de post nascholing/deskundigheidsbevordering bovendien bezuinigd op docentencursussen (€80.000) en masterbeurzen (€100.000). Voorts werd ook het niet-universitair onderwijs Nederlands in het buitenland (bijna 400.000 leerders, ruim 6.000 lesgevers) gekort: de opheffing van het Taaluniecentrum per 1 juli 2014 (integratie binnen de Taalunie) leidde tot een inkrimping van het budget met 70.000 euro van 390.000 euro naar 320.000 euro.

Dat brengt de totale tot nu toe geïdentificeerde bezuinigingen op het onderwijs Nederlands in het buitenland op € 1.634.000 van de totale bezuiniging van € 2.476.917 = 66 %. Indrukwekkend.

Reken maar na

Maar, zoals gezegd: het zijn provisorische berekeningen. Ik ben zeer benieuwd naar de officiële Taaluniecijfers, die vooralsnog nergens publiek voorhanden zijn. Geruststellend is intussen wel dat Geert Joris in Olomouc meedeelde: 'De basisfinanciering, broodnodig voor het overeind houden van de afdelingen in de hele wereld, verlagen we bijvoorbeeld niet.' Daar is mooi wel even € 310.000 per jaar voor beschikbaar. Een goudmijn, waar je inderdaad gerust vele tientallen docentschappen mee overeind kunt houden. Reken maar na wat ze krijgen:

- instelling met één docent, ongeacht de omvang van de aanstelling: 1.500 euro per jaar
- instelling met twee of meer docenten, aanstelling in totaal 1,5 voltijds: 2.500 euro per jaar
- instelling met twee of meer docenten, aanstelling in totaal 3,5 voltijds: 3.500 euro per jaar
- instelling vanaf 8 docenten (met een aanstelling van minimaal 0.75 fte) van wie minstens één met de status van (geassocieerd) hoogleraar, minimaal 150 studenten en een door de nationale autoriteiten geaccrediteerd programma: 5.000 euro per jaar

Daar kan je toch al gauw elk jaar weer een krantenabonnement en een (paar) tasje(s) boeken mee kopen.

Evenredig

Wederom Geert Joris: 'Op andere terreinen is evenredig bespaard, zowel inhoudelijk als organisatorisch.' Duidelijk is dat we 'Op andere terreinen is evenredig bespaard' niet lichtvaardig moeten lezen als 'Evenals op het onderwijs Nederlands in het buitenland is op andere terreinen evenredig bespaard.' Nee, er wordt bedoeld: 'Anders dan op het onderwijs Nederlands in het buitenland is op andere terreinen evenredig bespaard.'

Joris weer: 'Na een reorganisatie werkt de Taalunie bijvoorbeeld met elf mensen minder.' Ja, ook de Taalunie zelf heeft bespaard – 'bijvoorbeeld met elf mensen minder'. Hier is het een en ander op af te dingen – bijvoorbeeld natuurlijk verloop en outsourcing, maar de boodschap is duidelijk. Benevolum parare heet dat in de retorica: stem uw publiek welwillend, in dit geval door te zeggen dat u zelf mede lijdt. In managementspeak heet het: kies de rol van medeslachtoffer.

Nobel streven

Tot slot nog een fantastische redenering: 'De andere terreinen van de Taalunie zijn eveneens van belang voor studenten en docenten in het buitenland en dus is het belangrijk dat ook die voldoende overeind worden gehouden. Denk hierbij aan handige voorzieningen als Taaladvies.net en de rol die de Taalunie speelt voor de positie van het Nederlands' Kortom: wat de Taalunie *niet specifiek* voor studenten en docenten Nederlands in het buitenland doet is ook hartstikke handig voor ze want dat is toch ook Nederlands? Ofwel: de dingen die bij deze bezuinigingen niet ter discussie staan wil de Taalunie *toch* blijven uitvoeren. Zowaar een nobel streven waarmee ik de heer Joris alle succes wens.

3. Waarom bespaart de Taalunie op de zomercursussen?

De Taalunie schaft de zomercursussen niet af. Wat we wel doen is de dure zomercursussen afschaffen. Een uitgave van € 3000,- tot € 5000,- per student valt in tijden van besparingen niet langer te verantwoorden. Er wordt op dit moment gezocht naar een manier om de zomercursussen in 2016 aan te passen aan de behoeften van de hedendaagse studenten en ze met een lager budget te behouden. We zoeken ook naar andere extra financiering zoals een (beperkte) bijdrage van studenten zelf. Zo moet het mogelijk zijn om toch jaarlijks 100 tot 150 studenten een zomercursus aan te bieden in ons taalgebied.

'De Taalunie schaft de zomercursussen niet af.' In tegenstelling tot eerdere berichten.

'Wat we wel doen is de dure zomercursussen afschaffen.' Het ging precies over die zomercursussen, als ik het goed heb. Dus er wordt wel afgeschaft?

Inhoudsloze kletspraat

'Een uitgave van € 3000,- tot € 5000,- per student valt in tijden van besparingen niet langer te verantwoorden.' Dat is zonder onderbouwing een goedkoop argumentum ad populum. U bedoelt de totale kosten per buitenlandse student voor drie weken lessen, huisvesting en maaltijden in een duur congrescentrum, plus excursies, culturele avonden en toegang tot musea en andere bezienswaardigheden tijdens de excursies? Dat kost geld, ja, en daar is op allerlei manieren op te besparen zonder dat de cursussen of zelfs de inhoud daarvan in het geding zijn/is. Dus waarom eerst beweren dat die zomercursussen worden afgeschaft?

'Er wordt op dit moment gezocht naar een manier om de zomercursussen in 2016 aan te passen aan de behoeften van de hedendaagse studenten en ze met een lager budget te behouden.' Mooi – zie boven, als is dat 'aanpassen aan de behoeften van de hedendaagse studenten' inhoudsloze kletspraat en alleen 'in 2016' geen geruststellende toezegging.

Hoge pet

'We zoeken ook naar andere extra financiering zoals een (beperkte) bijdrage van studenten zelf.' Lumineus idee! Waarbij aangetekend dat ze zelf hun vliegticket v.v. al betalen. En sponsoring door het Nederlandse bedrijfsleven mag ik hopen, daar heeft staatssecretaris Dekker een heel hoge pet van op.

'Zo moet het mogelijk zijn om toch jaarlijks 100 tot 150 studenten een zomercursus aan te bieden in ons taalgebied.' Aha, 'toch jaarlijks', waarbij zij aangetekend dat 100 tot 150 deelnemers de helft of minder is dan vroeger, zodat er op voorhand ook op de verlaagde kosten al de helft bespaard wordt. Just for the record.

4. Betekent het afschaffen van de suppleties het einde van afdelingen Nederlands?

"Nee. Met de steun van de vele afdelingen Nederlands in Nederland, Vlaanderen en de rest van de wereld, willen wij er alles aan doen om de impact te beperken van de beslissing om de toeslagen op de lonen van moedertaaldocenten af te bouwen. Met Europese fondsen kan mogelijk alternatieve financiering worden voorzien en structurele uitwisselingsafspraken tussen universiteiten kunnen eveneens een uitweg bieden. Voor landen en universiteiten waarvoor geen directe oplossing kan worden gevonden, zal een fonds worden ingesteld."

Dat klinkt geruststellend maar is het vooralsnog allerminst. Het geurt naar oneigenlijk gebruik van Europese fondsen – het promoten van de eigen taal is de verantwoordelijkheid van het desbetreffende land – en structurele uitwisselingsafspraken tussen universiteiten betekent het financieringsprobleem verleggen naar de universiteiten, die in de laatste decennia juist weinig tot geen interesse meer aan de dag leggen om dergelijke afspraken op het gebied van taalstudies te maken. Integendeel, ze zijn liever een taalopleiding kwijt dan

rijk (daar was onlangs nog wat drukte over in Amsterdam). Er zal dus waarschijnlijk een flink 'noodfonds' moeten worden ingesteld.

5. Had de Taalunie anders moeten communiceren?

"Ja. We hadden de Internationale Vereniging voor de Neerlandistiek (IVN) eerder moeten betrekken bij en moeten meenemen in de communicatie. Door omstandigheden moesten we de beslissingen echter snel naar buiten brengen. Wij betreuren deze communicatieve onhandigheid en hebben daarvoor ook onze verontschuldiging aangeboden aan de IVN. Deze strekken zich uiteraard uit naar het hele veld."

Zie 'Serieus', 'Zorgvuldig gespind' en 'Exotisch vragenrondje' hierboven.

6. Wat gebeurt er nu verder?

"Resultaten inzichtelijk maken In 2014 was de Taalunie al gestart met het opstellen van een kader voor rapportering over de '(social) return on investment' van de afdelingen Nederlands in het buitenland. Dit instrument moet het mogelijk maken de Nederlandse en Vlaamse overheid op structurele en heldere wijze te informeren over wat de investeringen in de wereldwijde neerlandistiek en het Nederlands als Vreemde Taal opleveren. Dat deze investeringen lonen, is de overtuiging van iedereen die bij dit veld betrokken is. Het is nu zaak die kwantitatieve winst en die kwalitatieve meerwaarde te tonen. De Taalunie wil en kan dit niet alleen: we doen dat samen met de afdelingen Nederlands wereldwijd en de IVN, maar ook met de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland en de diplomatieke posten ter plaatse."

Dat wordt een veelomvattend onderzoek. Ik hoop dat daarin nu eens en voor altijd duidelijk het economische, culturele en sociale rendement voor Nederland en Vlaanderen in een koersvaste geldwaarde (+ indexering) zal kunnen worden uitgedrukt, en wel van iedere leerling en student Nederlands in het buitenland vanaf het begin van het onderwijs tot aan zijn/haar overlijden, met een door degelijk rekenwerk onderbouwde verdiscontering van de postume nawerkingseffecten (via onder meer nageslacht, familie, vrienden en collega's, investeringen, beleidsbeslissingen, goodwill, naamsbekendheid, patenten, uitvindingen, artistieke realisaties en enigerlei ander effect dat op enig moment dienstig is of wordt aan de Nederlandse en/of Vlaamse economie, taal, cultuur en samenleving). Wat een flauwekul, meneer Joris, en wat moet dat wel niet gaan kosten?

"Alternatieve instrumenten In overleg met de IVN werken we daarnaast aan alternatieve instrumenten om studenten voor het vak te (blijven) motiveren. Een goedkopere zomercursus, waarvoor bijvoorbeeld ook een (beperkte) eigen bijdrage wordt gevraagd, is een eerste piste die op dit moment wordt verkend. Zoals gezegd, wordt voor de suppleties naar oplossingen gezocht met Europese middelen en met de hulp van andere afdelingen Nederlands. Hiervoor wordt een werkgroep ingesteld."

Ah, er wordt een werkgroep alternatieve instrumenten ingesteld. Een bloemengietertje als blaasinstrument, een drumstel van pannen en deksels en een kolenkit met bezemsteel en touw als contrabas. Dat zal studenten enorm motiveren.

7. Draait de Taalunie de besparingen terug?

"Nee. Aan het feit dat de Taalunie moet besparen, valt niets te veranderen. We bekijken op dit moment wel of het tekort van de Taalunie in 2015 gespreid over meerdere jaren mag worden gecompenseerd. Daarmee zouden we een deel van de besparing op de zomercursus

kunnen terugdraaien en de mogelijkheid kunnen bieden om voor de suppleties een langere transitiefase in te voeren."

Glashelder, maar let op: ze wil het tekort in 2015 wel gespreid over meerdere jaren compenseren om een deel van de besparing op zomercursussen terug te draaien en een langere transitiefase voor de suppleties in te voeren. Zoiets heet een carrousselconstructie in de financiële wereld. Als er geen euro minder wordt bezuinigd moet het geld voor het gedeeltelijk terugdraaien van de cursusbesparing en de verlenging van de suppletieafbouw ten koste van andere (NEM?)posten gaan, toch? En verder wordt die suppletie toch gewoon afgebouwd en wordt er op de zomercursussen toch flink bezuinigd. Tel uit je winst.

8. Wat is de rol van het Algemeen Secretariaat van de Taalunie?

"De Taalunie bestaat uit het Comité van Ministers, dat de beslissingen neemt, de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren, die het Comité van Ministers adviseert, en een Interparlementaire Commissie, die de beslissingen van het Comité van Ministers controleert. Het Algemeen Secretariaat van de Taalunie bereidt het beleid voor en voert het uit. Medewerkers van het Algemeen Secretariaat doen, in overleg met de politieke medewerkers van de ministers en de ambtenaren, voorstellen voor het Taaluniebeleid. Daarnaast kan het Comité van Ministers ook zelf opdrachten geven. Het doorvoeren van bezuinigingen volgens specifieke voorwaarden was zo'n opdracht."

Werd die vraag werkelijk in Olomouc gesteld? Dat was een inkoppertje. Alleen de laatste twee zinnen zijn off the beaten track en van een verbazende 'incompleteheid': de Vlaamse ministers hebben zich vanaf het begin en bij herhaling verzet tegen de bezuinigingen, die er door de Nederlandse ministers 'met specifieke voorwaarden' in opeenvolgende rondes zijn doorgedrukt. So much voor de eenheid die de Taalunie uitstraalt.

6 Zuid-Afrika, Suriname en de Cariben

6.1 Bezuinigingen Taalunie: respons van de Suider -Afrikaanse Vereniging vir Neerlandistiek (SAVN)

19 mei 2015 op Neder-L

Door het SAVN-bestuur

Zoals iedereen voor wie de neerlandistiek en haar toekomst belangrijk zijn, zijn ook wij, het bestuur van de SAVN, bezorgd over de impact van de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen op onze werkzaamheden.

Daarom vinden wij het huidige gesprek tussen de IVN en de Taalunie bijzonder bemoedigend. Met deze brief willen wij vooral onze bekommernis wat betreft het afschaffen van de zomercursussen communiceren.

Wij ontvangen, als vereniging, elk jaar een ruime toekenning van de Taalunie en daar zijn wij dankbaar voor. Hoofdfocus van onze inspanningen is het aanmoedigen van studenten die zich eventueel als neerlandici willen bekwamen. De ondersteuning van de Taalunie is hier onmisbaar.

De bijzondere verwantschap tussen het Afrikaans en het Nederlands is aan de ene kant een ontzettend voordeel. Onze studenten kunnen, zonder kennis vooraf en met heel weinig inzet, Nederlandse kranten, korte verhalen en romans lezen en begrijpen. Het staat echter heel anders wat betreft spraakvaardigheid en culturele kennis. De afstand tussen Zuid-Afrika en Nederland is zo groot, dat studenten normaalweg niet de Nederlanden kunnen bezoeken en dus heel weinig gelegenheid hebben om werkelijk Nederlands in een authentieke omgeving met moedertaalsprekers te gebruiken. In dit opzicht waren de zomercursussen van onschatbare waarde.

In solidariteit met vakgenoten van overal in de wereld voegen wij onze stem bij de anderen en doen met deze brief een ernstig beroep op de Taalunie om een plan te bedenken dat ervoor zal zorgen dat onze studenten ook in de toekomst deze cursussen kunnen bijwonen.

Bedankt voor uw aandacht,

Het bestuur van de SAVN:

Dr. Nerina Bosman (Voorsitster)

Prof. Steward van Wyk (Ondervoorsitter)

Dr. Anthea van Jaarsveld (Sekretaresse)

Mnr. Terrence Carney (Penningmeester)

Mnr. Tertius Kapp (Beurse en webwerf)

Prof. Phil van Schalkwyk (Redakteur Tydskrif vir Nederlands en Afrikaans)

6.2 Aan de leden van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren

Aruba, 3 juni 2015

Op 15 mei verzonden 84 docenten in de buitenlandse neerlandistiek een brief waarin zij hun zorgen uiten over de bezuinigingen die de Taalunie moet doorvoeren en de wijze waarop de Taalunie de steun voor de buitenlandse neerlandistiek drastisch wil verminderen. Wij sluiten ons aan bij de standpunten ingenomen door de ondertekenaars van deze brief aan het Comité van Ministers, de Interparlementaire Commissie, de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren en de vaste Tweede Kamercommissie voor OCW en ook wij vragen u dringend het beleid aan te passen en stelling te nemen tegen deze verdere uitholling van de verantwoordelijkheden van de Taalunie. De positie van het Nederlands in den vreemde, waar honderden deskundigen zich met hart en ziel dagelijks voor inzetten, mag niet op het spel worden gezet vanwege ondoordacht uitgevoerde bezuinigingen.

Met vriendelijke groet,

Giovanni Delany, Universiteit van Aruba, Aruba
Kitty Groothuijse, Universiteit van Aruba, Aruba
Eric Mijts, Universiteit van Aruba, Aruba
Liesbeth Echteld, University of Curaçao, Curaçao
Wim Rutgers, University Of Curaçao, Curaçao
Hedy Goeldjar, Instituut voor de Opleiding van Leraren, Suriname
Hilde Neus, Instituut voor de Opleiding van Leraren, Suriname
Sita Patadien Instituut voor de Opleiding van Leraren, Suriname

7 Erasmus Taalcentrum Jakarta

7.1 Het Erasmus Taalcentrum en het bevorderen van het Nederlands in Indonesië 11 mei 2015 op Neder-L

*Door Ninuk Soedarsono, Rina Slamet, Sugeng Riyanto
Docenten Nederlands bij het Erasmus Taalcentrum Jakarta*

Het is verheugend om te zien hoe collega's uit verschillende kanten van de wereld reageren op het nieuwe beleid van de Taalunie. Een ervan gaat over het stopzetten van de subsidie voor het Erasmus Taalcentrum te Jakarta. Het is hoog tijd dat het Erasmus Taalcentrum (ETC) aan het woord komt. Naar onze mening is het essentieel om in de discussie naar voren te brengen wat het ETC doet voor het bevorderen van het Nederlands in Indonesië.

Het ETC organiseert cursussen Nederlandse taal voor Indonesiërs en bijscholingsprogramma's voor docenten Nederlands. Bij het ETC kan ook iedereen terecht die iets wil weten over het Nederlands in Indonesië.

Het Taalcentrum organiseert het hele jaar door cursussen Nederlands. In deze cursussen wordt modern communicatief lesmateriaal gebruikt, voor een deel in een computerlaboratorium. Er zijn cursussen op zeven niveaus. De kwalificaties van deze niveaus zijn afgestemd op het "Common European Framework of Reference for Languages". Er is een mediatheek met heel divers materiaal.

Het Taalcentrum is in 1981 opgericht en heeft duizenden Indonesiërs Nederlands geleerd. De meeste cursisten zijn nog jong en willen graag Nederlands leren als extra vak naast hun studie, als extra kwalificatie op de arbeidsmarkt, of als voorbereiding voor een verblijf in Nederland of België.

Het Taalcentrum werkt nauw samen met de Vakgroep Nederlands van de Universitas Indonesia, en met andere universiteiten en cursusinstituten in het land waar Nederlandse lessen worden gegeven.

Het Erasmus Taalcentrum is een instituut van de Nederlandse Taalunie (NTU), de Nederlands-Vlaams-Surinaamse organisatie, die de kennis van het Nederlands in de gehele wereld wil bevorderen.

Waarom Nederlands?

Veel Indonesiërs leren Nederlands omdat ze het nodig hebben als bijvak voor hun studie rechten of geschiedenis. Ze moeten studiemateriaal in het Nederlands zelfstandig kunnen lezen en begrijpen.

Anderen kiezen het Nederlands omdat ze bij een Nederlands bedrijf werken, of omdat ze hopen in de toekomst gemakkelijker werk te vinden.

Studenten die Nederlands als hoofdvak hebben gestudeerd gaan vaak werken: als docent Nederlands, als medewerker bij ambassades, bij kranten, radio en televisie, uitgeverijen, Nederlandse bedrijven, in de toeristenindustrie.

Weer anderen leren Nederlands omdat ze familie of kennissen hebben in Nederland, waarmee ze contact willen onderhouden. Er zijn ook mensen die aan een Nederlandse of

Vlaamse universiteit willen studeren. En er zijn mensen die definitief in Nederland willen gaan wonen.

Het ETC biedt extensieve en intensieve cursussen aan. Naast gewone cursussen, zijn er cursussen voor diverse doelgroepen. Het ETC bevindt zich op het terrein van de Nederlandse ambassade en naast de deur is het Erasmus Huis met een grote bibliotheek met boeken, video's, dvd's en cd's en met een gevarieerd programma van tentoonstellingen, films en concerten.

Het bestaan van het Nederlands in Indonesië

Het Nederlands is niet geheel uit Indonesië verdwenen. Het wordt nog gebruikt onder meer op het gebied van geschiedenis, taalkunde, landbouw, bosbouw, antropologie en rechtspraak. Van juristen wordt vaak geëist dat ze Nederlands kunnen lezen. Veel wetboeken en bestuursstukken zijn niet vertaald in het Indonesisch of zijn niet vernieuwd. Het Nederlands is zelfs in enkele plaatsen, zoals in Depok, Bandung, Semarang en Manado, nog een dominante taal.

Dertig jaar geleden hoefde men als docent Nederlands geen academische achtergrond te hebben, want die generatie docenten, die de taal nog op school geleerd hebben en inmiddels gepensioneerd zijn, beschikken over volledige beheersing van het Nederlands. Daarnaast is er een "jongere" generatie docenten van de jaren 1990, die de Nederlandse taal en letteren hebben gekozen voor hun universitaire opleiding, en de taal nog van hun ouders hebben opgepikt. Verder is er een groep "nog jongere" generatie docenten van de jaren 2000, die van huis uit totaal geen Nederlands spreken, maar toch de taal hebben gestudeerd op universitair niveau. Deze twee laatste groep docenten zijn geen moedertaalsprekers. Ze zijn een groep Indonesiërs die veel belangstelling hebben voor de Nederlandse taal en passie hebben voor het lesgeven van de Nederlandse taal.

Dertig jaar geleden gingen veel Indonesiërs Nederlands leren slechts om twee redenen, namelijk nostalgische redenen en voor studie. Tegenwoordig hoor je: "ik hou van vreemde talen", "ik heb familie in Nederland en België wonen", "mijn grootouders en ouders spreken Nederlands", "ik heb een Belgische of Nederlandse vriend(in)", "ik wil op vakantie naar Nederland en België", "ik studeer rechten", "ik wil gids worden", "ik ga in Nederland of België studeren" .... zo kan je nog een langere lijst maken van de redenen waarom Indonesiërs Nederlands leren.

De activiteiten van ETC-cursisten

In de loop der jaren hebben we een cursus Nederlands gegeven aan duizenden Indonesische cursisten met verschillende achtergronden zoals kinderen, scholieren, studenten, politieofficieren, archivariissen, bedrijfsleider, medewerkers van Nederlandse instellingen en bedrijven, reisleiders, huisvrouwen, of jonge Indonesiërs die de Nederlandse taal en cultuur willen leren. Met de meeste cursisten houden we tot op heden nog contact. Het Erasmus Taalcentrum heeft een bijzondere plaats genomen in het hart van onze cursisten. (foto)

Op initiatief van de docenten werden activiteiten uitgevoerd ter gelegenheid van het 25 jaar bestaan van het ETC in 2006: een toneelopvoering en het zangoptreden door onze cursisten, natuurlijk in het Nederlands. Het was een groot succes. Zij deden hun uiterste best om deze opvoeringen in het Nederlands te doen. (foto)

De belangstelling voor de Nederlandse taal en cultuur groeide sterker bij de cursisten. Ze voelden zich thuis op het ETC en sommigen zagen het ETC als hun tweede huis. In april 2007 werd de OAsE uit initiatief van de cursisten opgericht. Oase is de Organisatie van Actieve cursisten ETC. Ze begonnen eerst met de zgn "Wandpublicatie", artikels verzameld en geschreven door de cursisten die aan de muur werden opgehangen bij de ingang van het ETC.

In augustus 2007 kwam OAsE met een voorstel om een activiteit te organiseren buiten het ETC, namelijk een uistapje met cursisten, docenten en medewerkers van het ETC. Allerlei spelletjes werden gedaan met Nederlands als voertaal. (foto)

Eind 2007 trad de OAsE weer op met een poëzievoordracht van Nederlandse en Vlaamse dichters, die prachtig werd gepresenteerd. (foto)

ETC-cursisten namen deel aan *The European Day 2010* in Jakarta. (foto)

ETC-docenten tijdens het praatprogramma *op The European Day 2010*. (foto)

Hieronder een paar video's als impressie hoe onze cursisten de Nederlandse taal lief hebben.

- Zangkoor "Ode aan de vreugde" – EU Dag 9 mei 2010
- Zangkoor "Tulpen uit Amsterdam" – EU Dag 9 mei 2010
- Zangkoor "Do-re-mi" – Taaldag 5 juli 2010
- Video "België" – Taaldag 18 juni 2013

Het is zeer indrukwekkend als je ziet hoe mensen buiten het Nederlandse taalgebied zich bezig houden met de ontwikkeling van de taal: docenten gaan brainstormen over goede en leuke lesmaterialen, gastdocenten komen regelmatig om ons meer te informeren naar de taalontwikkeling binnen het Nederlandse taalgebied, cursisten laten duidelijk hun belangstelling zien voor de taal en cultuur door zich te betrekken bij allerlei activiteiten. Als er geen aandacht meer voor deze grote enthousiasme is, met name van de moedertaalsprekers, op wie kunnen we dan rekenen?

Nederlands als Bronnentaal (NBT)

NBT is een vak apart in Indonesië. Er zijn talloze boeken, tijdschriften, wetten, archieven die in het Nederlands geschreven zijn die nog geraadpleegd kunnen worden. In het Nationale Archief van Indonesië in Jakarta staan kilometers Nederlandstalige archieven. Zonder kennis van reseptief Nederlands (Nederlands lezen) zullen de onschatbare schriftelijke bronnen ongelezen blijven. Daarom is het Nederlands als Bronnentaal verplicht bij vakgroepen Geschiedenis. Het Indonesische rechtstelsel is gebaseerd op het Nederlandse. Het Indonesische Wetboek van strafrecht is een bijna letterlijke vertaling van het Nederlandse. Er zijn in Indonesië veel onvertaalbare Nederlandse rechtstermen. Daarom is het Nederlands als bronnentaal bij veel rechtsfaculteiten verplicht. Niet minder dan 10.000 studenten komen ieder jaar in aanraking met het Nederlands als bronnentaal. Tientallen docenten van buiten Jakarta en van binnen Jakarta zijn ieder eind van het jaar uitgenodigd om op het Erasmus Taalcentrum aan bijscholingen mee te doen om hun lesdidactiek op peil te houden en om hun Nederlandse taal beheersing te verbeteren. Het ETC heeft ook series boeken samengesteld voor rechten en geschiedenis (voor beginnersniveau en gevorderden). Met de leerboeken (serie Nederlands Leren Lezen)

durven jonge docenten reseptief Nederlands te geven. Met de leerboeken en de jaarlijkse bijscholingen hebben het ETC geholpen om het Nederlands als bronnentaal in Indonesië in stand te houden.

Het Erasmus Taalcentrum door de jaren heen

Hieronder zijn impressies van het ETC van vroeger tot heden. (foto)

Congres van de vereniging van docenten Nederlands 1986 (foto)

Congres van de vereniging van docenten Nederlands 1986 (foto)

Oude en jonge generaties bij het congres van de vereniging van docenten Nederlands 1986 (foto)

Cursus Nederlands voor verpleegkundigen 1989 (foto)

Cursus Nederlands voor politieofficieren 1993 (foto)

Bijscholing 1997 (foto)

Certificaat Nederlands als Vreemde Taal 1998 (foto)

Bezoek van minister uit Nederland 2006 (foto)

Het tweedagse ETC 2008 (foto)

De ETC-taaldag 2010 (foto)

Cursus docenten Nederlands als bronnentaal 2012 (foto)

Afsluiting cursus Indonesische diplomaten van het ministerie van buitenlandse zaken 2012 (foto)

Cursus Nederlands voor kinderen 2013 (foto)

Cursus acculturatie 2013 (foto)

Cursus Nederlands voor officieren van de Indonesische zeemacht 2014 (foto)

Voormalige ETC-taalcoördinatoren (foto)

ETC-docenten periode 1980-1995 (foto)

ETC-docenten periode 1990 – heden (foto)

Het docententeam tot heden (foto)

ETC-medewerkers

ETC-docenten:

Asnita Pohan

Dini Saraswati

Dila Media Ramadhani

Fadila Muhamad

Gabriela Felicia

Josina Soplanit

Jovanka Philippus

Lynda Pattiasina

Mariska Theedens

Ninuk Soedarsono

Rina Slamet

Rosalina Elvira

Saminto

Sugeng Riyanto

Tonny Phang

Yanuar Sidharta

Achmad Sunjayadi

Christina Suprihatin

Fajar Nugraha

Munif Yusuf

Mursidah

ETC-medewerkers:

Enny Suwondo

Iwan Jacobs

Heru Suyanto

Lina Martha

Lusmanto

Mawi Widiyanto

Meiske Tumanduk

Syahrul Jamil

Penny Larasati

Yanna Parengkuan

7.2 Laat het Nederlands groeien in Indonesië

10 mei 2015 op Neder-L

*Door Eliza Gustinelly
Universitas Indonesia*

Een maand geleden kondigde de NTU het bezuiningsbeleid aan. Voor ons aan de Universitas Indonesia te Jakarta was het bericht echt een grote tegenslag, die we te horen kregen terwijl we het Congres 45 Jaar Studie Nederlands in Indonesië aan het voorbereiden waren, en tijdens het congres heersde er daardoor een onaangename sfeer. Ondanks dat was het congres toch een succes, echt ironisch.

In al die tijd hebben we niets gezegd, hoewel er zoveel discussies, protesten en voorstellen uitkwamen over de belangen van de neerlandistiek wereldwijd, over de belangen van ons in Indonesië. Als Indonesiërs hebben we geleerd dat als je ziet dat iemand je niet wil helpen of steunen, je niet mag laten zien dat je teleurgesteld bent, laat staan klagen, zeuren en protesteren. Daarom hebben we gezwegen. Maar tot nu toe hebben we veel gelezen en gehoord hoe zoveel neerlandici hun meningen geuit hebben, dat er nu ook een uitstel is van de beslissing van de NTU om zoveel zaken te schrappen, en daarom willen we toch onze mening naar voren brengen.

We hopen dat de zomercursus na 2015 blijft doorgaan. De cursus is er niet alleen om de studenten te motiveren om Nederlands te studeren, maar ook om ze te motiveren om goed te presteren, omdat we de kandidaten op basis van hun prestaties selecteren. Dat de NTU moet bezuinigen is begrijpelijk, maar wat de zomercursus betreft, kan er misschien wel bezuinigd worden op de manier waarop hij gehouden wordt, de plaats, het aantal deelnemers, en het combineren met een betaalde cursus. Er is ook gezegd dat bijscholingen voor docenten in de Neerlanden verminderd worden. Dat vinden we geen goed idee. Tijdens de cursussen in Nederland en Vlaanderen hebben we bijzonder veel geleerd. We moeten Nederland en Vlaanderen zelf ervaren in alle opzichten door in de landen aanwezig te zijn. Kennis zoeken via boeken en internet is niet genoeg. Het moet zelf beleefd worden.

We begrijpen goed dat het bezuiningsbeleid redenen heeft, maar de subsidie gaat grotendeels terug naar Nederland of Vlaanderen. Zowel de zomercursus voor studenten als de docentencursussen worden in de Lage Landen gehouden, daar rolt het geld dus weer naartoe. De boeken die we hier gebruiken komen uit Nederland en Vlaanderen, dus het is duidelijk wie eraan verdient. Voor de gastdocenten, het CNaVT examen geldt hetzelfde. Van de subsidie krijgen wij de kennis, maar het geld gaat terug naar het land van herkomst.

Dat het Erasmus Taalcentrum geen subsidie van de Taalunie meer krijgt, vinden we echt jammer. Samen met het Taalcentrum zijn wij bezig met het lesgeven van het Nederlands, we kunnen zeggen dat we familie van elkaar zijn. Ondanks alles hopen we dat het ETC blijft voortbestaan.

Tegenwoordig zijn er bijna 300 studenten die Nederlands als hoofdvak studeren aan onze vakgroep, en er zijn 16 docenten. Dus we zijn er zeker van dat het Nederlands zal blijven groeien in ons land.

Dit stuk is mede ondertekend door leden van de Vakgroep Nederlands Universitas Indonesia:

Andrea P.Djarwo
R. Achmad Sunjayadi
Barbara Pesulima
Christina T. Suprihatin
Eliza Gustinelly
Fajar M. Nugrahha
Ingrid C. Bernard
Indira Ismail
Jugiarie Soegiarto
Lilie M. Roosman
Lilie Suratminto
Lina Martha
Munif Yusuf
Mursidah
Zahroh Nuriah
Amalia Putri
Rianti Manullang

7.3 Aan de algemeen secretaris van de Taalunie, ETC., ETC., ETC.

13 mei 2015 op Neder-L

Door Arie J. Gelderblom (v/h Universiteit Utrecht), Alice van Kalsbeek (v/h Universiteit van Amsterdam), Arthur Verbiest (Escuela Oficial de Idiomas Departamento de Neerlandés Madrid)

Op 29 april 2015 werd een brief, ondertekend door vijftig (ex-) gastdocenten van het Erasmus Taalcentrum, gestuurd naar de algemeen secretaris van de Taalunie, naar het Comité van Ministers, naar de Interparlementaire Commissie en naar de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren. Tot nu toe (uiteraard, zou je bijna zeggen) is daar geen enkele reactie op gekomen. Daarom, en omdat we graag het advies van Matthias Hüning opvolgen om niet te zwijgen totdat de Taalunie over drie maanden dezelfde maatregelen nog eens afkondigt, zich dan gesteund wanend door 'het veld', plaatsen we die brief hier.

De afgelopen weken werden wij verrast door berichten over bezuinigingsmaatregelen met betrekking tot het onderwijs Nederlands als vreemde taal, waarvan stopzetting van de financiering van het Erasmus Taalcentrum in Jakarta ons het meest schokte, omdat dat zo'n drastische maatregel is met zulke ingrijpende consequenties.

We zijn allen een of meerdere keren gastdocent geweest aan het Erasmus Taalcentrum en/of de Universitas Indonesia. Dat betekent dat we de situatie ter plekke kennen, dat we bij alle namen van docenten en medewerkers die nu worden ontslagen een gezicht hebben; we kennen hun geschiedenis, hun persoonlijke omstandigheden en we bewaren zeer veel positieve herinneringen aan de tijd dat we daar met hen hebben gewerkt aan de verbetering van het onderwijs Nederlands in Indonesië. We hebben vooral kunnen constateren dat de daar bestaande infrastructuur, zorgvuldig opgebouwd in de loop van vele jaren, goed functioneert en op ruime schaal resultaten genereert: groepen en individuen die zich met succes het Nederlands eigen maken voor uiteenlopende doeleinden, om nog te zwijgen van de niet onmiddellijk in euro's uit te drukken goodwill waarvan Vlaanderen en Nederland – overheid, bedrijfsleven, toerisme - de vruchten plukken.

In het Beleidsplan 2015-2020, *De nieuwe Taalunie*, staat de volgende passage (p. 17):

9.3 Het taalgebied promoten De Taalunie zorgt er ook voor dat internationaal zoveel mogelijk mensen het Nederlands zien als een aantrekkelijke taal. Zij stimuleert dat Nederlands op veel plekken geleerd, bestudeerd en vertaald wordt. Daarmee zet de Taalunie het taalgebied op de kaart, wat zakelijk verkeer en toerisme naar de Lage Landen bevordert. Ze helpt ook Nederlandse en Vlaamse multinationals, die in het buitenland graag werknemers aannemen die Nederlands spreken. Om haar doelen te bereiken bouwt de Taalunie een internationaal netwerk op met docenten Nederlands, ambassades, literair vertalers en bedrijven.

Het is voor ons evident dat het Erasmus Taalcentrum bijdraagt aan de realisering van de hierboven omschreven doelen, sterker nog: het Erasmus Taalcentrum heeft deze doelen al gerealiseerd voor Indonesië. Dat juist deze infrastructuur, dit Taalcentrum moet verdwijnen is niet alleen schokkend, maar druist ook in tegen het beleid dat door de Taalunie is geformuleerd.

We begrijpen dat de Taalunie zich in zwaar weer bevindt, zoals zoveel instellingen in Nederland en Vlaanderen en dat bezuinigingen onontkoombaar zijn. We doen echter een dringend beroep op u het Erasmus Taalcentrum - dat voor ons geen abstractie is zoals gezegd, maar een coherent geheel van docenten en medewerkers - op enigerlei wijze te laten voortbestaan.

1 opmerking:

Malgorzata Dowlaszewicz 15 mei 2015 11:04

Het Erasmus Taalcentrum werkt niet enkel ter verbetering van "het onderwijs Nederlands in Indonesië", maar ook in de regio. Jaren geleden zat ik aan de Universiti Malaya in Kuala Lumpur. Als de enige docente Nederlands in heel Maleisië vond ik mezelf vaak in problemen die ik zelfstandig niet kom oplossen. Toen hebben me de collega's uit Jakarta de helpende hand geboden. Met advies, met gesprekken, maar ook met bijscholingen, materiaal etc. Het Erasmus Taalcentrum zorg dus voor het bestaan van het onderwijs Nederlands in Zuid-Oost Azië en wordt door velen in deze regio als aanspreekpunt gezien. Ze vertegenwoordigen het Nederlands en de Nederlandse Taalunie!

7.4 Nederland(s) in Indonesië

12 mei 2015 op Neder-L

Door Ad Foolen

Afdeling Taalwetenschap, Radboud Universiteit

Van de bijdragen over de schade die de internationale Neerlandistiek dreigt te gaan lopen, heb ik die van Kees Snoek en Eliza Gustinelly met meer dan gemiddelde aandacht gelezen. Net als Kees Snoek was ik bij het *Internationaal Congres 45 jaar studie Nederlands* aan de Universitas Indonesia (14-17 april), uitstekend georganiseerd door Eliza Gustinelly, Kees Groeneboer en hun team. Het was een bijzondere belevenis om vier dagen lang met Indonesische studenten en docenten te kunnen praten over taal en cultuur in Nederland, België en Indonesië.

Ook zang onbrak niet. Onder leiding van Lennaert Maes hadden studenten liedjes van de Beatles, Whitney Houston, Michael Jackson in het Nederlands vertaald en die werden vervolgens in een wervelende show ten gehore gebracht. Ik heb erg genoten van deze 'ta(a)lentenshow' en van de vele andere activiteiten, zoals de gezamenlijke excursie naar de hortus botanicus in Bogor. Tijdens een wandeling door de tuin kon ik met een student die na de zomer in Nijmegen komt studeren alvast de studieplannen doornemen. In het Nederlands!

Terug in Nederland ben ik via email in contact gebleven met een aantal Indonesische collega's en studenten. Na de fantastische week was het wel erg zuur om in een van de mails het volgende te moeten lezen:

Ik verwacht niks meer van de NTU. De zaak is afgesloten. Ik zie minder toekomst met Nederlands in Indonesië. Ik ga in de toekomst mijn onderzoek richten naar het Indonesisch voor buitenlanders. Zo kan ik subsidie vragen aan de Indonesische overheid. Dat is jammer want ik ben gepromoveerd in de Nederlandse taal maar het leven moet doorgaan.

Kan de Nederlandse Taalunie s.v.p. snel besluiten om de bezuinigingen op het Nederlands in het buitenland in te trekken voordat er verdere schade ontstaat?

8 Centraal-Europa

8.1 Suppletie essentieel voor neerlandistiek buiten het taalgebied

5 mei 2015

Door Arina Banga

Voormalig moedertaalsprekende docent Nederlands in Debrecen

Wat een goed nieuws in mei 2013! Ik was voor het studiejaar 2013/2014 aangenomen als moedertaalsprekende docent Nederlands in het Hongaarse Debrecen. Een jaar eerder had ik op dezelfde functie gesolliciteerd, alleen dan in Boekarest, en destijds was de voorkeur naar een kandidaat met meer ervaring gegaan. Jammer voor mij, maar wat fijn voor de Roemeense vakgroep dat ze kon kiezen uit diverse goede sollicitanten met ervaring in onderwijs en wetenschap. Als de suppletie verdwijnt, is de kans groot dat er voor de vakgroepen extra muros in de toekomst nog weinig te kiezen valt (een letterkundige of taalkundige, meer ervaring in onderwijs of in onderzoek?) of, erger, dat men zelfs met een onvervulde vacature blijft zitten.

Begrijpelijk, dat de vakgroep in Boekarest voor een sollicitant met meer relevante werkervaring koos. Onbegrijpelijk, dat de Taalunie ervan overtuigd is, dat pas afgestudeerde neerlandici deze functie 'wel even' kunnen vervullen. Afgestudeerd zijn in de neerlandistiek houdt in dat je op academisch niveau taalkunde, letterkunde en taalbeheersing hebt leren bestuderen. Dat maakt je natuurlijk niet automatisch een goede docent in Nederlands als vreemde taal. Dat maakt je ook niet automatisch het geschikte 'type' om in een ver buitenland te gaan wonen, waar je niemand kent, waarvan je de taal niet spreekt en waar relatief weinig mensen talen spreken die jij ook spreekt.

Taal is ook heel veel cultuur

Zo is het nodig dat een lector relativerend en respectvol om kan gaan met cultuurverschillen. Vooraf had ik hier niet zo nadrukkelijk bij stilgestaan, maar mijn Hongaarse collega's zijn dit nagegaan in het sollicitatiegesprek. Eenmaal in Debrecen realiseerde ik me hoe onlosmakelijk taalonderwijs met cultuur verbonden is. Vooral bij het vak interculturele competentie, waarin mijn studenten en ik de cultuurverschillen bespraken en analyseerden. Hoe kan het dat men Nederlanders in het buitenland als bot ervaart? Lijkt de Hongaarse cultuur meer op de Vlaamse of op de Nederlandse? Waarom nemen Hongaarse werknemers niet zo snel zelf initiatief?

Zulke gesprekken zijn anders mét iemand uit een andere cultuur dan óver iemand uit een andere cultuur, en niet alleen omdat dan de voertaal anders is. Het verdwijnen van de suppletie en de zomercursussen zorgt ervoor dat grote aantallen studenten buiten het taalgebied straks niet meer de kans krijgen om met een moedertaalspreker van gedachten te wisselen over cultuurverschillen. Communiceren in een andere taal is zoveel meer dan

een lijstje grammaticaregels op de juiste manier toepassen. Voor talige beroepen is dat bovendien zeker niet voldoende.

Niet alleen onderwijstaken

Naast het verzorgen van onderwijs in taal en cultuur zorgt een lector er mede voor dat het Nederlands van de lokale, niet-moedertalige docenten op peil blijft (of, hopelijk, zelfs beter wordt). Op kantoor beantwoordde ik meerdere taalvragen per dag, die mijzelf ook scherp hielden: "Is het eigenlijk 'het Europees Parlement' of 'het Europese Parlement'?" "Ik lees hier: ..., maar mag je dat zo zeggen? Kan je het ook anders formuleren?" Toegegeven, je kan al die vragen verzamelen, eens per week in een e-mail zetten en naar iemand in Vlaanderen of Nederland sturen, maar ze meteen mondeling toelichten is vele malen effectiever.

Ook redigeert de moedertalige docent subsidieaanvragen, Nederlandstalige wetenschappelijke artikelen van collega's en motivatiebrieven van studenten. Bovendien bezoekt hij of zij af en toe colleges van collega's om op basis daarvan bepaalde taalkundige aspecten eens door te nemen. Doordat taal dynamisch is, ontkomt een niet-moedertaalspreker er namelijk niet aan af en toe een foutje te maken, hoe hoog zijn beheersingsniveau ook is.

Inderdaad, onbetaalbaar

Docenten met Nederlands als moedertaal dragen onmiskenbaar bij aan de neerlandistiek extra muros. Het was voor mij bovendien een geweldige en unieke ervaring, daarin moet ik de heer Joris gelijk geven. Toch is niet iedereen zo 'ongebonden' dat hij of zij zomaar voor een jaar of langer weg kan of wil. Zelf heb ik mijn baan bij de Consumentenbond opgezegd, terwijl de functie in Debrecen nooit een vaste baan kon worden en ik geen recht op ww zou hebben bij terugkomst. Een financieel risico dus, waardoor de suppletie noodzakelijk was om de baan te kunnen accepteren.

Een baan extra muros onbetaalbaar voor de moedertaalsprekende docent (om met Joris' woorden te spreken)? Met deze bezuinigingen straks niet meer alleen figuurlijk, maar helaas ook letterlijk. Het gevolg: onherroepelijke schade aan de neerlandistiek.

8.2 Aan bureau@ivnnl.com: Bezuiniging Taalunie Boekarest Aan bureau@ivnnl.com

7 mei 2015

Aan bureau@ivnnl.com

Beste collega's,
Wij willen jullie eerst bedanken voor jullie inzet in verband met de aangekondigde bezuinigingen van de Taalunie.

Onze vakgroep in Boekarest wordt bijzonder hard getroffen door deze beslissingen. Wij zijn een kleine vakgroep en het belang van een moedertaalspreker is hier essentieel. De zomercursussen zijn een erg belangrijke motivatie voor onze studenten. Wij willen jullie daarom graag wat gegevens meegeven over onze studie. Het is ons niet gelukt om deze gegevens te verzamelen voor 6 mei, maar hopen dat ze toch van pas kunnen komen tijdens de eventuele volgende afspraken met de Taalunie.

Aan de Universiteit van Boekarest zijn er drie mogelijkheden om een taal te studeren: als Avak (14 uur per week), als Bvak (10 uur per week) en als Cvak (2 uur per week). Onze studie bestaat al sinds 1972: tot 1990 was het Nederlands een Cvak, daarna een Bvak en sinds 2006 wordt het Nederlands alternatief als Aen Bvak aangeboden. We hebben ieder jaar gemiddeld 25 nieuwe Bachelorstudenten.

Op het programma staan in elk van de drie jaar de volgende vakken: *taalverwerving* (vanaf het tweede jaar houdt dit vak ook vertalingen Roemeens-Nederlands en Nederlands-Roemeens in), *taalstructuur* (vakken waarin de nadruk op de grammatica wordt gelegd) en *literatuur en cultuur* (we bieden een overzicht van de Nederlandstalige literatuur: in het eerste semester behandelen we de hedendaagse literatuur en gaan dan in omgekeerde chronologische volgorde tot de Middeleeuwse literatuur). Daarnaast krijgen de studenten nog vakken over o.a. de Nederlandse en Vlaamse cultuur, Comparatieve Linguïstiek, Taalgeschiedenis, Onderzoeksmethoden, Beeldvorming en begeleiding bij het schrijven van hun scriptie.

Tussen 2009 en 2011 heeft de masteropleiding "Literair vertalen" bestaan, met 10 deelnemers. Onze hoop is om binnenkort weer met een masteropleiding te beginnen, in het kader van de interculturele studies. We zijn met drie docenten:

- Gheorghe Nicolaescu is hoofd van de vakgroep en is verbonden aan de Universiteit van Boekarest sinds 1991 (zijn CV is te vinden op: http://unibuc.ro/prof/nicolaescu_g/)
- Alexa Stoicescu is assistente neerlandistiek sinds 2010 (haar CV is te vinden op: http://www.unibuc.ro/prof/stoicescu_al/)
- Hans Verschoor is de buitenlandse docent neerlandistiek (zijn CV is te vinden op: http://www.unibuc.ro/prof/verschoor_j/). Deze zomer zal Hans vertrekken en wij zijn op zoek naar een nieuwe collega.

We hebben een enquête gemaakt onder een paar van onze alumni, om te zien welk belang het Nederlands had voor hun levensloop. We blijven respondenten krijgen. Tot nu toe zijn we tot de volgende conclusies gekomen (wij sturen de uitgebreide resultaten ook door):

- de meeste respondenten hebben een CNaVT diploma, waaronder 5 Academisch, 7 Hoger Onderwijs, 3 Professioneel en 4 Maatschappelijk
- bijna alle respondenten hebben na hun studie gewerkt en werken nog met het Nederlands, voor IT bedrijven (zoals Hewlett Packard of Oracle, IBM of Schneider,

Vodafone, Procter % Gamble), als administratief medewerker, als technisch support of in de afdeling klantenservice

- verschillende alumni hebben ook als vertaler of tolk, als gids of als docent Nederlands in taalcentra gewerkt
- 5 van de respondenten hebben de masteropleiding in Boekarest gevolgd (Literair vertalen)
- 4 respondenten hebben een masteropleiding in Leiden (Nederlandse taal en cultuur; Moderne Nederlandse Letterkunde), Groningen (Nederlandse taal en cultuur), Utrecht (Interculturele communicatie) de masterscripties van onze alumni variëren van vertaalwetenschap (van jeugdliteratuur), linguïstiek (conditionele constructies, modale partikels), literatuurwetenschap (het groteske, postkolonialisme) tot cultuurwetenschap (het impact van de publieksdiplomatiestrategie)
- 2 van onze respondenten hebben ook wetenschappelijke artikelen gepubliceerd (over Nederlandse componisten in het interbellum en sociologische analyse

Oudstudenten hebben eveneens voorgesteld om korte stukken te schrijven over hun ervaringen tijdens de zomercursussen, waar wij met interesse op wachten.

Alvast dank voor jullie hulp en steun.
Wij staan graag ter beschikking voor andere informatie.

Met vriendelijke groet,
Mede namens mijn collega's,
Alexa Stoicescu

8.3 Mijmeringen van een niet-moedertaalspreker Over het leven na de nieuwe maatregelen van de NTU

10 mei 2015 op Neder-L

*Door Judit Gera
Hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde,
Eötvös Loránd Universiteit Boedapest*

Dat de nieuwe bezuinigingen van de NTU iedereen geschokt hebben is een feit. Gelukkig nemen vele betrokkenen het op voor de zaak van de internationale neerlandistiek: dat zijn vooral neerlandici binnen Nederland en Vlaanderen en – last but not least – de IVN, de voornaamste belangenorganisatie van het veld. We hebben dus hoop. En we zijn nu alvast dankbaar voor intramurale collega's en de IVN voor hun inzet.

Toch is het misschien de moeite waard een beeld te schetsen van wat zal werkelijk gebeuren indien ondanks alle inzet de beslissingen van de NTU doorgevoerd worden vanuit het perspectief van niet-moedertaalsprekende neerlandici.

Wat zal betekenen wanneer de zomercursussen en de moedertaalsprekende NVT docenten verdwijnen uit het internationale veld? Want de geplande maatregelen zullen zeker tot dit treurige resultaat leiden.

Zomercursussen

Dat iemand een vreemde taal best in het taalgebied kan leren is een waarheid als een koe. Uit eigen ervaring van 5 jaar 'studentschap' en dertig jaar docentschap Nederlandse Letterkunde heb ik dit ooit zelf meegemaakt en later bij mijn studenten weer gezien.

Toen ik de eerste keer naar zo'n zomercursus ging – het was toen in het prachtige kasteel in Breukelen – leerde ik niet alleen de taal kennen uit het mond van moedertaalsprekers, maar ook een mentaliteit, een cultuur. De drie weken intensieve taalcurssussen deden meer dan een semester Nederlands in mijn eigen land.

In Breukelen heb ik dankzij de docenten van de cursus een aantal Nederlandse schrijvers voor mezelf 'ontdekt', zoals Marcellus Emants en Frederik van Eeden. Romans van beide auteurs heb ik daar in de bibliotheek van die zomercursus in Breukelen voor de eerste keer gelezen na een jaar Nederlands. Ik wist toen al dat mijn leven met deze literatuur en met deze cultuur verknocht zou zijn. En al helemaal toen ik een jaar later naar Hasselt-Diepenbeek mocht en de noordelijke en zuidelijke taalvarianten, culturen en mentaliteiten kon vergelijken. Nederland en Vlaanderen zijn voor mij toen symbolen van de Europese cultuur geworden met hun veelzijdigheid, hun verschillende tradities en voortreffelijke culturele prestaties. Wat voelde ik me verrijkt door voortaan ook met Paul van Ostaijen en Willem Elsschot te kunnen dwepen. Ik zou nu geen hoogleraar Nederlandse letterkunde zijn zonder deze ervaringen te hebben kunnen opdoen.

Studenten van tegenwoordig hebben meer kans te reizen dan ik had. Maar zo'n taal- en cultuurbad zullen ze niet krijgen wanneer ze alleen als toerist of babysitter naar Nederland en Vlaanderen gaan.

Beste Taalunie: waardeer de Nederlandstalige culturen door internationaal bezig te blijven, dat is immers uw kerntaak. U creëert hierdoor een internationale gemeenschap van mensen

voor wie uw taal en cultuur onmisbaar gaat worden juist door de door u aangeboden zomercursussen. Het is niet nodig om voor een avondprogramma dure rock bands of dure mensen uit te nodigen. Studenten hebben die dingen daar echt niet nodig. Wat ze nodig hebben zijn betrokken Nederlandse en Vlaamse docenten die niet alleen de taal maar ook de cultuur doorgeven.

Door de zomercursussen in de ons zo geliefde Lage Landen aan de zee op te heffen, heft u eveneens de toekomstige neerlandistiek buiten Nederland en Vlaanderen op. Wie zullen de mensen zijn die Nederlands als universitair vak professioneel verder willen doorgeven? Waardeer uw eigen cultuur meer zodat het in het buitenland gewaardeerd mag blijven. Want het feit dat buitenlandse studenten Nederlands die met een Erasmusbeurs een half jaar in Nederland of Vlaanderen in dezelfde groepen zitten als moedertaalsprekende studenten is mede te danken aan de zomercursussen die ze eerder in uw landen konden meemaken. Geen zomercursus op locatie kan deze vervangen, dat is een illusie.

Ik vrees dat het aantal studenten dat door gebrek aan zo'n ervaring van de zomercursussen in Nederland en Vlaanderen later moed noch voldoende kennis zullen hebben om een Erasmusbeurs aan te vragen. Laat de internationale studenten Nederlands niet in de steek, alstublieft!

Suppletie moedertaalsprekers

Een andere gemeenplaats is dat een vreemde taal het best via een moedertaalspreker geleerd kan worden. Niet zomaar een moedertaalspreker, maar iemand die al ervaring heeft op het gebied van Nederlands als tweede/vreemde taal.

Een pas afgestudeerde stagiair heeft geen idee wat soort problemen zich kunnen voordoen tijdens het leerproces. Bovendien is het minimale verschil in leeftijd is niet altijd een pluspunt. Pas afgestudeerde neerlandici naar het buitenland sturen om daar aan studenten die geen woord Nederlands spreken – want zo is het in de meeste landen aan het begin van hun studie – les te geven, is een teken van een neerbuigende houding. Alsof studenten Nederlands in het buitenland proefkonijnen zouden zijn. Stagiaires zijn pas welkom indien er een oudere, meer ervaren moedertaalspreker NVT ze tijdens hun stage begeleidt. Zo'n belangrijke rol aan stagiaires toe te vertrouwen zou een vakkundige blunder zijn.

Stel maar voor, beste Taalunie, wat uw beslissing voor de moedertaalsprekers betekent. U weet beter dan wie dan ook dat zo'n moedertaalspreker maximaal drie jaar in hetzelfde land mag verblijven. Er zijn zeker plekken op de wereld waar het derde jaar van de moedertaalspreker nu in 2015 verloopt. Wat moet zo'n vakgroep nu doen? Werven heeft geen zin meer, want wie wil voor één jaar uit Nederland of Vlaanderen naar het buitenland vertrekken? Die vakgroepen zitten dus nu al in problemen. En ik heb het nu uiteraard over mijn eigen regio, Centraal Europa want die ken ik het best.

Ik heb ruim genoeg van onze eeuwige klaagcultuur. Maar feit is feit: de meeste universiteiten hier hebben geen financiële middelen om een lector Nederlands een salaris te geven dat vergelijkbaar is met een Nederlands of Belgisch inkomen. Dit betekent dan het einde van de opleiding van de nieuwe generatie neerlandici. Van degenen die de culturele dynamiek tussen onze landen verzekeren.

Niet meer nodig? Dan moet dit met zoveel woorden gezegd. Maar ik kan dit niet geloven van een instelling die sinds de jaren negentig van de vorige eeuw zo betrokken was bij de internationale neerlandistiek. Laat alstublieft uw eigen taal en cultuur niet in de steek! Ze zijn van internationaal belang. Ze verdienen meer.

Ik ben er overtuigd van dat zowel het bestuur als de leden van de IVN mijn gedachten en zorgen delen. In zo'n eenheid heb ik alle vertrouwen. Die eenheid die mede door de IVN vertegenwoordigd is geeft hoop.

Het is trouwens in ons belang om nu een unanieme stem te laten horen. De IVN is zichzeker bewust van haar enorme verantwoordelijkheid. Niet alleen voor neerlandici binnen- en buitenland maar ook voor studenten Nederlands en de toekomstige positie van de Nederlandse taal en cultuur in de wereld. Zo volgen wij, gewone 'werkers' op het veld met belangstelling wat deze organisatie -- die, ik herhaal, ons allemaal vertegenwoordigt -- kan bereiken.

Ik wens de IVN heel veel succes in een strijd die eigenlijk geen strijd zou moeten zijn maar een eerlijke en vakkundige discussie.

8.4 Taalunie: Onderwijs in het buitenland moet 'bewijsbaar nuttig' zijn

26 mei 2015 op Neder-L

Door Judit Gera

Eötvös Loránd Universiteit, Boedapest

Afgelopen weekeinde vond in Olomouc (Tsjechië), onder grote belangstelling, een jubileumcongres plaats om het 25-jarig bestaan te vieren van Comenius, de vereniging voor neerlandistiek in Centraal-Europa.

Tijdens deze bijeenkomst was veel te merken van de spanning die de bezuinigingen van de Taalunie – en de manier waarop over deze bezuinigingen wordt gecommuniceerd – oproepen. Zo stelde de Algemeen Secretaris van de Taalunie, Geert Joris, al tijdens de officiële opening van het congres de vraag wat de buitenlandse neerlandistiek economisch oplevert, of de studies rendabel zijn en hoeveel procent van de afgestudeerden in Nederland of in Vlaanderen een baan vindt. Het publiek kreeg geen gelegenheid om in discussie te gaan.

Naar mijn waarneming waren de vertegenwoordigers van de Taalunie tijdens het colloquium tamelijk geïsoleerd - weinig mensen gingen met hen praten. De laatste dag, tijdens, de Algemene Ledenvergadering van Comenius, herhaalde Joris zowat alles wat hij op de eerste dag zei maar dan uitgebreider. Hij stelde dat het Taalunie-beleid van vóór 2012 zo slecht was geweest dat hij van de ministers de opdracht had gekregen om orde op zaken te stellen. Er was 1 miljoen euro verlies ontstaan. Nu heeft de Taalunie nog steeds €500.000 verlies en probeert dat te saneren.

Volgens Joris zijn de Taalunie en het Algemeen Secretariaat (AS) twee verschillende dingen. Het AS is een intermediair orgaan tussen de ministers en 'het veld'; het moet 100% van de opdrachten van de ministers uitvoeren. Het AS moet voor de ministers kunnen uitleggen dat al waarvoor ze het geld uitgeven niet alleen maar 'leuk' is, maar dat het ook cijfermatig bewijsbaar nuttig is.

Verschillende mensen in de zaal reageerden woedend op Joris' toespraak. Helaas was er ook deze keer weinig ruimte voor discussie. Het nieuwe bestuur van Comenius heeft besloten dat wij een document opstellen met de salarissen van de medewerkers, de prestaties van de vakgroepen, een overzicht van de banen van de alumni. Op grond hiervan komt er waarschijnlijk een protestbrief over de huidige bezuinigingen.

Geert Joris is niet bereikbaar voor commentaar (redactie Neder-L).

8.5 University of Debrecen Dutch studies – Vakgroep Nederlands

21 april 2015

Geachte heer Joris

Hoewel we enigszins opgelucht waren dat onze directe werking gegarandeerd blijft doordat er niet aan de basissubsidie geraakt wordt, hebben we met stomme verbazing en pijn in het hart kennis genomen van de harde besparingsmaatregelen van de Taalunie. Dat de zomercursussen wegvallen, is betreurenswaardig. Onze studenten keerden er steeds tevreden van terug, hun kennis van het Nederlands verrijkt, hun zicht op de Lage Landen verbreed en verdiept, een eigen netwerk van studie- en vakgenoten opbouwend. Maar schokkender is het wegnemen van de suppletie voor de moedertaalspreker. De vertaling in het veld van deze beslissing is dat er dan eervoudigweg geen Nederlander of Vlaming meer de vakgroepen (in Midden-Europa) komt versterken; de loonverschillen in het huidige Europa zijn nog steeds gigantisch, welke nieuwe of oudere neerlandicus komt er nu in den vreemde werken voor een schamele 450 euro per maand?

Niet alleen is de moedertaalspreker onmisbaar voor de taalverwervingscolleges, hij/zij ondersteunt ook de vakgroep met zijn specifieke vakkennis en verhoogt de kwaliteit van het werk en de publicaties door ook de collega's bij hun nooit eindigende verwerving van het Nederlands bij te staan. De moedertaalspreker slaat vaak vanuit zijn eigen ervaringen in de andere richting, de brug tussen twee culturen; hij/zij bereidt de studenten ook voor op interculturele verschillen en misverstanden, want taalbeheersing is ook veel meer dan grammatica en woordenschat. Op korte termijn zinkt het kwaliteitsniveau van het onderwijs in en van het Nederlands aan de vakgroepen pijlsnel.

De lector wegnemen, is de voeten van onder de vakgroep wegzagen. Met op middellange termijn ook het reële gevaar dat de vakgroep n zijn geheel omvalt. De aanwezigheid van een lectormoedertaalspreker is namelijk opgenomen in de accreditatie-afspraken van de vakgroep met de universiteit. Als in een volgende accreditatieronde vastgesteld wordt dat wij aan dit criterium om een vakgroep Nederlands te organiseren niet meer voldoen, worden wij eenvoudigweg van tafel geveegd.

Een zeer harde slag voor een vakgroep die blijft groeien, waarvan de afgestudeerden allemaal snel een baan vinden, die volgend jaar start met de vijfjarige lerarenopleiding, die binnenkort het - voorlopig in tegenstelling tot het CNaVT - in Hongarije erkende taalexamen Nederlands mag organiseren. Geen vakgroep Nederlands meer in Oost-Hongarije, betekent niet alleen vierhonderd jaar oude contacten tussen Debrecen en de Lage Landen opblazen, een almaar groeiende vakgroep alle kansen wegnemen, de vele bedrijven in de regio niet meer voorzien van goede Nederlandstaligen (elke week ontvangen wij op o.a. onze facebookpagina 'Nederlands in Debrecen' vacatures voor Nederlandssprekenden!).

De lectorsuppletie schrappen heeft dus een domino-effect waar véél meer mensen bij betrokken zijn dan alleen maar "de moedertaalsprekers die hier gebruik van maakten" (uit uw e-mail van 15 april jl.). Wij durven een beroep te doen op uw oprechte voornemen hierover ernstig met ons in gesprek te willen treden in een poging de botte besparingsbijl te begraven.

Debrecen, 21 april 2015,

Dr. Pusztaj Gábor

8.6 Brief aan de Taalunie Vakgroep Neerlandistiek, Gáspár Károli Universiteit Budapest

20 april 2015

KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
BÖLCSESZETTUDOMÁNYI KAR | FACULTY OF HUMANITIES
KÁROLI GÁSPÁR UNIVERSITY OF THE REFORMED CHURCH IN HUNGARY

OM AZONOSÍTÓ: FI 44189

NÉMET ÉS HOLLAND NYELVŰ KULTÚRÁK INTÉZETE
NÉDERLANDISZTIKA TANSZÉK

Boedapest, 20 april 2015

NEDERLANDSE TAALUNIE
Lange Voorhout 19
2501 HN Den Haag
Nederland

BETREFT: Suppletieregeling in Midden- en Oost-Europa

Beste heer Geert Joris,

Onze vakgroep heeft de brief van de Taalunie ontvangen over de nodige bezuinigingen. We zien de noodzaak van bepaalde maatregelen wel in, maar we willen onze zorgen formuleren omtrent het afschaffen van de suppletie en de zomercursussen.

Vooraf het afschaffen van de suppletie zou de vakgroepen Nederlands in Midden- en Oost-Europa dramatisch treffen. De enige mogelijkheid om moedertaalsprekers een baan als docent op onze vakgroepen te kunnen aanbieden is de steun van de Taalunie. De salarissen in dit deel van Europa zijn afzienlijk lager dan in Nederland en België (op onze vakgroep verdienen taaldocenten met een volle baan ongeveer € 450-500 per maand). Als dit salaris – dat door de faculteit wél betaald wordt aan de Nederlandstalige docenten – niet aangevuld wordt, kunnen onze moedertaalsprekers zich niet permitteren om in ons land te blijven.

Als we geen moedertaalsprekers meer hebben, zakt het niveau van het onderwijs behoorlijk, zij verzekeren immers, vooral bij de kleinere vakgroepen, het hoge niveau van het taalonderwijs, zowel aan beginners als ook op hoger niveau. De aantrekkingskracht van de opleiding – het groeiende aantal studenten – is grotendeels te danken aan het feit dat bij ons, anders dan bij de rest van de taalopleidingen op onze universiteiten, moedertaalsprekers een volle baan hadden. Zij zijn elke dag aanwezig, en zijn een enorme hulp voor zowel studenten als collega's. We kunnen ze simpelweg niet missen.

Wat we in de afgelopen twee decennia hebben opgebouwd op het gebied van taalonderwijs en het onderwijs van Nederlandse taal en cultuur in Midden- en Oost-Europa in het algemeen, stort in elkaar als de suppletie er niet meer is. We zien in de komende jaren geen mogelijkheid voor het behouden van onze Nederlandse en Vlaamse collega's.

Natuurlijk vinden we het ook jammer dat de zomercursussen er niet meer zullen zijn, ze zijn zeer populair geweest en het niveau was hoog, we merkten een opvallende vooruitgang bij de studenten die er deel aan mochten nemen, maar we kunnen ons voorstellen dat die bezuiniging absoluut noodzakelijk was. We hopen dat de zomercursussen in Zeist en Gent vervangen kunnen worden door langere zomercursussen op locatie, zoals de Comenius Zomercursus.

We hopen dus van harte dat de suppletieregeling heroverwogen wordt, en dat er meer overleg mogelijk is met de dramatisch getroffen vakgroepen in dit deel van Europa.

Met vriendelijke groeten,

Dr. Anikó Daróczi
Hoofd van de Vakgroep Neerlandistiek
Gáspár Károli Universiteit Boedapest

8.7 Resolutie NTU Comenius 8 juni 2015

De heer Geert Joris
Algemeen Secretaris van de Nederlandse Taalunie
c/o Algemeen Secretariaat
Nederlandse Taalunie
Postbus 10595
2501 HN Den Haag

Olomouc, 8 juni 2015

Geachte Algemeen Secretaris,

Tijdens het jubileumcolloquium van onze vereniging hebben de leden kennis genomen van uw uitleg aangaande de bezuinigingen die de Nederlandse Taalunie hebben getroffen en die deels van invloed zijn op de neerlandistiek extra muros en speciaal ook onze regio betreffen.

Als vertegenwoordigers van de neerlandici in Centraal-Europa herhalen wij uitdrukkelijk dat het verenigingsbestuur graag ingaat op de uitnodiging van begin dit jaar om over de situatie in gesprek te gaan. Des te meer betreuren wij dat besloten is om bezuinigingen door te voeren zonder het veld eerst te raadplegen en dat de uitleg post festum is gekomen.

U heeft ons uitgelegd dat de Taalunie een zgn. "lump sum" ontvangt tezamen met een aantal duidelijke opdrachten. Het is aan de Taalunie zelf om de verdeling te maken van deze gelden en bepaalde punten meer of minder te prioriteren. In de kwestie van de bezuinigingen is ervoor gekozen om de huidige percentages van besteding van de financiële middelen te handhaven.

Wij maken erop attent dat al vanaf het begin van de ondersteuning door de Nederlandse Taalunie een duidelijke voorwaarde was en is dat universitaire instellingen zelf een duidelijke inspanning doen in de vorm van aanstellingen, opstellen van studieprogramma's, regeling van hun accreditatie enz. Ook de suppleties aan moedertaalsprekers werden alleen toegekend, indien de bewuste moedertaalspreker een arbeidscontract van de instelling kon overleggen.

Wat betreft de concreet door te voeren bezuinigingen willen wij graag het volgende opmerken:

1. De zomercursussen in het Nederlandse taalgebied voorzien in een duidelijke behoefte bij studenten. We zijn het wel met u eens dat naar een goedkopere oplossing kan worden gezocht. Voor onze studenten is de kennismaking met een Nederlandstalige omgeving en met docenten die kunnen vertellen over zaken die niet in het eigen programma thuis staan, van essentieel belang. Ook het sociale element dat mensen

uit heel verschillende regio's op een ongedwongen wijze tijdens de zomercursussen kennis kunnen maken, achten wij van buitengewoon groot belang. Wij zijn dan ook verheugd dat u op de algemene ledenvergadering heeft toegezegd de zomercursussen niet te zullen schrappen, maar naar een goedkopere opzet te kijken.

2. De situatie van vakgroepen verschilt van land tot land. Sommige vakgroepen hebben zelfs meer moedertaalsprekers als lectoren, andere hebben er slechts één. In veel landen is het onmogelijk om van een universitair salaris rond te komen en hebben lokale docenten een extra baan. Meestal is een extra baan om louter taalkundige redenen voor een moedertaalspreker uitgesloten. Daarom werden de suppleties juist ingesteld. Wij pleiten dan ook hier voor differentiatie en maatwerk, zodat niet vanwege bezuinigingen plotseling wordt afgebroken wat decennia lang is opgebouwd. Dat zou vernietiging van investeringen zijn.
3. U heeft ons gevraagd om praktische gegevens aan te leveren die het aan het Algemeen Secretariaat mogelijk moeten maken om met steekhoudende argumenten over de praktische effecten van ondersteuning van extramurale neerlandistiek bij het Comité van Ministers te komen. Wij zijn deze gegevens aan het verzamelen en zullen u deze spoedig doen toekomen. In het algemeen kan in elk geval worden gesteld dat na de afbouw van vakgroepen Slavische talen en Finno-Oegristiek in Nederland en Vlaanderen de reciprociteit ernstig is verstoord en alleen onze vakgroepen nog voorzien in de opleiding van vaak broodnodige tolken en vertalers van en naar het Nederlands.

Voor de investering in Centraal-Europa krijgt u flinke cohorten 'ambassadeurs' van de Nederlandse taal terug, mensen die helpen om culturele en economische banden met Nederland en Vlaanderen op te bouwen. Het 'Groot Dictee Nederlands' dat kort geleden in onze regio is gehouden en waaraan zo goed als alle vakgroepen en lectoraten hebben deelgenomen, geeft een goed idee van dat enthousiasme – de moeite waard om te behouden!

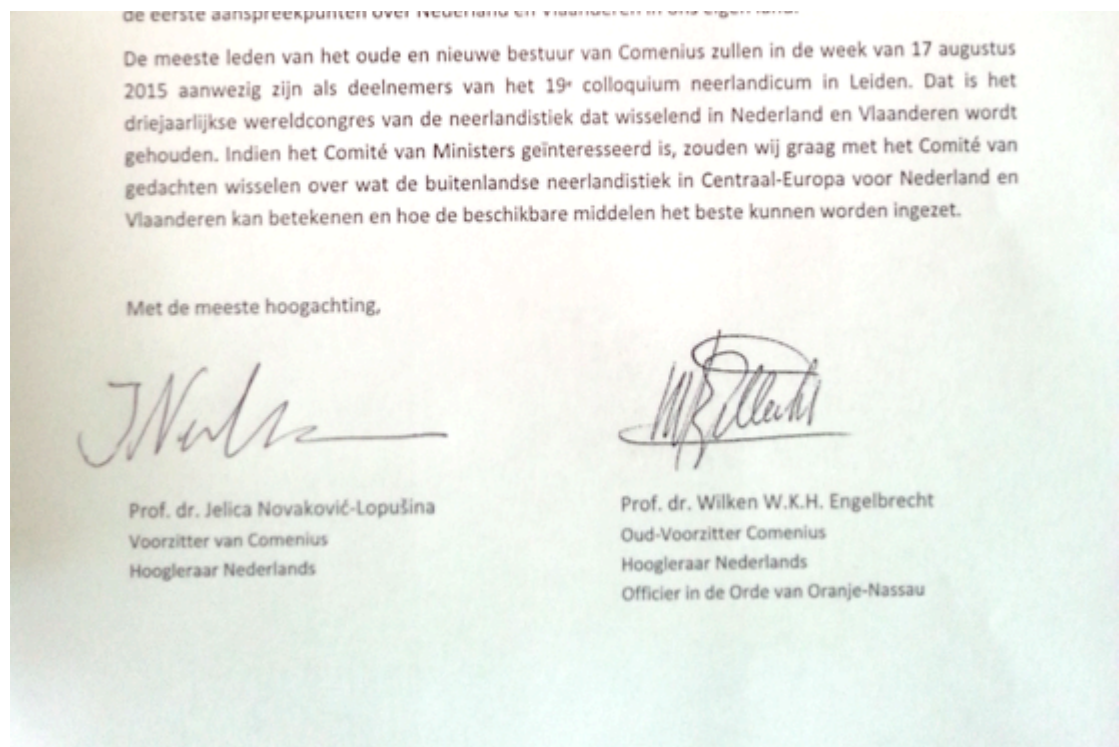
Hier moet tevens worden opgemerkt dat neerlandici extra muros regelmatig worden benaderd als er enige informatie over de Lage Landen nodig is. We worden gevraagd om expertise te leveren met betrekking tot recente gebeurtenissen in Nederland en/of Vlaanderen. Feitelijk zijn wij dus een van de eerste aanspreekpunten over Nederland en Vlaanderen in ons eigen land.

De meeste leden van het oude en nieuwe bestuur van Comenius zullen in de week van 17 augustus 2015 aanwezig zijn als deelnemers van het 19e colloquium neerlandicum in Leiden. Dat is het driejaarlijkse wereldcongres van de neerlandistiek dat wisselend in Nederland en Vlaanderen wordt gehouden. Indien het Comité van Ministers geïnteresseerd is, zouden wij graag met het Comité van gedachten wisselen over wat de buitenlandse neerlandistiek in Centraal-Europa voor Nederland en Vlaanderen kan betekenen en hoe de beschikbare middelen het beste kunnen worden ingezet.

Met de meeste hoogachting,

Prof. dr. Jelica Novaković-Lopušina
Voorzitter van Comenius
Hoogleraar Nederlands

Prof. dr. Wilken W.K.H. Engelbrecht
Oud-Voorzitter Comenius
Hoogleraar Nederlands
Officier in de Orde van Oranje-Nassau

9 Het Middellandse Zeegebied

9.1 Brief aan de Taalunie

15 mei 2015

Aan de beleidsorganen van de NTU:

- de leden van het Comité van Ministers
- de leden van de Interparlementaire Commissie van de Taalunie
- de leden van de Raad voor de Nederlandse Taal en Letteren
- de leden van de vaste commissie voor OCW

Madrid, 15 mei 2015

Geachte dames en heren,

Onlangs bereikte ons, docenten in de buitenlandse neerlandistiek, het bericht dat de Taalunie miljoenen extra moet bezuinigen en dat de Algemeen Secretaris dientengevolge de steun voor de buitenlandse neerlandistiek drastisch wil verminderen.

Ondergetekenden zijn verbijsterd dat de Taalunie plotseling heeft besloten dat de buitenlandse neerlandistiek niet meer tot haar kerntaken behoort. De gevolgen van deze ondoordachte beslissing, zo vrezen wij, zullen voor de onderwijsinstellingen in het buitenland nefast zijn.

Het eerste slachtoffer, het goedlopende Erasmus Taalcentrum in Jakarta, dat al jaren niet alleen als taalcentrum maar ook als kenniscentrum en vraagbaak voor studenten, docenten en archivariissen functioneert, zal op 1 juli zijn deuren moeten sluiten. De positie van het Nederlands binnen een land waar hechte historische en culturele banden mee zijn, zal hierdoor gevaar gaan lopen, studenten en docenten zullen op den duur verstoken blijven van de noodzakelijke kennisoverdracht en de kwaliteit van het Nederlandstalige onderwijs in zijn totaliteit zal een enorme klap krijgen.

Het tweede slachtoffer zijn de zomerscholen waar getalenteerde buitenlandse studenten intensief in contact kunnen komen met de taal en cultuur. Al bijna 60 jaar lang wordt aan uiterst geïnteresseerde en goed opgeleide studenten de kans geboden zich in de Nederlandstalige cultuur en maatschappij te verdiepen. Vanaf 2016 zullen deze zomercursussen in Gent en Zeist niet meer bestaan.

Het derde slachtoffer zijn de moedertaalsprekerdocenten Nederlands die in het buitenland aan diverse vakgroepen zijn toegevoegd. Vanaf 2016 zal er geen suppletieregeling meer verstrekt worden waardoor hun vitaliserende, verdiepende en professionaliserende werking zal ophouden te bestaan. Kortom, een heuse kaalslag op vitale onderdelen van het onderwijs.

We vragen ons af wat de Taalunie bezielt om de groeiende belangstelling voor het Nederlands in het buitenland op deze manier de kop in te drukken. Is de Nederlandse

Taalunie indertijd niet opgericht met als kerntaken spelling en onderwijs? Hoe is het dan toch mogelijk dat de Taalunie nu van deze koers wil afwijken? En wat zullen de volgende stappen van de TU zijn? Algehele afschaffing van de steun aan de buitenlandse neerlandistiek?

Ondergetekenden maken zich grote zorgen over het beleid ten aanzien van de buitenlandse neerlandistiek. De zwaarbevochten positie van het Nederlands aan de vele buitenlandse instellingen zal groot gevaar gaan lopen. Of vindt men het een overbodige luxe dat er in Roemenië, Indonesië of China Nederlands gestudeerd kan worden?

We vragen u dringend het beleid aan te passen en stelling te nemen tegen deze uitholling van verantwoordelijkheden van de Taalunie. De positie van het Nederlands in den vreemde, waar honderden deskundigen zich met hart en ziel dagelijks voor inzetten, mag niet op het spel worden gezet vanwege ondoordacht uitgevoerde bezuinigingen.

NB: Voor het lopende debat over de bezuinigingen, de open brief van verontruste neerlandici gepubliceerd in NRC en De Standaard, en een reactie van de Algemeen Secretaris verwijzen we graag naar <http://nederl.blogspot.pt/search/label/Taalunie>

Met vriendelijke groet,

Joop van der Horst Leuven, België
Anne Marie Musschoot Gent, België
Nicolay Popov V. Tarnovo, Bulgarije
Kaloyan Velikov V. Tarnovo, Bulgarije
Matthias Hüning Berlijn, Duitsland
Jaap Grave Münster, Duitsland
Jan Pekelder Parijs, Frankrijk
Kees Snoek Parijs, Frankrijk
Claudia Zeller Parijs, Frankrijk
Claudia Huisman Straatsburg, Frankrijk
Judit Gera Boedapest, Hongarije
Pusztai Gábor Debrecen, Hongarije
Amalia Putri Astari Depok, Indonesië
Ingrid Bernard Depok, Indonesië
Andrea Djarwo Depok, Indonesië
Eliza Gustinelly Depok, Indonesië
Indira Ismail Depok, Indonesië
Rianti D. Manullang Depok, Indonesië
Lina Martha Depok, Indonesië
Mursidah Depok, Indonesië
Fajar M. Nugraha Depok, Indonesië
Zahroh Nuriah Depok, Indonesië
Barbara P.L. Pesulima Depok, Indonesië
Lilie Roosman Depok, Indonesië
Achmad Sunjayadi Depok, Indonesië
Christina Suprihatin Depok, Indonesië
Lilie Suraminto Depok, Indonesië
Triaswarin Depok, Indonesië
Munif Yusuf Depok, Indonesië
Hortensia Iriana Parengkuan Jakarta, Indonesië
Widjajanti Dharmowijono Semarang, Indonesië
Sri Sulihingtyas Semarang, Indonesië
Daniel F.M. Tangkilisan Semarang, Indonesië
Elizabeth Yuliani Semarang, Indonesië

Sri Zuliati Semarang, Indonesië
Ratih Kirana Surabaya, Indonesië
Ingrid Saptanno Surabaya, Indonesië
Mario Rawung Surabaya, Indonesië
Mieke Daniels-Waterman Jeruzalem, Israël
Michel Dingenouts Milaan, Italië
Luisa Berghout Napels, Italië
Jeannette Koch Napels, Italië
Marleen Mertens Padua, Italië
Leen Spruit Rome, Italië
Elisabeth Koenraads Triëste, Italië
Dolores Ross Triëste, Italië
P. Brucic Zagreb, Kroatië
Z. Pancirov Cornelisse Zagreb, Kroatië
G. Ulrich Knezevic Zagreb, Kroatië
J.H. Verschoor Zagreb, Kroatië
Agnieszka Flor-Górecka Lublin, Polen
Ludo Jongen Lublin, Polen
Camiel Hamans Poznań, Polen
Arie Pos Cete, Portugal
Antoinet Brink Coïmbra, Portugal
Karen Broothaers Faro, Portugal
Nout Van Den Neste Lissabon, Portugal
Bas Lohman Moskou, Rusland
T. Britka Belgrado, Servië
Ignace De Bruyn Belgrado, Servië
B. Budimir Belgrado, Servië
Aleksandar Djokanović Belgrado, Servië
J. Novakovic-Lopušina Belgrado, Servië
Adam Bzoch Ruzemberok, Slowakije
Anne Baude Barcelona, Spanje
Astrid van Winden Barcelona, Spanje
Fernando García de la Banda Granada, Spanje
Johanna Sattler Madrid, Spanje
Arthur Verbiest Madrid, Spanje
Goedele Sterck Salamanca, Spanje
Elise Vissers Salamanca, Spanje
Francisco Sánchez Romero Sevilla, Spanje
Manuel Sánchez Romero Sevilla, Spanje
Roel Vismans Sheffield, VK
Wijnie de Groot Columbia, VS
Herman de Vries Grand Rapids, VS
Bieneke Haitjema Indiana, VS
Esther Ham Indiana, VS
Annemarie Toebosch Michigan, VS
Jenneke Oosterhoff Minnesota, VS
Dan Thornton North Carolina, VS
Rob Naborn Pennsylvania, VS
Jolanda vd Wal Taylor Wisconsin, VS
Wannie Carstens Potchefstroom, Zuid-Afrika

9.2 Taalunie: Wie verspreidt er onjuiste informatie?

1 mei 2015 op Neder-L

Door Arthur Verbiest

Als ik de reactie van Geert Joris op de column van Marc van Oostendorp goed begrijp, dan is de Taalunie eigenlijk ontzettend goed bezig en worden de kerntaken juist niet veronachtzaamd. Maar in zijn verhaal staan wel een aantal ongefundeerde meningen over het functioneren van zijn eigen Erasmus Taalcentrum, zomercursussen en Algemeen Secretariaat. Dat komt de discussie niet ten goede en biedt weinig vertrouwen. Als Joris met open vizier met het veld in debat wil gaan maar daarbij zelf niet goed geïnformeerd is of zelfs informatie achterhoudt dan komen we niet veel verder, om het maar zacht uit te drukken.

Stewards en militairen zouden bij het ETC in Jakarta bijna gratis les hebben gekregen alsmede mensen die in het toerisme willen werken. Mag ik Joris erop wijzen dat deze stewards/stewardessen van Garuda en de officieren van de Indonesische marine hiervoor gewoon de marktconforme prijzen hebben moeten betalen? En wie zijn die mensen die in het toerisme willen werken? Misschien zou Joris eens bij het ETC een werkbezoek moeten afleggen voordat u ongefundeerde meningen formuleert.

De zomercursussen zijn volgens Joris de laatste tijd nauwelijks veranderd. Het veld zou hebben gezegd dat deze zomercursussen niet de beste manier zijn om studenten aan te zetten tot verdieping in de Nederlandstalige cultuur. Mag ik hem erop wijzen dat de zomercursussen juist wel zijn aangepast en dat de laatste veranderingen dateren van 2011? Ik beschouw mezelf als iemand uit het veld en bij mijn weten hebben de docenten juist precies het tegenovergestelde te kennen gegeven: deze zomercursussen zijn essentieel voor onze studenten. En, los van het feit dat het zinnetje dat de Algemeen Secretaris "iets wil gaan opzetten waar de student werkelijk iets aan heeft" beledigend is voor alle betrokkenen bij de zomercursussen, wat gaat er dan concreet voor in de plaats komen?

Joris reageert als door een wesp gestoken op het artikel van Marc van Oostendorp die "zich baseert op onjuiste informatie", waarbij hij doelt op de passage over de propaganda. Ik vrees dat Marc van Oostendorp juist prima geïnformeerd is dat de afdeling voorlichting onder Joris' leiding juist met bijna 300% is gegroeid.

Zou Geert Joris de volgende keer ons echt met open vizier tegemoet willen treden en ons geen zand in de ogen willen strooien? Bij voorbaat dank.

10 De Duitstalige regio

10.1 Brief aan de taalunie

24 april 2015

AW: Mededeling omtrent zomercursussen en suppletieregeling
Laurette Artois <Artois@lingua.unifrankfurt.de> 24 april 2015 15:56
Aan: Nederlandse Taalunie algemeen <algemeensecretariaat@taalunie.org>

Geachte Heer,

Met spijt heb ik vernomen dat er een eind komt aan de zomercursussen in Vlaanderen en Nederland. Vermits ik sinds bijna 30 jaar "in het veld" zit, ken ik deze cursussen sinds de jaren '80 en vind het enorm jammer dat dit geschenk voor de beste studenten wegvalt. Daarom wilde ik u vragen of de Nederlandse Taalunie tenminste alternatieven zou kunnen opsommen of zelfs aanmoedigen. Veel studenten maken van de kwalitatief uitstekende zomercursus aan de KU Leuven gebruik, de enige cursus die – bij mijn weten – betaalbaar is voor studenten. Ik wijs mijn studenten dan ook altijd op deze mogelijkheid. Helaas ontbreekt een dergelijk alternatief in Nederland, althans is het mij niet bekend. Zou het mogelijk zijn om ons docenten enkele hogescholen op te sommen, waar onze studenten tijdens de zomermaanden betaalbare cursussen Nederlands zouden kunnen volgen? En indien deze cursussen allemaal veel duurder zouden blijken te zijn dan in Leuven is het misschien een optie dat de Nederlandse Taalunie een kleine subsidie aan deze cursussen bijdraagt, een soort compromis tussen de zomercursussen van Zeist en Gent en helemaal geen cursussen meer?

Want het is een feit: wij, docenten, kunnen nog zo ons best doen en internet biedt oneindig veel mogelijkheden, toch is dit allemaal niet te vergelijken met de unieke kans om in een Nederlanstalige omgeving een cursus te volgen.

In afwachting verblijf ik
met beleefde groet,

Laurette Artois
Goethe-Universität

10.2 Norbert Krebs - Reactie op Verbiest 1 mei 2015

1 mei 2015 op Neder-L

Als Geschäftsführer der Greco-Transferstelle-Kleve e.V. möchte ich gern darauf hinweisen, dass wir in den letzten Jahren zahlreiche Lehrerfortbildungen für NiederländischlehrerInnen in NRW durchgeführt haben. Wir konnten dies als eine der wenigen Organisationen, die überhaupt Fortbildungen für das Fach Niederländisch durchführen, nur mit Hilfe der ideellen und finanziellen Unterstützung der NTU. Sollten diese Mittel wegfallen, wird es diese Lehrerfortbildungen (alternierend als Kongress für 150-200 Lehrkräfte und Zwischenkongress für 40-60 Lehrkräfte) nicht mehr geben. Das wäre sehr bedauerlich und hoffentlich ist das letzte Wort und die letzte Entscheidung noch nicht gefallen. Für den Unterricht im Fach Niederländisch in NRW, dem größten Nachbarland der Niederlande, wäre dies ein herber Verlust.

Darum meine Bitte an die Verantwortlichen der NTU verbunden mit einem Dank für alle bisherige Unterstützung: Bitte kürzen Sie die Mittel für die Unterstützung des Niederländischen im Ausland nicht. Viele Lehrkräfte in NRW mit ihren Schülerinnen und Schülern wären Ihnen dankbar!

10.3 Een beslissing die niet meer kan worden teruggedraaid

2 mei 2015 op Neder-L

Door prof. dr. Lut Missinne

De aangekondigde bezuinigingen van de Taalunie op het onderwijs Nederlands in het buitenland wekken onrust en verontwaardiging in binnen- en buitenland. Wie ook maar even vergelijkt met wat grote taalgebieden investeren in de internationale ondersteuning van hun taal en cultuur – zoals Duitsland via de DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) – kan hier alleen met ongeloof naar kijken. Een klein taalgebied als het Nederlandse heeft er nog veel meer belang bij haar taal en cultuur in het buitenland via het onderwijs en via vertalingen te verspreiden en te ondersteunen.

De Taalunie heeft altijd met trots verwezen naar de honderdduizenden die wereldwijd Nederlands leren. Ofwel meent zij nu dat die honderdduizenden dat met een veel geringere ondersteuning gewoon zullen blijven doen, uit enthousiasme, uit idealisme, uit passie een taal en cultuur – wat niets kost – ofwel vindt ze het niet erg dat het aanbod in de toekomst zal afkalven en acht ze het niet langer een belangrijke taak om het onderwijs van het Nederlands wereldwijd te ondersteunen.

Toch zegt de Taalunie dat ze die studenten wil blijven motiveren om Nederlands te leren en “de waarde en het belang van het Nederlands in een internationale context” wil communiceren. Maar dat deze doelstelling slechts kan worden gerealiseerd door kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden, door de nodige ondersteuning te bieden aan studenten en docenten om zich tot “ambassadeurs van het Nederlands” te ontwikkelen, door professionaliteit en didactische ervaring in een stabiele context te laten continueren, dat wordt over het hoofd gezien.

Argumenteren dat de taaldocenten in Midden- en Oost-Europa geen salaristoelage meer zullen ontvangen omdat ook de docenten in Zuid-Europa dat zouden kunnen gebruiken – voor iedereen gelijk, er is niet genoeg, dus krijgt niemand wat – klinkt op het eerste gezicht redelijk, maar het blijft betekenen dat docenten in die gebieden tegen een maandloon van om en bij de 400 euro werken. Gelooft men werkelijk hiermee “kwaliteitsvol onderwijs Nederlands” te kunnen handhaven? “Anders met minder middelen”, het klinkt mooi voor een sector die in weelde leeft, het klinkt bijzonder bitter voor docenten die voor een voltijdse baan een maandloon van 400 euro ontvangen of voor native speakers die wel les willen geven in Shanghai, Tbilisi of Debrecen maar een hongerloon in het vooruitzicht zien. Zomerscholen niet meer in het taalgebied maar alleen op locatie organiseren, het is als vroedvrouwen opleiden met een online-cursus.

De huidige situatie van het Nederlands in de wereld, de mogelijkheid om in meer dan 40 landen en aan 180 instellingen Nederlands te leren, de wijdverbreide vertalingen van Nederlandse auteurs, het is het werk van meerdere decennia en van generaties van gedreven neerlandici in het buitenland. Om het maar eens in managerstermen te formuleren: wat de Taalunie nu van plan is, is een schoolvoorbeeld van kapitaalvernietiging.

Het is bovendien een beslissing die straks niet meer kan worden teruggedraaid, want korte termijn investeringen in de cultuursector zijn een illusie.

Talencentra in het buitenland “teruggeven aan de overheden” en hopen dat die overheden deze verder zullen ondersteunen, het is net zo naïef als het plan van de Vlaamse Cultuurminister Sven Gatz om de gemeenten te laten beslissen over het al dan niet behouden van openbare bibliotheken. Cultuur en taal zijn te belangrijk om ze aan de markt wetten over te laten. Dat weten de honderden docenten Nederlands in het buitenland, hopelijk zien ook de beleidsvoerders in Nederland en Vlaanderen dat in voor het te laat is.

10.4 Van kaasschaaf tot valbijl

4 mei 2015 op Neder-L

Door Jaap Grave (Münster)

Bezuinigen, want het is onbetaalbaar. Er zijn geen alternatieven. Bovendien moet je meegaan met de moderne tijd. Vlotte managers kunnen perfect uitleggen wat dat is: universiteiten worden als bedrijven bestuurd, onderwijs en onderzoek zijn secundair, ieder individu is een kleine zelfstandige, er is 'no such thing as society', alleen marktdenken en winst. Als er geen alternatieven meer zijn rest alleen een dictatuur of autocratie. Sommigen vinden dat kennelijk normaal, want over de bezuinigingen van de Taalunie is geen overleg geweest met de direct betrokkenen in het buitenland of met de IVN.

Terug naar de discussie. Eerst een vergelijking: wie de situatie in het buitenland kent, ziet dat veel West-Europese landen buiten hun grenzen culturele instituten hebben of organisaties die goed opgeleide docenten – (near) native speakers – gedurende een aantal jaren uitzenden naar een universiteit in het buitenland. Politici en ambtenaren daar maken afwegingen, kiezen tussen verschillende mogelijkheden. In Duitsland beslissen zij bijvoorbeeld dat er overal ter wereld Goethe Instituten blijven bestaan en de DAAD selecteert docenten die vervolgens enkele jaren met een Duits – geen lokaal! – salaris elders werkzaam zijn. De politici vinden dat niet onbetaalbaar.

Nog iets over geld, over de suppletie, de aanvulling op het lokale salaris: die bedraagt 13.000 euro per jaar voor gepromoveerden, 10.000 voor niet-gepromoveerden (drie jaar lang), voor één moedertaalsprekers per universiteit in Azië of Oost- en Midden-Europa. Hoewel dat bedrag in de meeste gevallen hoger is dan het salaris van de gepromoveerde docenten of gehabiliteerde hoogleraren Nederlands aldaar, is het geen vetpot. De collega's in Oost-Europa hebben vaak nog een extra baan of een partner met een inkomen. De suppletie kan worden gebruikt voor verhuis- en reiskosten, als compensatie voor onder meer matige tot abominabele medische verzorging, uitgaven voor corruptie of om barre tijden te overbruggen als de regering plotseling besluit de overheidsalarissen met twintig procent of meer te korten (Letland en Griekenland).

Na het nieuws over de bezuinigingen kwam het voorstel om pas afgestudeerde neerlandici als docenten taalverwerving naar het buitenland uit te zenden om 'werkervaring' op te doen. Is dat wenselijk? Het buitenland als speeltuin, thuis het echte werk? Taalverwerving is een vak, doceren een ervaringsvak en het kan geen kwaad als de docent kennis heeft van de cultuur en taal van zijn studenten. Maar: bestaat de studie slavistiek nog in Vlaanderen en Nederland?

Als Joris van mening is dat de kaasschaaf bot is, verkiest hij de guillotine. Op tafel komt geen feestmaal voor fijnproevers. De valbijl maakt brokken en zonder hoofd verloopt het denken over structuurveranderingen en alternatieven een stuk moeizamer dan voorheen. Zijn uitleg tot dusver is beschamend en hij maakt duidelijk dat hij de internationale neerlandistiek niet kent. Hij onderschat de expertise van de neerlandici in binnen- en buitenland en vermoedelijk ook die van zijn collega's bij de Taalunie. Er is geen behoefte aan een manager met een valbijl. Er is behoefte aan uitleg, aan discussie, aan overleg en breed gedragen alternatieven.

10.5 Taalunie doet geen enkele concrete toezegging

8 mei 2015 op Neder-L

Door Matthias Hüning

Beste collega's,

Gisteren heeft het IVN-bestuur een verslag van hun gesprek met de Taalunie verspreid. Ik ben blij dat dit gesprek nu heeft plaatsgehad (ook al was het veel beter geweest om vooraf te overleggen over de geplande bezuinigingsmaatregelen). Het is mooi dat er nu gezamenlijk wordt gezocht naar een gezamenlijke strategie.

De mededeling van het IVN-bestuur doet verslag van een 'indringend en constructief' gesprek, waarin gezocht is naar 'openingen'. Het lijkt erop dat deze mededeling door sommigen wordt gelezen als een soort aankondiging dat de Taalunie de bezuinigingen zou heroverwegen. We kunnen dus even achteroverleunen. Verdere acties zijn op dit moment niet meer nodig.

Dat lijkt me een fatale misvatting!

In de IVN-mededeling kunnen we lezen:
"Het belangrijkste resultaat van dit gesprek valt samen te vatten in drie trefwoorden: uitstel, heroverweging en alternatieven."

Wat betekent dat concreet? Zijn de geplande bezuinigingen van tafel? Nee. Voor zover ik kan zien is er geen enkele concrete toezegging gedaan. De momentele stand van zaken is nog steeds: het Erasmus Taalcentrum gaat eraan, de zomercursussen worden gestopt, de suppletieregeling verdwijnt. De inzet van het overleg lijkt nu te zijn dat we gaan zoeken naar "oplossingen [...] die de bezwaren wegnemen die we tegen de maatregelen in de huidige vorm hebben." Dat is goed en belangrijk, maar nog belangrijker lijkt me dat we ons blijven verzetten tegen de maatregelen zelf.

Wordt er nu samen overlegd hoe men gebruik kan maken van de publieke aandacht die er op dit moment is voor het onderwerp? Gaan we nu samen druk uitoefenen op de politiek? In de IVN-mededeling wordt daar geen aandacht aan besteed.

De centrale vraag lijkt mij:

Ziet de politiek in Nederland en Vlaanderen het onderwijs van het Nederlands in het buitenland nog als een overheidstaak of niet meer? Wil men blijven investeren in een infrastructuur die het mogelijk maakt om studenten in het buitenland op te leiden die beschikken over de nodige taalvaardigheid en de culturele kennis om te kunnen fungeren als bemiddelaars tussen Nederland/België en hun vaderlanden? Vindt men dat (nog) belangrijk?

Het lijkt me niet uitgesloten dat het antwoord is: nee, we vinden niet dat dat een overheidstaak is. Als dat het geval zou zijn, dan zal de Taalunie moeten blijven doen wat ze nu aan het doen is.

Maar door de bezuinigingen te accepteren, door te 'heroverwegen' en door te zoeken naar

goedkopere 'alternatieven' gaan wij met z'n allen (Taalunie, IVN, 'het veld') mee in deze lijn van argumentatie.

Ik vind dat verkeerd! Ik vind dat we veel offensiever het belang van onze opleidingen moeten benadrukken voor de culturele uitwisseling en ook voor de economische banden tussen Nederland, België en onze landen. Ik ben altijd graag bereid om na en mee te denken over aanpassingen, over nieuwe formats, nieuwe initiatieven, maar dan graag met het oog op de verbetering van ons onderwijs. En niet om bezwaren weg te nemen die pas ontstaan door verkeerde beslissingen.

Daarom roep ik jullie op om niet te wachten op de heroverwegingen en op de alternatieven. Dat overleg is belangrijk en moet vooral doorgaan en ik ben blij dat de IVN daar nu bij betrokken is. Maar het lijkt me allesbehalve onwaarschijnlijk dat we over twee, drie maanden te horen krijgen dat er intensief gezocht is naar mogelijkheden om de infrastructuur intact te laten, maar dat men er 'helaas' niet in geslaagd is om de gezochte 'openingen' ook daadwerkelijk te vinden. Dat de bezuinigingsmaatregelen daarom gewoon door moeten gaan (al dan niet met kleine aanpassingen). En dat er ondertussen gebleken is dat de financiële situatie nog erger is dan men sowieso al wist, en dat men blij is dat er überhaupt nog iets overeind kan worden gehouden enz. enz.

Ik vind dat we het publieke debat moeten aangaan over de waarde en het belang van onze opleidingen. Daarom:

Ga contact opnemen met de Nederlandse ambassade en/of met de Vlaamse vertegenwoordiging in je land. Wijs ze op de discussie van de afgelopen weken. Maak ze duidelijk wat de consequenties zijn. Vraag ze om vragen te stellen aan de politiek in hun thuislanden.

Neem contact op met Nederlandse en Belgische journalisten in je land. Probeer het onderwerp te lanceren.

Laten we de hele discussie nog veel duidelijker onder de aandacht brengen van het Comité van Ministers en van de Interparlementaire Commissie. Daar ligt de verantwoordelijkheid voor het beleid. Ik weet dat er al brieven zijn/worden geschreven door de diverse docentenplatforms. Ga daarin niet mee in de bezuinigingsretoriek! De investeringen in de opleiding van onze studenten "zijn niet meer uit te leggen" (Geert Joris)? Wat een onzin! Laten wij het uitleggen, als de Taalunie dat niet kan of niet wil.

De argumenten liggen op tafel. Ze staan in de diverse bijdragen die er in de afgelopen dagen zijn verschenen in dit pracht-tijdschrift. Maak er gebruik van!

10.6 De Taalunie verdient waardering voor werk uit verleden

16 mei 2015 op Neder-L

Door Esther Bouma

Met belangstelling volg ik de [blogberichten](#) van de afgelopen weken en daaromtrent natuurlijk alle nieuws rondom de bezuinigingen binnen de Taalunie.

Zelf ben ik docente Nederlands als vreemde taal in Duitsland en werkzaam op een universitair talentcentrum, een volksuniversiteit, op de vrije markt en ik geef Erasmus+ trainingen. Daarnaast doe ik nog vertalingen. In het verleden heb ik twee (Amsterdam en Leuven) uitstekend verzorgde docentennascholingen mogen volgen op uitnodiging van de Taalunie en voor het universitair talentcentrum heb ik diverse activiteiten georganiseerd (auteurslezingen en een muzikaal optreden met Lennaert Maes en Andries Boone)

Na aanvragen mijnerzijds, kreeg ik hier subsidie voor en omdat ik een freelancer ben en feitelijk dus nergens bij hoor, vond ik dat genereus en onbureaucratisch van de Taalunie. Dit jaar wordt er al gekort op de docentennascholingen – moedertaalsprekers kunnen zich b.v. niet meer aanmelden – en er staat dus kennelijk nog het e.e.a te wachten. Doodzonde, want door die nascholingen heb ik veel enthousiaste mededocenten uit de hele wereld leren kennen, op deze manier een boeiend netwerk opgedaan (en samen met één van hen een boekje gemaakt voor een Duitse uitgeverij) en het is – nog steeds, gelukkig – fijner mensen persoonlijk te leren kennen dan door ze slechts op de sociale media per muisklik toe te voegen aan je netwerk.

In het verleden hebben studenten uit mijn modules van de universiteit ook aan de zomercursussen meegedaan en één van hen (een Chinese) heeft zelfs een prijs gewonnen via de ANV. "Ik studeer Nederlands omdat.." Op een dag kwam ze me stralend na een college vertellen dat haar inzending gepubliceerd was en drukte me de publicatie in handen. Voor mij, als Nederlandse in Duitsland, is het enthousiasmeren voor mijn moedertaal en cultuur in ruime zin een ongelooflijk inspirerende en dankbare taak en zulke momenten een bevestiging dat dat dan toch wel gelukt moet zijn hier en daar.

Tijdens die docentennascholingen heb ik o.a. ook collega's leren kennen die net als ik op een Duits universitair talentcentrum werkzaam zijn en dat onder niet al te prikkelende condities (lees: geen vaste contracten, maar een lesopdracht per semester (max. 8 uur) tegen geen bijster hoge lesuur-vergoeding, bij ziekte geen doorbetaling en correctiewerk geheel onbetaald).

Niet bepaald motiverende en docent-waarderende arbeidsstructuren op den duur om talenten en enthousiasme te ontplooiën. Door alle terechte zorgen over wat er nu door de bezuinigingen komen gaat voor het Nederlands buiten het Nederlands taalgebied, vind ik het des te belangrijker de ondervonden erkenning en waardering tot nu toe (in de vorm van docentennascholingen en verstrekte subsidies voor activiteiten) ook uit te spreken, omdat bijvoorbeeld de Duitse talentcentra het op deze punten ernstig laten afweten.

10.7 Gooi jezelf niet weg, dat doet een ander wel! De Nederlandse Taalunie in troebel water?

24 mei 2015 op Neder-L

Door Kees van Eunen

Het blijft een verbluffend schouwspel in Nederland: doet een club eens iets echt goed, maken we 'm graag 'n kopje kleiner. Betrokken op het beleid rond de bevordering van de Nederlandse taal en cultuur in het buitenland, bijvoorbeeld via de Nederlandse Taalunie en haar geldgevers (wij belastingbetalers dus) zie je dit folkloristisch fenomeen ook weer opduiken: 'n paar jaar terug alweer werd het roemruchte Institut Néerlandais in Parijs zeg maar weggegooid.

Nu dreigt vervolgens de steun aan de ontwikkeling van steeds beter onderwijs Nederlands als vreemde taal in o.a. Duitsland die de Nederlandse Taalunie verleent via het subsidiëren van bijvoorbeeld nascholingsactiviteiten en taalcongressen, ook weg te vallen. Nederland bewijst zichzelf daarmee een slechte dienst. Immers – de toenemende populariteit van Nederland in ons grootste buurland is zeker mede te danken aan de inspanningen van de Duitse docenten Nederlands. En die worden steeds weer gevoed en gemotiveerd door het hoogwaardige nascholingsaanbod dat met steun van de Taalunie in de afgelopen jaren is opgebouwd, en dat zeker niet alleen via universiteiten maar vooral ook via projecten als Leren van de buren en lerarenorganisaties als de Fachvereinigung Niederländisch in stand wordt gehouden.

Gezien de nauwe verwevenheid van Nederland en Duitsland – Duitsland is met ruime afstand onze grootste handelspartner, Duitsers en Nederlanders kunnen steeds beter samen door één deur – is het stoppen van dergelijke steun onverantwoord en beledigend voor de Duitse partners, zeker ook als je bedenkt dat de Bondsrepubliek maar liefst twee grote Goethe-instituten (in Rotterdam en Amsterdam) heeft met tal van activiteiten.

Maar helaas – Nederland zet uitsluitend in op Engels en de rest doet er niet toe, lijkt het. Mijn schoonmoeder zei altijd: "Gooi jezelf niet weg, dat doet een ander wel!" Het lijkt er op dat de verantwoordelijken voor het Nederlands als vreemde taal die spreuk nooit gehoord hebben: ze hebben geen ander nodig om ons aanzien over de grens te slopen. Hoe dom kun je zijn!

Kees van Eunen is drager van de Duitse Ambassadeursprijs en de Levende Talen prijs van verdienste voor het vak Duits

10.8 NVT: veld of moestuintje?

21 mei 2015 op Neder-L

Door dr. Veronika Wenzel

Fachvereinigung Niederländisch e.V.

Vanuit 'het veld' –zoals dat zo mooi heet – kun je er niet omheen om met grote zorg te kijken naar en te lezen over dit Taaluniedebat. Is er wel een leven na de nieuwe maatregelen van de TU (Judith Gera)? Hoe groot is de schade nu al (Ad Foolen)? Gomt Nederland – of het Nederlands – zich nu uit door deze bezuinigingen (Kees Snoek)? Ziet de politiek in Nederland en Vlaanderen het onderwijs van het Nederlands in het buitenland nog als een overheidstaak of niet meer (Matthias Hüning)? Moeten wij voorspellen dat de Taalunie helemaal wordt opgeheven (Joop van der Horst)? Het lijstje houdt niet op.

Je kunt niet niets bijdragen aan dit debat. Zijn wij buiten het taalgebied nog wel 'het veld' voor de TU? En zo ja, hoe groot is dit veld en wat groeit er dan allemaal? Blijven we wel een 'veld' of straks alleen maar een moestuintje?

In Duitsland betekent het NVT-veld niet alleen universitair maar ook niet-universitair onderwijs. In alle Bundesländer vind je een aanbod van cursussen Nederlands in de volwasseneneducatie (Volkshochschule). De cursisten zijn gemotiveerde leerders die vooral in de cultuur geïnteresseerd zijn en regelmatig contact hebben met de buurlanden. In 2013 werden een kleine 2.000 cursussen geteld, zowel voor de cultureel geïnteresseerde vakantiegangers als ook voor zakenmensen die over de grens werken. De docenten die daar de lessen verzorgen, hebben vaak een studie Nederlands achter de rug of zijn op een andere wijze gekwalificeerd.

Menig Nederlander en Vlaming is stomverbaasd over het aantal leerders in middelbare scholen in Duitsland. Het aantal is in de voorbije 20 jaar meer dan verdubbeld en de kwaliteit is enorm verhoogd. Je kunt uitgaan van 30.000 leerlingen die Nederlands leren van een docent die vijf jaar Nederlands op de universiteit heeft gestudeerd.

Elke docent Nederlands – en ik heb het uiteraard over iemand die normaliter op een Duitse universiteit een studie Nederlands heeft gevolgd – draagt bij tot de goede verstandhouding tussen Duitsland en zijn twee buurlanden in het westen. Goed opgeleide en regelmatig bijgeschoolde docenten steunen de handelsbetrekkingen en wekken interesse voor de Nederlandse taal en cultuur bij de volgende generatie. Universitair en niet-universitair NVT werken hand in hand, ze zijn onscheidbaar met elkaar verbonden: steeds meer leerlingen Nederlands worden later weer studenten. Ze zijn zo'n beetje het zaai zaad van de volgende oogst op dit 'veld'.

De Fachvereinigung Niederländisch met zijn 500 voornamelijk Duitse leden is een non-profit platform voor alle educatieve sectoren waar Nederlands te vinden is. Hoewel wij constateren dat de studie van het Nederlands enorm is gegroeid, kunnen wij er ook in Duitsland niet van uitgaan dat de eigen overheid voor de bevordering van de kwaliteit van het onderwijs Nederlands zal zorgen. Nationaal gezien blijft het Nederlands voor de Duitse overheid namelijk wel een exotisch gewas, dat vooral langs de grens groeit. Om in het beeld te

blijven: met behulp van de steun van de TU kunnen wij – de docenten Nederlands in Duitsland – af en toe wat mest op dit veld brengen, wij blijven het echter inrichten, wij zaaien en verzorgen het. Ja, natuurlijk, overbemesting ís schadelijk – maar te hopen dat het ook vanzelf groeit. Het (gratis) enthousiasme van individuen die (gratis) werken aan de verspreiding van de Nederlandse taal en cultuur, dat zien wij niet zitten. Het gaat niet alleen om geld, het gaat ook om een betrokken aanspreekpartner binnen de TU die wél inhoudelijke kennis heeft en ook oren heeft naar de omstandigheden en behoeften uit het veld zelf. Dat waarderen wij. Daarmee hebben wij goede ervaringen, zo zijn we gegroeid! En daarom zijn wij ook bezorgd.

Kan de TU zich permitteren om de oogst op dit veld NIET langer te zien als een gemeenschappelijke winst? Zal ze het veld ruimen en zich neerleggen bij hier en daar een moestuintje van de hobby-tuinier? Wij hopen van niet.

11 De Franstalige regio

11.1 Brief aan de organen van de Taalunie

Van: Carola HENN <voorzitter@anbf.be>

22 mei 2015

Association des Néerlandistes
de Belgique francophone et de France
Place Cockerill 3
B-4000 Liège
<http://www.anbf.be>

Geachte heer/mevrouw,

De recente bezuinigingen binnen de Nederlandse Taalunie treffen de neerlandistiek extra muros bijzonder hard. Als platform voor docenten Nederlands als vreemde taal in Franstalig België en Frankrijk verenigt de ANBF docenten uit alle onderwijsniveaus, van basisonderwijs tot universiteit en volwasseneneducatie. Bij dezen willen we onze bezorgdheid uiten en u verzoeken u in het kader van uw functie tegen deze bezuinigingen te verzetten.

In zijn vergadering van 20 mei 2015 heeft het bestuur van de ANBF zich na uitgebreid overleg unaniem solidair verklaard met de brief aan het Comité van Ministers, de Interparlementaire Commissie, de Raad voor Nederlandse Taal en Letteren en de vaste Tweede Kamercommissie voor OCW van o.m. de collega's uit Madrid en Coimbra.

De voorgenomen maatregelen zullen de doodslag vormen voor sommige vakgroepen Nederlands in het buitenland, die voor hun bestaan (mede) afhankelijk zijn van de steun van de Nederlandse Taalunie. Als docenten zijn wij trots op de plaats die de Nederlandse taal en cultuur in onze eigen omgeving én wereldwijd kan innemen in een wereld waar het wegvallen van grenzen niet gelijk hoeft te staan met de globalisering van de economie, maar ook een unieke kans betekent op culturele uitwisseling en maatschappelijke vooruitgang. We betreuren het zeer dat dit ideaal kennelijk zou moeten wijken voor kortetermijndenken en zuiver economische motieven.

Ook in landen of regio's waar het onderwijs Nederlands als vreemde taal ingebed is in een curriculum dat gefinancierd wordt door de eigen overheid, zijn de bezuinigingsmaatregelen funest. In Franstalig België bijvoorbeeld vormen de zomercursussen van de Nederlandse Taalunie een unieke gelegenheid voor veel studenten om hun vooroordelen over het Nederlands en hun Vlaamse landgenoten over boord te gooien. Met name voor studenten uit sociaal-economisch minder bedeelde milieus betekenen deze cursussen een extra belangrijk zetje in de rug. Ook voor andere initiatieven zijn we aangewezen op de steun van de Taalunie: veel grensoverschrijdende projecten – en dan denken we bij de ANBF vooral aan contacten tussen Noord-Frankrijk, Vlaanderen en Wallonië in het zuiden, of in het noordwesten tussen Belgisch Limburg, Nederlands Limburg, de Duitstalige regio en Wallonië – krijgen een extra dimensie als de Franstaligen die Nederlands leren dat niet alleen in de reguliere lessen of colleges doen, maar ook via tandemleren, excursies, gezamenlijke activiteiten met Nederlandstaligen, lezingen van Nederlandstalige sprekers, etc.

Dat alles gebeurt nu nog, mede dankzij de Nederlandse Taalunie... We hopen onze leerlingen, cursisten en docenten onveranderd kennis te laten maken met de Nederlandse taal en cultuur, maar daarvoor hebben wij, net zoals onze collega's in andere landen, de onverminderde steun van de Taalunie nodig. Daarom vragen we u nogmaals met klem uw invloed aan te wenden om het tij te keren.

De ANBF zal haar positie in dezen ook kenbaar maken bij de Nederlandse Taalunie en de Internationale Vereniging voor Neerlandistiek, en haar bezorgdheid bij haar leden toelichten door deze brief op haar website te publiceren.

Met vriendelijke groet,
namens de ANBF,

Carola Henn,
voorzitter

11.2 Nederland gomt zichzelf uit

10 mei 2015 op Neder-L

Door Kees Snoek

Hoogleraar Nederlandse literatuur

Université de Paris-Sorbonne

Ik heb Nederlandse taal, literatuur en cultuurgeschiedenis gedoceerd in de VS, Indonesië, Nieuw-Zeeland en Frankrijk. Onlangs ben ik teruggekeerd uit Indonesië, waar ik heb deelgenomen aan het congres ter gelegenheid van het 45-jarig bestaan van de vakgroep Nederlands.

Tussen 1982 en 1990 woonde ik zelf in Indonesië, als uitgezonden leerkracht in dienst van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Drie door het ministerie uitgezonden neerlandici gaven colleges aan de Universitas Indonesia, maar hun specifieke taak was een nieuwe generatie Indonesische neerlandici op te leiden die het stokje kon overnemen. In het begin van de jaren negentig was het zover: jonge Indonesiërs, van wie sommigen een doctoraal programma in Leiden hadden gevolgd, namen het complete collegepakket over. Inmiddels is de vakgroep Nederlands van de Universitas Indonesia uitgegroeid tot een bloeiende afdeling met ongeveer vijftien docenten, van wie er vier een doctorstitel hebben behaald, en honderden studenten.

De Indonesische staat investeert in de Nederlandse taal en cultuur, niet alleen aan de Universitas Indonesia (sinds 1985 gevestigd in Depok), maar ook aan andere universiteiten, zoals die te Bandung, Semarang, Surabaya en Makassar. Ook in andere landen investeren universiteiten in de studie van het Nederlands en van de cultuur van de Lage Landen. In de miljoenenstad Jakarta heb je daarnaast ook het Erasmus Taalcentrum, waaraan de Nederlandse Taalunie (NTU) een bescheiden bijdrage levert in de vorm van een subsidie.

De NTU heeft in de afgelopen weken een fragmentatiebom gedropt met haar voornemen over de hele linie drastisch te bezuinigen op haar naar verhouding bescheiden bijdrage aan de buitenlandse neerlandistiek. Een van die bezuinigingen betreft het afschaffen van (haar subsidie op) de zomercursussen in Gent en Zeist, waar buitenlandse studenten hun Nederlandse taalvaardigheid kunnen verbeteren en tegelijkertijd in direct en levendig contact komen met de cultuur van de Lage Landen. Een andere voorgenomen bezuiniging is het intrekken van de subsidie aan het Erasmus Taalcentrum. Ik heb in Indonesië kunnen zien hoe bloeiend de belangstelling daar is voor Nederlandse taal en cultuur. In de voormalige kolonie geniet de Nederlandse taal c.q. cultuur nog steeds een aanzienlijk prestige.

Koningsdag in Jakarta werd dit jaar voor het eerst gevierd op het terrein van de Nederlandse ambassade en het Erasmus Huis. Ik was erbij en zag er naast Nederlandse *expats* ook vele Indonesiërs van alle leeftijden, die onze taal en cultuur een warm hart toedragen. In de Nationale Bibliotheek van Indonesië, waar ik drie dagen lang onderzoek heb gedaan, werkt een afgestudeerde van de vakgroep Nederlands. In talloze

buitenlandse bedrijven zijn Indonesiërs werkzaam die ofwel bij het Erasmus Taalcentrum (ETC) ofwel bij de vakgroep Nederlands van de Universitas Indonesia Nederlands hebben gestudeerd.

In de brief waarin de Nederlandse Taalunie de voorgenomen bezuinigingen uitlegt, is er sprake van *platformen* die wél de steun verdienen van de NTU. Als er ergens sprake is van een belangrijk platform is dat wel het Erasmus Taalcentrum, waar de directeur niet alleen de docenten van het ETC zelf onder zijn hoede heeft, maar ook fungeert als verbindingspersoon met de Universitas Indonesia. Het schrappen van de subsidie voor het ETC tast direct de uitstraling aan die het Nederlands nu heeft in Jakarta en Depok en bij uitbreiding in heel Indonesië. Het beknotten van de steun aan het Nederlands in Indonesië is een heilloos voornemen. Een bezuiniging van deze orde zal tot gevolg hebben een verlies, ook in economisch opzicht, dat het veelvoudige bedraagt van wat er bespaard dreigt te worden. Zo gomt Nederland zichzelf uit.

12 De Engelstalige regio

12.1 De Nederlandse Taalunie gaat in ieder geval bezuinigen – maar wat moet er in de plaats komen?

29 mei 2015 op Neder-L

Door Jared Boddum, Berkeley

De omvang van de controverse over de bezuinigingen van de Nederlandse Taalunie is internationaal geworden – met tachtig wetenschappers die een pleidooi hebben gedaan voor het overleven van de Neerlandistiek. Maar tot nu toe sluit het debat in het *NRC Handelsblad* het perspectief van de betrokken studenten uit. Het accent op salarissen en financiële belangen negeert de andere kant van het verhaal, met name de kwetsbaarheid van studenten in het buitenland die grote academische en professionele risico's op zich nemen om Nederlands te studeren.

Om de bezuinigingen doelmatig tegen te gaan heeft de buitenlandse Neerlandistiek een nieuwe missie hard nodig, en niet alleen in de collegezaal. Nieuwe netwerken van uitwisseling en kennisoverdracht moeten online worden gestart zodat nieuwe talige en culturele initiatieven zowel binnen als buiten universiteiten tot stand kunnen komen. Laten we vooral vechten voor de relevantie van de verwerving van de Nederlandse taal – waar dit ook mag plaats vinden – zodat toekomstige studenten overal ter wereld de langdurige waarde van een studie Nederlands blijven herkennen.

12.2 Brief aan de Taalunie

Association for Low Countries Studies (ALCS) 25 mei 2015

Geachte heer Joris,

De Association for Low Countries Studies heeft met verbazing kennis genomen van uw aankondiging om de jaarlijkse zomercursussen in Zeist en Gent met ingang van het seizoen 2016/17 af te schaffen. Deze cursussen zijn voor onze studenten van groot belang. Ze bieden de mogelijkheid om intensief en op locatie hun kennis van de taal en van de cultuur van Nederland en Vlaanderen te verbeteren.

Deze maatregel komt voor het Verenigd Koninkrijk op een zeer ongelukkig moment. Het middelbare schoolexamen Nederlands wordt bedreigd met opheffing. Daarmee zou het Nederlands sterk aan prestige inboeten. De Taalunie versterkt met deze maatregel hetzelfde signaal, namelijk dat het Nederlands niet de moeite waard is om in te investeren. Zo bevestigt het afschaffen van de zomercursussen indirect het gelijk van de Britse overheid: als Nederland en Vlaanderen niet bereid zijn om geld in het onderwijs van hun eigen taal te steken, waarom zou de Britse overheid dat dan wel doen?

Het wegvallen van de zomercursussen maakt het bovendien voor ons als docenten en onderzoekers nog lastiger om studenten aan te trekken voor een studie Nederlands.

In het Verenigd Koninkrijk kunnen studenten kiezen uit een groot aantal vreemde talen. Het aanbod varieert van de grote talen (Frans, Duits, Spaans Russisch) tot de middelgrote en kleine talen. Nederlands moet het opnemen tegen bijvoorbeeld Italiaans, Pools, Portugees om er een paar te noemen. Wij moeten dus concurreren op een drukke talenmarkt. Dat Nederlands kansen biedt, mag overtuigend klinken binnen het taalgebied, daarbuiten is dat anders. Het is beslist niet evident voor een Britse student, die kan kiezen uit tientallen talen en bovendien van zijn ouders heeft gehoord dat men in de Lage Landen toch allemaal prima Engels spreekt. Kortom, het is volstrekt geen voor de hand liggende keuze om Nederlands te gaan studeren.

Naast de kwaliteit van het onderwijs en de docenten komt het aan op randvoorwaarden, op de extra kansen en mogelijkheden die geboden worden binnen en buiten het curriculum. De zomercursussen zijn daarbij een belangrijke troef; door de studenten de mogelijkheid van een zomercursus in het vooruitzicht te stellen, winnen we aan overtuigingskracht.

Bovendien voorziet iedere overheid die haar taal serieus neemt, in een dergelijke behoefte. Ter vergelijking, de Spaanse economie staat onder veel grotere druk dan die van de Lage Landen. De Spaanse regering bezuinigt niet op het onderwijs en cultuurbeleid in het

buitenland. Dat is een verstandige keuze: jonge mensen aan je taal en je cultuur binden, is van het grootste belang voor ieder land, zowel om economische als culturele redenen. Dat het Verenigd Koninkrijk een belangrijke handelspartner is van Nederland en Vlaanderen, en een dominante speler op de culturele markt, maakt het des te pijnlijker dat we door uw maatregelen terrein dreigen te verliezen.¹

Wie het belang van het Nederlands buiten de grenzen onderschrijft, moet bereid zijn te investeren. De Taalunie wil zich volgens haar strategisch plan inzetten voor het Nederlands: 'De Taalunie zorgt ervoor dat het Nederlands ook buiten het taalgebied een levendige en aantrekkelijke taal blijft' (p. 14). Het besluit om de zomercursussen af te schaffen staat haaks op deze uitspraak.

Het bestuur en de leden van de ALCS vragen u daarom met klem om uw besluit te heroverwegen. Wij denken dat u studenten Nederlands in het Verenigd Koninkrijk tekort doet door de zomercursussen af te schaffen, en daarbij maakt u het werk voor onze docenten en hoogleraren moeilijker. Zonder de steun van de Taalunie dreigen we terrein te verliezen. Met het huidige academische klimaat in het Verenigd Koninkrijk vormt een teruggang in studentenaantallen direct een bedreiging voor het voortbestaan. En wat eenmaal verloren is, win je niet meer terug.

De ALCS zegt met trots dat haar leden zeer actieve en dynamische onderzoekers en docenten zijn die erin slagen om een groot aantal jonge intellectuelen te interesseren voor het Nederlands.² Wij hebben de Zomercursussen daarbij hard nodig. Het handhaven van deze investering is in het belang van onze studenten en onze docenten, maar vooral in het belang van de Nederlandse en Vlaamse taal en cultuur die voet aan de grond in het Verenigd Koninkrijk moet houden.

Met vriendelijke groet,

Bestuur Association for Low Countries Studies

---

¹ Het gaat niet alleen om de zomercursussen. Ook de financiering van de culturele presentaties zijn op de lange baan geschoven.

² Ter illustratie, het eerste postgraduate colloquium *Drawing A Map* vindt plaats in Londen op 2 en 3 juli. Jonge Britse onderzoekers organiseren dit tweedaagse colloquium met meer dan twaalf lezingen van onderzoekers uit Vlaanderen, Nederland, Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. Het vindt plaats in het prestigieuze Modern Languages Research Institute.

13 Overige reacties (Rusland en China)

13.1 Laat de zomercursussen blijven bestaan

7 mei 2015 op Neder-L

Door *Екатерина Терешко* (*Katja Tereshko*)

Toen ik Nederlands besloot te gaan studeren wist ik er eerlijk gezegd niet zo veel van. Tijdens mijn eerste jaar op de universiteit raakte ik wel sterk geïnteresseerd in de taal en cultuur van de Lage Landen. Maar wat gaf zin aan alles wat ik met het Nederlands kon doen? Dat was de zomercursus. Daar ontdekte ik hoe Nederland en Vlaanderen mooi en vol verrassingen, bont en verbindend zijn. Daar begon ik echt in het Nederlands te spreken. Daar heb ik ook enthousiaste en vriendelijke mensen ontmoet, die vanuit de hele wereld komen voor één doel: het Nederlands overal te laten horen.

De zomercursussen waren dus voor mij en voor veel anderen de eerste steen van het fundament van onze studie en eigenlijk veranderde het ook het leven van iedereen die daar was, want de banden die je daar met mensen legt zijn zo sterk dat ze ondanks de afstanden en de tijd niet verloren gaan. En nu het officieel bekend is geworden dat de zomercursussen vanaf volgend jaar niet meer bestaan krijg ik e-mails van mijn cursusgenoten die zich, zoals ik, veel zorgen maken over de toekomst van hun opvolgers. Die opvolgers gaan ook Nederlands studeren in verschillende landen - zonder de mogelijkheid om de echte taal te horen en te leren spreken, en zonder het echte leven in Nederland en Vlaanderen te kunnen zien en ervaren.

Misschien is het wel emotioneel, maar het kan ook niet anders, want we zijn allemaal gehecht aan de zomercursus en aan het Nederlands. Maar als we rationeel proberen te denken: de zomercursus is een prachtige mogelijkheid om de theoretische kennis van het Nederlands in de praktijk te brengen en de actualiteiten van de taal te volgen. Het Nederlands verandert toch ieder jaar; als studenten geen echte taal kunnen horen en niet geleid worden, wat gebeurt er dan met de taal in het buitenland? Is er dan geen gevaar dat het Nederlands uiteindelijk een soort Latijn wordt, de taal die niemand kan spreken? Of leren de studenten over tien jaar gewoon het Nederlands van vandaag dat al nergens meer in Nederland gesproken wordt?

Bovendien zijn de zomercursussen een enorme bron van inspiratie voor alle studenten. Daar krijg je zoveel informatie die je nergens meer kan krijgen, dat je hoofd aan het eind van de drie weken op het punt staat om te ontploffen van ideeën. Ik heb er zelf ooit ook van geprofiteerd: het idee voor mijn scriptie heb ik op de zomercursus gekregen, tijdens de literatuurlus in Zeist.

Wat mij persoonlijk betreft, ben ik een geluksvogel geweest en nadat ik in 2012 als student afscheid had genomen van Zeist, mocht ik er in 2014 weer naartoe als stagiaire. Daarom weet ik hoeveel kracht en werk het kost om die zomercursussen te organiseren. Maar het wordt gedaan door mensen die het echt wel willen doen en ze worden er blij van. Ze steken

hun ziel erin, gedurende het hele jaar voor de volgende zomercursus. Stoppen met de zomercursussen betekent dus niet alleen maar minder kansen voor studenten die het Nederlands gekozen hebben, maar ook is het ontnemen van het geliefde werk van het team dat erbij betrokken is.

Alles afwegend wil ik gewoon een kreet laten: zijn er echt geen alternatieven voor bezuinigen? Is er echt helemaal geen mogelijkheid om de Zomercursussen te bewaren? Werkt het poldermodel nog?

13.2 Deprimerend

3 mei 2015 op Neder-L

Door Maria Pushkova

Onlangs hadden wij de Dag van de Nederlandse taal van ons Oost- Europese platform D.O.E.N in Minsk, de hoofdstad van Witrusland. De stemming van docenten uit 5 landen die daar aanwezig waren was deprimerend. Ook die van onze collega's uit Nederland die als moedertaalsprekers les bij ons geven.

Het nieuws was echt een klap. Tegelijkertijd zomercursussen en moedertaalsprekers kwijtraken betekent dat Neerlandistiek in ons deel van de wereld moeilijke tijden tegemoet gaat.

De zomerscholen waren voor het grote deel van onze studenten vaak de enige mogelijkheid om de landen van de geleerde taal te bezoeken en met eigen ogen zien hoe het leven anders kan zijn. Zij kregen kans de kennis te maken met studenten overal van de wereld. Deze ervaring was echt uniek en soms bepalend voor de keuzes in de toekomst. Dat was ook echt een sterke motivatie voor de studie, een soort "worstje voor een hondje".

En het verlies van moedertaalsprekers die bereid waren in onze landen te werken en hun kennis met onze studenten te delen zou nooit door internet-projecten van Taalunie vervangen kunnen worden,

Ik vind het geen wijze beslissing van de Taalunie,

13.3 Voor studenten Nederlands moet contact met moedertalige geen incident zijn

7 mei 2015 op Neder-L

Door Petra Couvee, Sint-Petersburg, Jakob Faber, Boedapest en Kirsten de Gelder, Kiev

Al dagen wilden wij ons, als moedertaaldocenten die gebruikmaken van de suppletie-regeling, maar ook als docenten aan de zomercursus in Zeist, mengen in de discussie die op dit forum naar aanleiding van de door Geert Joris aangekondigde bezuinigingsmaatregelen ontstond. Maar hoe? Moesten wij, taaldocenten immers, licht verontwaardigd wijzen op de wel zeer vreemde argumentatie die de heer Joris hanteert? Of moesten wij boos en beledigd zijn vanwege de suggestie dat ons werk ook wel vrijwillig door een avontuurlijke afgestudeerde gedaan kan worden? Of moesten wij, op uitnodiging van Joris, 'met open vizier' het debat aangaan, ook als hij stellig de indruk wekt zijn eigen vizier hermetisch gesloten te hebben?

Dat laatste, zo leren wij onze studenten ook, verdient stellig de voorkeur en het is daarom dat wij, ondanks de vele zinvolle bijdragen die op dit forum al verschenen, graag uitleggen waarom in onze ogen de aangekondigde bezuinigingen uiterst onverstandig zijn.

Allereerst het verdwijnen van de zomercursussen in Zeist en Gent. Twee prachtige instituten die vrijwel unaniem positief beoordeeld worden door deelnemende studenten, en waarvan het effect duidelijk waarneembaar is voor hun medestudenten en docenten thuis. Marktverstoring? Wijs ons een zomercursus die zó veel studenten met zó veel enthousiasme voor het Nederlands naar huis terug laat gaan. Relatief kleine doelgroep en duur? Allicht, voor wie op korte termijn denkt. Liever zien wij het als een investering: in de toekomstige vertalers van Arnon Grunberg en Griet Op de Beeck. In de toekomstige medewerkers van ambassades. In de toekomstige tolk van Willem-Alexander, op staatsbezoek bij Poetin. In tolken die nabestaanden van MH17 bij kunnen staan. In stadsgidsen, journalisten, helpdeskmedewerkers, cultuurmensen. Niet alleen het cultureel belang is evident, ook diplomatiek en economisch zijn deze mensen van grote waarde voor Nederland en Vlaanderen. Moeten zij de taal en cultuur begrijpen zonder het taalgebied te bezoeken? Voor velen van hen is de zomercursus een eerste (en soms enige) gelegenheid naar Nederland of Vlaanderen te reizen. Er is geen digitale leeromgeving die daar tegenop kan.

Maar ook thuis zouden deze studenten, als het aan Geert Joris ligt, geen professionele Nederlandse of Vlaamse docent meer tegenkomen. Onze lokale collega's doen fantastisch werk, maar om de finesses van het Nederlands te leren beheersen is regelmatig contact met een moedertaalspreker essentieel. De veronderstelling dat in deze behoefte kan worden voorzien door een pas afgestudeerde student voor een jaartje als veredelde stage naar een slecht betaald buitenland te laten afreizen, miskent de rol van moedertaalsprekers binnen het extramurale onderwijs. Studenten laten kennismaken met 'authentiek' Nederlands is daar slechts een onderdeel van - het gaat ook om culturele overdracht. Dat in Nederland 'gereformeerd' iets heel anders betekent dan in Hongarije. Dat de Ronde van Vlaanderen welhaast een nationale feestdag is. Dat er meer is tussen Boer Zoekt Vrouw en nu.nl. Dat de PvdA in Nederland niet te vergelijken is met de PvdA in België. Een ook: literatuurlessen, vertaallessen. De invloed van de Nederlandse literatuur op de Russische. Waarom een 'enerverend gesprek' in een Nederlandse roman zeer aangenaam is, maar in een Vlaamse roman een nare ervaring.

Het gaat niet om ons persoonlijk. Een professionele moedertaalspreker, die studenten helpt hun beste Nederlands te spreken, die wetenschappelijke teksten van collega's redigeert, die culturele banden met het taalgebied kan leggen en daar een netwerk heeft, die lang genoeg aan een afdeling kan blijven om ook haar of zijn gastland (en liefst ook de taal) te leren kennen - zo iemand lijkt ons onmisbaar voor elke afdeling Nederlands. Wanneer de suppletie wegvalt is het zeer de vraag wie nog bereid is om, in economisch moeilijke tijden in onvoorspelbare landen, deze functie op zich te nemen.

13.4 IVN-blog: Pleidooi voor het behoud van de zomercursus

18 mei 2015 - door Katerina Rossolovich (Sint-Petersburg)

Ik wil met deze blog ook mijn steentje bijdragen aan de hete discussie over de zomercursussen van de Taalunie. Ik geloof dat ze van enorm belang zijn voor toekomstige neerlandici en voor de neerlandistiek in de wereld.

Ik ben zelf twee keer naar de zomercursus geweest en ze vormden voor mij het begin van mijn carrière als neerlandica. Voor aanvang van mijn eerste cursus in Zeist, in 2012, was ik nog nooit in Nederland geweest. Dat betekent dus dat ik al twee jaar Nederlands studeerde, maar niet eens wist wat voor een land het was, welke mensen er woonden enzovoorts. In Zeist kon ik de essentie van Nederland en het Nederlands vangen. En het ging niet zozeer om de nieuwe informatie, want informatie - zoals de heer Joris (Nederlandse Taalunie) juist zegt - kun je eenvoudig via het Internet verkrijgen. Het ging om de sfeer, om de Nederlandse docenten, om de samenwerking die we hadden als cursisten onderling en met docenten, en om het netwerk dat we hebben opgebouwd. In Zeist hebben we drie weken lang alleen in het Nederlands gepraat, zelfs over koetjes en kalfjes, we hebben Nederlands eten gegeten (geen gebrek aan hagelslag), wij zijn Nederland gaan ontdekken, we hebben gefietst - en sommigen voor de eerste keer ook. De zomercursus was een duik in de Nederlandse cultuur, taal, samenleving en geschiedenis.

Na mijn zomercursus kon ik met zekerheid zeggen dat ik wist waarom ik Nederlands ging studeren: omdat ik gewoon verliefd ben geworden op het land, de cultuur, de mensen, de taal en al het andere. Ik begreep toen dat ik ook wil blijven werken met het land Nederland en de Nederlandse taal. Misschien heb ik het mis, maar ik veronderstel dat niet alle studenten die zo'n kleine taal kiezen altijd van het begin af goed weten waarom zij het doen. Ik wilde een kleine unieke Europese taal gaan studeren, maar ik had geen enkele reden om juist het Nederlands te kiezen. Na twee jaar wist ik natuurlijk al wat van Nederland, en ik ben toen aan een cursus geschiedenis en een cursus literatuur begonnen, maar ik denk dat een duik in de cultuur op de zomercursus van zeer grote invloed is geweest voor mijn ontwikkeling als neerlandica.

In zijn mededeling omtrent de aangekondigde bezuinigingen betoogt de heer Joris dat je tegenwoordig alles op het Internet kunt zien, horen en vinden. Ik ben het helemaal met hem eens, dankzij het internet kun je naar de Nederlandse televisie kijken, naar de radio luisteren, met mensen spreken via Skype en nog heel wat meer. Maar hoe proef je hagelsag en haring, hoe voel je de Nederlandse cultuur in het echt, hoe moet je die unieke verhouding tussen Nederlandse docenten en studenten door het internet naar een ander land laten stromen? Dat gaat helaas niet zomaar. En dat is dan weer de Sovjet Unie: je leert een taal en bestudeert andermans cultuur zonder in het land te zijn geweest. De afschaffing van de cursus kan een groot verlies zijn voor de neerlandistiek in de wereld en de gevolgen zullen waarschijnlijk pas later worden ontdekt.

Voor sommige studenten is het trouwens geen probleem om een ticket naar Nederland te kopen en een gewone toerist te zijn. Sommige kunnen een cursus Nederlands wel betalen. Maar er is ook een deel van de studenten die zich dat niet kunnen permitteren. En voor hen is een zomercursus de kans Nederland of Vlaanderen te zien en te ervaren. Daarom biedt de Taalunie deze cursussen gratis aan - want dat is precies de stimulering van de interesse en motivatie voor het Nederlands die nodig is. Ik dacht dat de Taalunie geen commerciële taalschool was, zoals de heer Joris de vergelijking in zijn brief maakt. Bovendien is dat de

reden waarom er beurzen in de wereld bestaan – om talentvolle mensen een kans te bieden. En als ik ondernemer in deze sector was, zou ik wel weten wat mijn publiek zou zijn. Zelfstandige mensen en studenten met rijke ouders die voor hen een cursus kunnen betalen, of onder andere studenten uit Oost-Blok zonder deze mogelijkheden, studenten, die in de toekomst neerlandistiek in dat deel van de wereld zullen scheppen?

Ik ben de Taalunie en alle betrokken mensen ongelooflijk dankbaar voor wat ze voor ons tot nu toe hebben gedaan. Het heeft daadwerkelijk mijn leven veranderd. Ik hoop dat ze onze nakomelingen even goed kunnen steunen in hun gekozen vak, want anders weten wij niet wat er binnen tien of twintig jaar met Neerlandistiek zal gebeuren.

13.5 Onderwerp: toelichting bij artikel uit Neder-L

Van: Christina Christina

Aan: Ward Kennes

Cc: Els Buelens ,Linda Madou ,Johan Verstreken

Geachte heer Kennes

Graag had ik u gewoon met rust gelaten: ik vond immers dat u over de nodige informatie beschikte om een helder beeld te krijgen van de buitenlandse neerlandistiek, maar 'Het praatje van Joris' dat vandaag op Neder-L gepubliceerd werd (zie hieronder), vraagt toch om een bijkomende toelichting.

Zoals ik u schreef, bestaat er gewoon geen structureel en inhoudelijk overleg tussen de Taalunie en de moedertaalsprekers die Nederlands doceren aan buitenlandse vakgroepen. Nochtans vragen wij, deskundigen al lang om (meer) samenwerking. Het is dan ook onbegrijpelijk dat de heer Joris uitspraken doet als 'Bovendien moesten de extramurale neerlandici goed begrijpen dat ook het belang van hun werk niet evident is. Zolang ze niet in staat zijn om met cijfers aan te geven wat het rendement van hun opleiding is, wat het economisch nut van een studie Nederlands in den vreemde is en waar de afgestudeerden van deze academische opleidingen blijven, moeten de extramurale docenten Nederlands niet verbaasd zijn dat steun van de Taalunie niet langer vanzelfsprekend is.'

Om dit soort informatie werd ons nooit gevraagd! Ik houd trouwens heel gedetailleerd bij wat ik met het geld van de Taalunie doe; voor het geval dat. Waarvoor de basissubsidie gebruikt wordt, houdt het departementshoofd bij. Ik vraag mij af of de Taalunie wél controleert wat zij met ons belastinggeld doet...

Vriendelijke groet

Helga Christine Maes

Vakgroep Nederlandse Taal en Cultuur

Shanghai International Studies University

13.6 Dankzij de suppletie. Bericht uit China

4 mei 2015 op Neder-L

Door 林霄霄 (Xiaoxiao Ling)

Vakgroep Nederlands, Beijing Foreign Studies University

Onze vakgroep is een redelijk jonge vakgroep. In 2005 zijn we pas begonnen, met slechts 2 lokale docenten en een moedertaalsprekende docent. Tussen 2011 en 2014 was ik zelfs 3 jaar lang de enige lokale docent hier. Mijn Nederlands is niet goed omdat ik niet afgestudeerd ben bij een opleiding in Nederland of Vlaanderen en omdat ik slechts 2 jaar Nederlands heb gestudeerd in Leuven.

Tijdens het lesgeven moet ik steeds studeren. De moedertaalsprekende collega's zijn mijn grootste pilaar. Voor een voltijds aanstelling krijgt een moedertaalsprekende docent met een masterdiploma slechts 4000-5000 rmb per maand, ongeveer 576-720 euro. Maar in Beijing zijn de prijzen helemaal niet laag. Met zo'n salaris kun je slechts een primair leven handhaven. Alleen dankzij de suppletie kunnen we tot nu toe nog een moedertaalsprekende docent hebben.

Mijn universiteit is een van de beste universiteiten in China, vooral in talenonderwijs. Momenteel worden hier 61 talen gegeven. De meeste daarvan zijn hoofdvakken. Veel Chinese diplomaten zijn alumni van mijn universiteit. Nu werken ook een paar oud-studenten van onze vakgroep bij het Ministerie van Buitenlandse zaken. Behalve de regering hebben ook veel andere branches belangstelling voor Nederlands, bij voorbeeld banken en media.

Mijn studenten zijn echt enthousiast en werken heel hard. Maar China ligt zo ver van de Nederlandstalige gebieden. Ik kan me niet voorstellen hoe de les zonder moedertaalsprekende docent gegeven moet worden, vooral als alle andere vakgroepen van mijn universiteit zeker een vaste moedertaalsprekende docent hebben. De steun van de Taalunie voor lokale cursussen of gastlezingen is veel minder bruikbaar dan de suppletie voor een vaste *native* docent die de studenten elke dag kunnen ontmoeten en spreken.

14 Internationale Vereniging voor Neerlandistiek

14.1 Uit het bestuur - aprilnieuws

23 april 2015 - door IVN

Het bureau

Als u eens wist hoe het gonst van energie op ons IVN-bureau. Met 'bureaumanager' Marloes van Bergen, 'mediamanager' Danielle Boon en 'interim-directeur' Tjits Roselaar. De functie-aanduidingen staan tussen knipoog-aanhalingstekens. Want de functies zijn nauwelijks goed te omschrijven. Maar de activiteiten wel! Van ledenadministratie (meer dan 600!) tot begeleiding van publicaties, van jaarverslag tot het te woord staan van leden die informatie willen hebben over het colloquium. Dus, mocht het even duren voor u een reactie krijgt, dan weet u wat de oorzaak is.

Een bestuursvergadering

Het bestuur heeft op 17 april vergaderd. Over een voorstel voor vernieuwde samenstelling na augustus, over de drie publicaties (IN, Lage Landen Studies en Vaktaal), over het avondprogramma op het colloquium, en over een advertentietekst voor een nieuwe directeur. De benoemingsadviescommissie zal bestaan uit Henriette Louwerse, Els Stronks en Tjits Roselaar. Binnenkort komt er een mededeling op de site, met daarbij ook de vraag om kandidaten voor te dragen. Ook over de toekomstige huisvesting van het bureau is een besluit genomen. Wij genieten tot eind 2015 gastvrijheid aan de Universiteit van Tilburg. Daarna heeft de IVN huisvesting gekregen aan de Universiteit van Utrecht. De IVN is de Utrechtse Faculteit Geesteswetenschappen heel dankbaar voor dit bijzondere aanbod.

Raad van Advies en Comité van Aanbeveling

Na de vergadering volgde een brainstormsessie over de toekomst van de neerlandistiek wereldwijd. Dit was een gezamenlijke activiteit van de NTU en de IVN. Aanwezig waren leden van de Raad van Advies (IVN) en het Comité van Aanbeveling van de NTU. Aanleiding vormde de al jarenlang gevoelde noodzaak om ook via andere kanalen dan de overheid financiering te vinden voor projecten op de overlappende terreinen van NTU en IVN. Op het colloquium zal hieraan verder aandacht worden gegeven op de laatste dag, de vrijdagochtend, voorafgaand aan de algemene ledenvergadering.

Plannen voor bezuiniging

Enkele dagen voor de bestuursvergadering heeft de NTU meegedeeld dat er geheel onverwachts toch op zeer korte termijn nog een forse bezuinigingsronde nodig is, die ook IVN-activiteiten raakt, met name de zomercursussen en de suppletiegelden voor Midden- en Oost-Europa. Onnodig om te zeggen dat dit bericht voor de nodige schokgolven heeft gezorgd bij het bestuur en onder onze leden. En dat terwijl we nog moesten verwerken dat het Erasmus Taalcentrum in Jakarta nauwelijks meer toekomst heeft, en er ook elders zwaar weer is door krimpende middelen.

Laten we er geen doekjes om winden. Voor het eerst sinds lange tijd stonden IVN en NTU weer tegen over elkaar. Na alle samenwerking, vooral de laatste tijd voor het colloquium, nu plotseling een brief zonder enige vorm van samenspraak. Als er bezuinigd moet worden, dan is toch dé belangenvereniging ook aan zet om mee te denken? Zomercursussen kunnen wellicht anders georganiseerd worden. Maar als suppletiegelden verdwijnen in economisch zwakkere landen, dan verdwijnt daar ook de neerlandistiek! Dat kan toch niet de bedoeling zijn.

De NTU laat ons weten achteraf spijt te hebben van de handelwijze waarin geen ruimte was voor nader overleg. Wij hebben onze leden inmiddels per brief geïnformeerd, en gaan zo snel mogelijk met de NTU in overleg.

Het belang van een sterkte IVN is nu groter dan ooit. Ook tijdens het colloquium in Leiden zal over het beleid van de NTU gesproken worden. U als IVN-lid kunt dan ook uw stem laten horen. Dus mocht u nog aarzelen om naar Leiden te komen in augustus, er is nu een extra aanleiding. En die aanleiding heet (zonder dramatiek) 'de toekomst van de neerlandistiek'. In mei volgt weer bestuursnieuws. Nog vier maanden. Nog vier keer kan ik zeggen: Laat u in augustus naar Leiden leiden!

Jan Renkema, voorzitter

PS1 Wist u dat de keynote sprekers van het 19e Colloquium Neerlandicum bekend zijn? U vindt het overzicht [hier](#). De rest van het programma volgt binnenkort.

PS2 Met ingang van dit jaar worden de contributiefacturen via e-mail verstuurd. De afgelopen weken heeft u dus – als het goed is – uw contributiefactuur per e-mail ontvangen. Mocht u geen factuur ontvangen hebben, check dan eerst uw spamfolder. Mocht u ook daar geen factuur vinden, wilt u dan contact opnemen met het bureau via bureau@ivnnl.com.

14.2 Bezuinigingsmaatregelen Nederlandse Taalunie

30 april 2015 - door IVN

Vandaag is in Nederlandse en Vlaamse kranten een stuk verschenen waarin de recente beslissing van de Taalunie zwaar bekritiseerd wordt. Dat stuk is ondertekend door heel veel sympathisanten, maar de leden van het IVN-bestuur staan daar niet bij. Dat is niet omdat we het er niet mee eens zijn, maar omdat we al voordat dit stuk verscheen als bestuur een brief naar de Taalunie stuurden met een verzoek om een gesprek. Dat gesprek is inmiddels gepland op 6 mei. We wilden dat aanstaande overleg met de Taalunie niet doorkruisen met ondertekening.

Tijdens het gesprek van 6 mei gaan wij alle bezwaren inbrengen. We staan in nauw contact met Marc van Oostendorp, en horen via hem wat er als reacties op de krantenstukken binnenkomt. Maar we krijgen ook graag direct inbreng van u. Dat kan door vóór 6 mei een mail te sturen naar Henriette Louwerse (h.louwerse@sheffield.ac.uk) of Els Stronks (e.stronks@uu.nl). Zij verzamelen in verband met vakantie van Jan Renkema de reacties, en vragen u uw reactie niet naar het IVN-bureau te sturen (dat heel druk is met het colloquium!), maar naar bovenstaande adressen. Jan is degene die samen met Henriette en Tjits Roselaar (waarnemend directeur IVN) het gesprek met de Taalunie zal voeren.

Met hartelijke groet,

Bestuur IVN

14.3 Bezuinigingsmaatregelen Nederlandse Taalunie (vervolg)

7 mei 2015 - door IVN

Aan de leden van de IVN,

Het IVN-bestuur heeft op 6 mei een onderhoud gehad met de Nederlandse Taalunie n.a.v. de voorgestelde bezuinigingen. Het gesprek was indringend en constructief. Er zijn harde noten gekraakt over de keuzevoorstellen, maar gelet op de belangen van de neerlandistiek wereldwijd is er van beide zijden naar openingen gezocht.

Het belangrijkste resultaat van dit gesprek valt samen te vatten in drie trefwoorden: uitstel, heroverweging en alternatieven. In de komende periode van ruim drie maanden (d.w.z. tot aan het Colloquium) zullen IVN en NTU gezamenlijk naar oplossingen zoeken die de bezwaren wegnemen die we tegen de maatregelen in de huidige vorm hebben. Het gaat om uitwerkingen van alternatieven voor de volgende drie bezuinigingsvoorstellen.

Erasmus Taalcentrum

De NTU geeft aan dat het ETC sinds 2013 niet meer valt onder de subsidieregelingen van de NTU. Desalniettemin blijft de IVN van mening dat een doorstart serieus moet worden onderzocht. De NTU is het hiermee eens. De voorzitter van de IVN zal, in samenspraak met belanghebbenden en de ambassadeur van Indonesië, samen met de Algemeen Secretaris in gesprek gaan met het Ministerie van OCW.

Zomercursussen

De IVN is van mening dat zomercursussen, eventueel in gewijzigde vorm, moeten blijven bestaan na 2015. De IVN heeft voorgesteld om op zoek te gaan naar een alternatieve voorziening waarin evenveel studenten worden bediend als voorheen. De NTU is bereid om mede op advies van de IVN een nieuwe opzet te ontwikkelen en heeft hiervoor openingen geboden binnen de eigen begroting.

Suppletie

De IVN heeft de schade voor de neerlandistiek in diverse regio's in de wereld met de grootst mogelijk klem onder de aandacht gebracht. Tegelijkertijd heeft de IVN aangegeven dat de huidige suppletieregeling herziening behoeft. De IVN heeft een voorstel gedaan waarin de suppletieregeling per vakgroep nader wordt bekeken. De NTU heeft toegezegd in samenwerking met de IVN te zoeken naar alternatieve regelingen en middelen.

Het bestuur is bijzonder verheugd dat zo veel leden hun zorgen, ervaringen en suggesties kenbaar hebben gemaakt. Het is op dit moment nog ongewis waar we binnen een kwartaal op uitkomen. Wij hopen u tussentijds te kunnen informeren over nieuwe ontwikkelingen, en hopen op een aantal van u een beroep te kunnen doen om bovengenoemde acties ten uitvoer te brengen. In elk geval zal het bestuur begin juli een tussenbalans opmaken en wordt u geïnformeerd of er voldoende tegemoetgekomen kan worden aan de reële bezwaren en talrijke suggesties vanuit het veld. Uiteraard zal ook tijdens het Colloquium Neerlandicum in Leiden ruimte zijn voor discussie.

Het bestuur van de IVN

14.4 Bezuiningsmaatregelen Nederlandse Taalunie

Brief van IVN-bestuur aan leden – 8 mei 2015

Aan de leden van de IVN,

Het bestuur van de IVN is, net als velen van u, geschokt door het handelen van de Nederlandse

Taalunie. We voelen ons allemaal overvallen door de abrupte bezuinigingsmaatregelen die vorige week bekend zijn gemaakt. Het bestuur heeft inmiddels een korte eerste ontmoeting met Maya Rispens gehad waarin we ons ongenoegen over de gang van zaken hebben geuit. Na afloop heeft Maya toegegeven dat de NTU het 'anders had moeten aanpakken'. Maar dat vinden wij niet genoeg.

We hebben ervoor gekozen om een brief te sturen aan de NTU waarin we Geert Joris uitnodigen voor een gesprek. We willen daarmee de NTU een kans geven om de betuigde spijt handen en voeten te geven en alsnog te praten over de maatregelen. We willen als bestuur bovendien onderzoeken of we in overleg kunnen treden met het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken over de suppletiereregeling en het Erasmus Taalcentrum in Jakarta - eventueel samen met de NTU. Immers deze voorstellen raken direct het werkingsgebied van onze internationale betrekkingen.

Wij hebben uw steun hard nodig. Uw informatie op locatie is van groot belang. We hopen daarom van harte dat u bereid bent om informatie met ons te delen als wij daarom vragen. Het bestuur wil optimaal geïnformeerd het gesprek aangaan.

Via deze link* vindt u de brief zoals die gisteren aan de NTU is verzonden. Wij houden u op de hoogte.

Met hartelijke groet,
Bestuur IVN

*Als de brief via de link in deze e-mail niet geopend kan worden, klik dan met uw rechter muisknop op de link en kies voor link openen in een nieuw venster of openen in een nieuw tabblad.

14.5 Bezuinigingsmaatregelen Nederlandse Taalunie: informatie over activiteiten die in gang zijn gezet

18 mei 2015 - door IVN

Aan de leden van de IVN,

Op 7 mei schreven wij een brief aan alle leden. Zie www.ivn.nl. Wij zijn zeer dankbaar voor de talloze reacties die we de afgelopen weken hebben ontvangen naar aanleiding van onze oproep. Binnen het bestuur is een taakgroep gevormd bestaande uit de regiovertegenwoordiger Nederland (Els Stronks), de vice-voorzitter (Henriette Louwerse) en de voorzitter (Jan Renkema), ondersteund door onze interim-directeur (Tjits Roselaar). Hier volgt in het kort informatie over de activiteiten die in gang zijn gezet naar aanleiding van de voorgestelde bezuinigingen: ETC, zomercursussen en suppletie. Daarna nog een korte opmerking over het Colloquium.

ETC

Er is inmiddels een overleg gepland van IVN en NTU met het Ministerie van OCW. Extra probleem blijkt hier de omstandigheid dat het Erasmus Taalcentrum in Jakarta strikt formeel niet onder de Taalunie valt. Het gaat hier om 'geormerkte gelden' waarover de NTU meedeelt geen inspraak te hebben.

Onze insteek wordt doorstart op een goedkoper niveau. Hiertoe is ook overleg gepland met de Nederlandse ambassade in Indonesië over een meer 'marktconform' nieuw business plan dat daar al in ontwikkeling bleek. Denk hierbij aan het Institut Neerlandais in Parijs (eerst voorstel tot opheffing, nu bevredigende doorstart). Via deze aanpak wordt er dus 'immateriële' steun geboden vanuit het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Extra argumenten zijn hierbij de nog aanwezige reserves en de bijzonder hoge kosten van ontslag van medewerkers.

Zomercursussen

De eerste voorstellen van de NTU voor een doorstart van de Zomercursussen kon de IVN niet accepteren omdat de financiële basis te smal bleek. De NTU komt met nieuwe voorstellen over een andere en ook soberder organisatie, met o.a. bezuinigingen op huisvesting maar niet op de inhoud. Er zal hiervoor een openbaar aanbestedingstraject worden gestart.

Suppletierегeling

De NTU zal actie ondernemen om na te gaan in hoeverre elders binnen of buiten de NTU-begroting gelden vrijgemaakt kunnen worden om te garanderen dat moedertaalsprekers kunnen worden aangesteld met externe financiële ondersteuning.

De NTU zal ook de kritieken, commentaren en suggesties meenemen die op de bijeenkomst in Olomouc zullen worden ingebracht door de diverse vakgroepen. Dit 'regionaal colloquium' vindt plaats van 20-22 mei. Op basis daarvan zal de IVN in nauwe samenwerking met de docentenplatforms in kaart brengen wat het positieve effect tot nu is geweest van de suppletierегeling.

Het bestuur vraagt begrip voor het feit dat de informatie, na een week onderhandelen, in deze brief nog summier is. Van belang blijft dat begin juli duidelijk moet zijn of de drie activiteiten resultaat kunnen opleveren. Mocht dat niet het geval zijn, dan zal het bestuur in alle openheid de beschikbare gegevens op tafel leggen als basis voor verdere stappen. Van

belang is nu dat elke vakgroep activiteiten blijft ondernemen om belangenbehartigers te wijzen op de noodzaak van blijvend goede voorzieningen voor de neerlandistiek wereldwijd. Het bestuur wil graag op de hoogte blijven van uw stappen. Wij leggen een dossier aan van al uw acties en we vragen u dan ook met klem om ons te blijven informeren over uw activiteiten.

Colloquium

De druk op ons bureau is nog altijd zeer groot maar in de afgelopen weken is er gelukkig voldoende vrijwillige ondersteuning geregeld voor de voorbereiding van het Colloquium. Helaas bleek dat door de werkdruk een aantal fouten in het (overbelaste) administratiesysteem niet tijdig zijn opgemerkt. Een voorbeeld: enkele leden die voor het colloquium een voorstel voor een lezing of panel hadden gedaan, kregen abusievelijk te horen dat ze in aanmerking kwamen voor een poster. De fouten zijn hersteld. Onze excuses. Inmiddels is ook de 'automatic reply' opgeheven.

Het is op dit moment belangrijker dan ooit dat de IVN laat zien hoe divers en uitgebreid de 'neerlandistiek wereldwijd' is. Ons colloquium in augustus is daarom, nog meer dan andere jaren, van belang. Niet alleen omdat we uitgebreid van gedachten kunnen wisselen, maar ook omdat we met onze collectieve aanwezigheid onze persoonlijke en professionele betrokkenheid zichtbaar maken. Wij roepen u dan ook op om, indien enigszins mogelijk, aanwezig te zijn. Wij kunnen gelukkig melden dat het aantal inschrijvingen met de dag toeneemt!

Het bestuur van de IVN

14.6 Bezuinigingsmaatregelen Nederlandse Taalunie: tussenstand

1 juni 2015 - door IVN

Aan de leden van de IVN,

Reactie op de rapportage van de NTU over het bezoek van Geert Joris en Maya Rispens aan het jubileumcongres van de neerlandici in Centraal-Europa.

Van 20-23 mei vond in Olomouc het jubileumcongres plaats van onze regio Centraal-Europa, Het bestuur feliciteert de vereniging Comenius nogmaals met dit bijzonder geslaagde congres. Een mooie opmaat voor ons 19de Colloquium in Leiden!

Op dit congres waren ook vertegenwoordigers van de NTU uitgenodigd om uitleg te geven over de bezuinigingsplannen. De NTU heeft op 29 mei van deze uitleg verslag gedaan in de nieuwsbrief op haar site: www.taalunieversum.org. Naar aanleiding van dit bericht hebben talrijke IVN-leden uit diverse regio's verontruste mails gestuurd naar het IVN-bureau.

Het bestuur heeft per brief van 18 mei laten weten nog druk in onderhandeling te zijn over de voorgenomen bezuinigingen. Ook is aangegeven dat er uiterlijk begin juli meer duidelijkheid zal zijn. Maar nu de verontrusting door de NTU-nieuwsbrief steeds verder toeneemt, voelt het bestuur zich genoodzaakt tot een tussentijdse reactie. We beperken ons tot drie passages waarin de IVN met name genoemd wordt:

Met de Internationale Vereniging voor de Neerlandistiek (IVN) gaan we nu bekijken welke andere mogelijkheden er zijn om de positie van het Nederlands in het buitenland te versterken.

Inderdaad, dat wilde de IVN al jarenlang. De winst van de discussie tot nu toe is dat de NTU nu ook het belang daarvan onderstreept. Maar als deze formulering de indruk wekt dat de IVN zich heeft neergelegd bij de aangekondigde bezuinigingen dan willen wij dat graag hierbij rechtzetten. Nú gaat het eerst om drie bezuinigingsvoorstellen en de vraag of dit niet anders kan. De IVN denkt van wel. Dit is voor ons het punt van onderhandeling.

We hadden de Internationale Vereniging voor de Neerlandistiek (IVN) eerder moeten betrekken bij en moeten meenemen in de communicatie. Door omstandigheden moesten we de beslissingen echter snel naar buiten brengen. Wij betreuren deze communicatieve onhandigheid en hebben daarvoor ook onze verontschuldigingen aangeboden aan de IVN. Deze strekken zich uiteraard uit naar het hele veld.

De IVN heeft, om haar goede wil te tonen, verontschuldigingen aanvaard voor het feit dat er niet tijdig met haar is overlegd over de vraag hoe bezuinigingen kunnen worden ingevuld. Daarop heeft de NTU toegezegd alsnog te willen overleggen. De IVN heeft niet gezegd dat zij 'betrokken wil worden bij' of 'meegenomen wil worden in' de communicatie. De IVN ziet zichzelf immers als dé onafhankelijke belangenbehartiger van de ruim 600 docenten en hoogleraren in het buitenland. Het behoort tot de kerntaak van de Taalunie om het werk van onze leden te ondersteunen. Over hoe dat het beste kan wil de IVN graag praten maar ook hier geldt weer dat de eerste vraag is waarom er, gelet op de doelstellingen van de NTU, nog verder bezuinigd zou moeten worden op het buitenlands beleid. In dat overleg heeft de NTU toegestemd.

In 2014 was de Taalunie al gestart met het opstellen van een kader voor rapportering over de '(social) return on investment' van de afdelingen Nederlands in het buitenland. Dit instrument moet het mogelijk maken de Nederlandse en Vlaamse overheid op structurele en heldere wijze te informeren over wat de investeringen in de wereldwijde neerlandistiek en het Nederlands als Vreemde Taal opleveren. Dat deze investeringen lonen, is de overtuiging van iedereen die bij dit veld betrokken is. Het is nu zaak die kwantitatieve winst en die kwalitatieve meerwaarde te tonen. De Taalunie wil en kan dit niet alleen: we doen dat samen met de afdelingen Nederlands wereldwijd en de IVN, maar ook met de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland en de diplomatieke posten ter plaatse.

Over deze benadering van 'return on investment' heeft de IVN nog geen 'kader voor rapportering' ontvangen. Wel kan op basis van openbaar beschikbare jaarrekeningen (die van 2011 en 2012) worden vastgesteld dat de Taalunie een financieel gezonde organisatie was. Ook kan op basis van de besluiten van de 76e en 77e vergadering van het Comité van Ministers worden geconcludeerd dat er een meerjarenbeleidsplan tot 2017 is vastgesteld waarin een bezuiniging van 6,5% is gerealiseerd.

In de afgelopen weken zijn er tal van geruchten, veronderstellingen en feiten boven water gekomen. Het bestuur is druk doende deze informatie te controleren. Op dit punt blijft het bestuur de inbreng van alle IVN-leden zeer op prijs stellen. De komende week zal, naar wij verwachten, ook de officiële resolutie van de vereniging Comenius worden gepubliceerd. Daarna zal, na een onderhoud op het Ministerie van OCW en voortgaand contact met de ambassade in Jakarta, zo snel mogelijk verdere informatie volgen.

Het bestuur van de IVN

Bijlagen

1 Artikel 'Heibel rond de Taalunie', Lut Missinne en Jaap Grave, voorpublicatie Ons Erfdeel

2 NOB
Nederlands onderwijs wereldwijd in kaart gebracht

3 NOB
Grenzenloos groeien; de staat van het onderwijs nederlands in het buitenland

BIJLAGE 1

Heibel rond de Taalunie

Lut Missinne (Gent/Münster), Jaap Grave (Berlijn/ Münster)

Voorversie van een bijdrage in *Ons Erfdeel*, zomer 2015

Sinds eind april van dit jaar rommelt het in de buitenlandse neerlandistiek. Het bericht dat de Taalunie flink zal bezuinigen op het onderwijs Nederlands in het buitenland heeft heel wat onrust en verontwaardiging opgewekt, in het buitenland maar ook in Nederland en Vlaanderen. Niet alleen de omvang van de besparingen en de gevreesde impact ervan, maar ook de manier waarop de beslissingen werden genomen en er met de betrokkenen in het veld over werd gecommuniceerd, deed de gemoederen hoog oplopen.

“De Taalunie is de beleidsorganisatie van Nederland, Vlaanderen en Suriname voor de Nederlandse taal. De Taalunie stimuleert mensen en maatschappelijke sectoren om het Nederlands optimaal te benutten, zodat het hun kansen vergroot”, aldus presenteert de TU zich op haar website (www.taalunie.org). De inmiddels meer dan 120 docenten Nederlands die een protestbrief aan de Taalunie hebben ondertekend, zijn het daar volmondig mee eens: “Als je een taal wil koesteren moet je er in de eerste plaats voor zorgen dat steeds nieuwe mensen die taal leren. Wie er bijvoorbeeld voor wil zorgen dat een middelgrote taal als het Nederlands op het internationale toneel zichtbaar blijft, moet er in de eerste plaats voor zorgen dat er steeds weer nieuwe docenten en vertalers worden opgeleid die de taal voldoende beheersen – die de literatuur kunnen vertalen, die ontwikkelingen in de Lage Landen kunnen toelichten in de eigen media, enzovoort.” Bijgevolg is de belangrijkste taak voor een overheidsorganisatie die tot doel heeft om een taal te beschermen: investeren in het onderwijs. Zo dragen ook grote taalgebieden als het Franse, Spaanse en Duitse bij tot de internationale ondersteuning en verspreiding van hun taal en cultuur in het buitenland door middel van de Alliance française, het Cervantesinstituut, het Goethe-Instituut of de DAAD (‘Deutscher Akademischer Austauschdienst’). Een kleiner taalgebied als het Nederlandse heeft er nog veel meer dan de grote belang bij zijn taal en cultuur in het buitenland via het onderwijs en via vertalingen te verspreiden en te ondersteunen.

“Taal schept kansen,” is de titel van het strategisch Taalunieplan voor de beleidsperiode 2013-17; dat zijn kansen voor onderwijs, wetenschap en cultuur, voor innovatie en voor de economie, dixit Geert Joris, Algemeen Secretaris van de Taalunie in 2013. In de toekomst moeten die echter worden gerealiseerd met een besparing van zo’n kleine twee miljoen euro, waarvan € 1,5 miljoen aan Nederlandse en € 400.000 aan Vlaamse zijde. Door drie belangrijke posten te schrappen, met name het Erasmus Taalcentrum in Jakarta, de zomercursussen voor buitenlandse studenten en de suppletieregelingen voor docentschappen in economisch zwakkere landen – waarover zo meteen meer – beoogt men een slordige miljoen euro te bezuinigen. Maar welke gevolgen heeft dit voor het veld, voor de meer dan 500 docenten Nederlands wereldwijd, voor de 180 instellingen waar Nederlands onderwezen wordt, voor de naar schatting 400.000 cursisten en studenten Nederlands in meer dan veertig landen, van Argentinië tot Zwitserland?

Wat steun vanuit Nederland en Vlaanderen betekent voor het Nederlands in het buitenland, mag blijken uit een kort overzicht van wat er in de loop der jaren mét die steun

tot stand is gekomen. Meer dan een halve eeuw geleden werden de allereerste congressen van neerlandici uit binnen- en buitenland georganiseerd. De eerste keer gebeurde dat in 1961 in Den Haag. In samenwerking met de NUFFIC (Netherlands Universities Foundation for International Cooperation) werd een tweedaags congres verzorgd met achttien deelnemers van zestien universiteiten uit zeven landen. De volgende editie vond drie jaar later plaats in Brussel met 48 deelnemers en in 1967 waren het er al 78. Hoewel dit economisch moeilijke jaren waren, was iedereen ervan overtuigd dat investeringen in de buitenlandse neerlandistiek zinvol waren. De congressen boden neerlandici de kans om contacten te leggen met collega's, met ambtenaren van ministeries, schrijvers en journalisten. Er werd het plan opgezet om een overzicht van het Nederlands in het buitenland te publiceren en men had de verzekering van blijvende steun door de NUFFIC. De docenten Nederlands in het buitenland zochten naar oplossingen voor belangrijke problemen: didactisch materiaal voor het academisch onderwijs, aankopen voor de bibliotheek, de juridische positie van lectoren en hoogleraren en studiereizen en beurzen voor studenten. Haast dertig jaar later schreef Wiljan van den Akker, toen hoogleraar Nederlandse letterkunde aan de universiteit van Utrecht '[e]nkele overpeinzingen van een Neerlandicus binnen de muren over het buitenlands beleid' onder de titel 'Mag het misschien nog een beetje meer zijn?' (1990). Van den Akker betreurde in dat stuk de belabberde aandacht voor de studie van de Nederlandse taal en letteren in het buitenland. De werking van de Nederlandse Taalunie voor het buitenlandse taalbeleid noemde hij "inefficiënt en krachteloos", de samenwerking met de IVN (Internationale Vereniging voor Neerlandistiek) nauwelijks bestaande, hij ontwaarde geen of nauwelijks financiële steun voor 'docenten extra muros' en van de universiteiten in Nederland en Vlaanderen ging er evenmin belangstelling uit naar het buitenland. De auteur pleitte voor intensievere samenwerking tussen binnen- en buitenlandse docenten, voor bijscholingen en postdoctorale cursussen, docenten- en studentenuitwisselingen en een internationaal tijdschrift voor Nederlandse taal en cultuur.

Nu, weer vijftig jaar later, is veel hiervan gerealiseerd, worden de driejaarlijkse IVN-congressen (in augustus van dit jaar in Leiden) bezocht door meer dan 300 deelnemers en heeft zich de IVN ontwikkeld tot een centraal orgaan van de gehele neerlandistiek, mede dankzij aanzienlijke financiële steun van de Taalunie. Er zijn in het buitenland banen voor hoogleraren Nederlands dankzij aanloopsubsidies van de Taalunie in het leven geroepen. Er zijn verenigingen van universitaire docenten per regio (bijv. in Centraal-Europa, het Caraïbisch gebied of Zuid-Afrika) maar ook van leraren Nederlands op de middelbare school, zoals de meer dan 500 leden tellende 'Fachvereinigung Niederländisch' in Duitsland, die voor de organisatie van congressen en projecten onder meer op de Taalunie een beroep kunnen doen. Er zijn tal van grensoverschrijdende projecten gerealiseerd, die inzetten op intensivering van contacten tussen de grensgebieden, tussen Noord-Frankrijk, Vlaanderen en Wallonië of tussen Belgisch Limburg, Nederlands Limburg en de Duitstalige regio. Er zijn initiatieven als 'tandemleren' en lezingenreeksen van auteurs in het buitenland, er zijn geschiedenissen over de Nederlandse literatuur en handboeken voor het Nederlands in diverse talen gemaakt, er worden congressen en workshops voor jonge promovendi georganiseerd etc., initiatieven die jaren lang een beroep konden doen op steun van de Taalunie. De huidige situatie van het Nederlands in de wereld is het werk van meerdere decennia en van generaties van gedreven neerlandici in het buitenland.

Geen wonder dat de ongerustheid over de besparingen vandaag groot is. "De wereld is in beweging", schrijft de Taalunie, die graag een "slagvaardige en dynamische organisatie" wil worden. Ze is ervan overtuigd dat er met minder middelen meer gerealiseerd kan worden. Minder middelen, zo legt de Taalunie uit, dat betekent ongeveer 25 % van de te besparen twee miljoen. Als de bezuinigingsvoorstellen die nu beslist zijn voor belangrijke terreinen van de neerlandistiek wereldwijd worden doorgevoerd, zijn ze echter samen goed voor de flinke helft van die bijna twee miljoen.

Ten eerste zet de Taalunie de financiering van het ETC, het Erasmus Taalcentrum in Jakarta, stop. Dit centrum werd in 1981 opgericht en organiseert in samenwerking met de Vakgroep Nederlands van de Universitas Indonesia lessen Nederlands voor cursisten van verschillend niveau en met uiteenlopende interesses voor de taal: Indonesische scholieren, bedrijfsleiders, archivariissen, reisleiders, maar vooral studenten. Indonesische historici en juristen hebben nood aan kennis van het Nederlands om de vele onvertaalde bronnen te kunnen lezen. De Taalunie stelt echter dat ze geen talencentra onder haar hoede heeft en dat deze niet tot haar kerntaken behoren. Dat Nederland gezien het verleden en de verrijking van de Nederlandse staat in Indonesië wellicht ook een morele schuld tegenover de voormalige kolonie heeft, speelt in de overwegingen vreemd genoeg geen enkele rol. In haar beleidsplan 2015-2020 staat onder punt 9.3. 'Het taalgebied promoten': "De Taalunie zorgt er ook voor dat internationaal zoveel mogelijk mensen het Nederlands zien als een aantrekkelijke taal. Zij stimuleert dat Nederlands op veel plekken geleerd, bestudeerd en vertaald wordt." Waarom ondersteuning van het ETC geen kerntaak zou zijn, blijft dus een raadsel.

Ten tweede dreigen de zomercursussen in Nederland of Vlaanderen te worden opgeheven. Deze zomercursussen boden goede en gemotiveerde studenten (in 2013 en 2014 telkens meer dan honderd studenten uit meer dan vijftientig landen) de gelegenheid om zich onder te dompelen in de cultuur en de taal van het land dat ze bestuderen: drie weken interculturele communicatie in de praktijk. De Taalunie vindt het "geen goede keuze om 2.000 tot 5.000 euro per cursist per jaar uit te geven om studenten te motiveren". Het punt is dat die studenten lang niet meer gemotiveerd hoeven te worden, dat is al lang in het buitenland gebeurd, daarom studeren ze Nederlands. Die studenten hebben al een behoorlijk taalniveau bereikt wanneer ze naar Gent of Zeist trekken, maar ze willen ter plekke ook de cultuur leren kennen, de verschillen tussen Nederland en Vlaanderen ontdekken, met moedertaalsprekers omgaan, de taal in levende lijve ondervinden. Het lijkt ons in elk geval zinvoller om te kijken of deze cursussen goedkoper kunnen worden georganiseerd, dan ze "op locatie" te houden, dat wil zeggen naar het buitenland te verhuizen. Twee aspecten zijn van levensbelang: allereerst dat de cursussen ook voor studenten uit economisch zwakke landen toegankelijk blijven en ten tweede dat de docenten, net als tot nu toe het geval is, over voldoende inhoudelijke en culturele competentie beschikken om een groep hoog opgeleide mensen uit alle delen van de wereld op niveau college te kunnen aanbieden.

Een derde bezuinigingsmaatregel treft de zogenaamde suppletierегeling. Deze voorziet dat moedertaal docenten in sommige buitenlandse landen, in het bijzonder Midden- en Oost-Europa van de Taalunie een aanvulling krijgen op het een lokaal salaris. Deze suppletie bedraagt 10.000 euro per jaar voor niet-gepromoveerden en 13.000 euro per jaar voor gepromoveerden en dit voor maximaal drie jaar. Het is een werkzame formule gebleken om moedertaalsprekers in buitenlandse vakgroepen te krijgen, hoewel het geen

probleemloze constructie is, want het statuut van dit bedrag is belastingstechnisch compleet onduidelijk. Het zou een grote hulp zijn als hier duidelijkheid zou komen – in het voordeel van de neerlandicus. De Taalunie ziet een oplossing voor het wegvallen van deze suppleties in een noodfonds van 30.000 euro. Dat is per maand een bedrag van 2.500 euro, te verdelen over alle docenten die ter plaatse lonen van ongeveer 400 euro ontvangen. Dat kan uiteindelijk niet veel meer betekenen dan een flinke boekenbon. Dit systeem wil de Taalunie via fondsenwerving uitbreiden: "Met Europese fondsen kan mogelijk alternatieve financiering worden voorzien en structurele uitwisselingsafspraken tussen universiteiten kunnen eveneens een uitweg bieden." Dat er een dergelijke salaristoelage uit Europese fondsen te halen zou zijn, lijkt ons utopisch. Als men met uitwisselingsafspraken tussen universiteiten het heen- en weerreizen van docenten bedoelt, is dit evenmin een verbetering van de situatie.

Het is de moeite waard om de activiteiten van de Taalunie voor het onderwijs Nederlands in het buitenland eens te vergelijken met de DAAD, de organisatie die op hetzelfde terrein actief is, in Duitsland, een land met vijf keer zoveel inwoners als het gehele Nederlandstalige gebied. De 'Deutscher Akademischer Austauschdienst' presenteert op haar website een schat aan gegevens. Ze krijgt de financiële middelen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en is niet alleen verantwoordelijk voor het uitsturen van lectoren Duits naar het buitenland, maar neemt ook taken waar die in Nederland de NUFFIC en de IVN uitvoeren. Volgens de beschikbare cijfers van de DAAD uit 2013 waren er in dat jaar 500 lectoren werkzaam in 110 landen, grotendeels germanisten. De DAAD financiert docenten of zelfs leerstoelen, het verblijf en de vergoeding van stagiaires en Duitse wetenschappers die in het buitenland onderzoek willen doen. Laten we eens kijken wat de DAAD voor een lector Duits betaalt. De lector ontvangt naast een lokaal salaris een aanvulling van de DAAD, reis- en verhuiskosten en verzekeringen (o.a. ziektekosten- en pensioenverzekering). Deze financiering geldt voor een periode van maximaal vijf jaar. Ook ondersteunt de DAAD de lector die uit het buitenland terugkeert, bij zijn re-integratie. Verder biedt de DAAD veel steun aan de lectoren in het buitenland: voorbereidende bijeenkomsten, regionale vakcongressen in het land zelf én bijscholingen in Duitsland. Ook de Taalunie financiert regionale bijeenkomsten en bijscholingen in Nederland en Vlaanderen (overigens alleen voor niet-moedertaalsprekers), maar voorbereiding voor lectoren bestaat er niet. Dat heeft te maken met het feit dat de Taalunie (en de IVN) nauwelijks eisen aan de kandidaten stellen. De DAAD selecteert wel: bij voorkeur jonge moedertaalsprekers, germanisten of andere taal- of literatuurwetenschappers, die leservaring hebben aan universiteiten en liefst gepromoveerd zijn.

Met de bezuinigingen voor de boeg dreigt de positie van de buitenlandse neerlandistiek terug te vallen op de situatie van voor 1961. Met deze bezuinigingen zullen er koppen rollen, zullen er instituten gesloten worden. Ze zullen onvermijdelijk de opgebouwde expertise en kwaliteit van het onderwijs op ettelijke plaatsen grondig aantasten. In managerstermen noemt men dit kapitaalvernietiging. Straks kunnen dergelijke beslissingen evenmin worden teruggedraaid, want kortetermijninvesteringen in de academische wereld zijn een illusie.

Wat in de discussie tussen Taalunie en het veld veel kwaad bloed heeft gezet, zijn twee zaken. Ten eerste het feit dat de belangrijkste belangenorganisatie, de IVN, vooraf niet werd geraadpleegd maar voor voldongen feiten werd geplaatst. Gesprekken achteraf,

excuses en pogingen om gezamenlijke oplossingen te zoeken hebben de sfeer ontijdend maar het vertrouwen in een oplossing niet verstevigd, omdat er geen uitzicht wordt geboden op een herziening van de besparingen: "we krijgen er geen euro bij," aldus de heer Joris. Ook het managersjargon van de Algemeen Secretaris, op zoek naar "(social) return on investment" van de afdelingen Nederlands in het buitenland, naar "kwantitatieve winst en kwalitatieve meerwaarde", is velen in het verkeerde keelgat geschoten. Het is ronkende ondernemerstaal die de illusie van controleerbaarheid moet uitstralen en de vernietigende besparingen tracht te camoufleren. Terwijl de betrokkenen in het buitenland uit ervaring maar al te goed weten hoe belangrijk taal en interculturele kennis zijn voor de maatschappij, voor de sociale contacten, voor het welzijn én voor de economie van een land. Vele studenten in Polen komen met hun Nederlands in bedrijven terecht. Maar dat mag niet impliceren dat men cultuur en onderwijs aan de marktwetten overlaat. Wie de recente 'Zondagbrief' van Jet Bussemaker, de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in Nederland, leest, kan zich nauwelijks voorstellen dat het beleid van Joris vanuit haar ministerie nog steun geniet. Terwijl Joris een neoliberale visie op de academische neerlandistiek heeft, klinkt er van Bussemaker in deze lente een nieuw geluid. Om het in recente slogans te omschrijven: Joris komt met 'kennis, kunde, kassa' niet verder dan een herhaling van het heilloze marktdenken van de Nederlandse ex-bewindslieden Verhagen en Zijlstra. Bussemaker zet daar in haar brief 'Bildung, binding en burgerschap' tegenover.

De Taalunie wil op zoek gaan naar "welke andere mogelijkheden er zijn om de positie van het Nederlands in het buitenland te versterken". Vele mogelijkheden liggen klaar om verder benut en uitgebouwd te worden. Het ligt voor de hand dat de IVN hier de eerste aanspreekpartner is, de docentengroepen, de lerarenorganisaties, de individuele lectoren en studenten vormen een bestaande en kwaliteitsvolle infrastructuur, waarmee men verder moet en kan. Ze hebben jarenlang aan professionalisering en aan de opbouw van vakexpertise en didactische kennis gewerkt. Zij zijn het die studenten kunnen motiveren, zij kennen de bijzonderheden van hun eigen culturele context, een complex en erg divers terrein. Het is voor een buitenlander onbegrijpelijk dat de belangengroepen en de Taalunie in deze discussie tegenover elkaar staan. Ze hebben hetzelfde doel en moeten dit aan de politiek duidelijk maken.

Overheidssteun voor taal- en cultuurverspreiding, voor onderwijs van het Nederlands in het buitenland is zinvol en noodzakelijk. Wanneer de Taalunie inderdaad meent wat op haar webstie staat: "Nederland en Vlaanderen moeten zich er meer van bewust worden dat het rendeert om te investeren in het Nederlands", dan moet dit ook uit de praktijk blijken. Dan is dit niet verenigbaar met de bezuinigingen in de aangekondigde omvang. De centrale vraag voor verder overleg blijft deze die Matthias Hüning formuleerde: "Ziet de politiek in Nederland en Vlaanderen het onderwijs van het Nederlands in het buitenland nog als een overheidstaak of niet meer? Wil men blijven investeren in een infrastructuur die het mogelijk maakt om studenten in het buitenland op te leiden die beschikken over de nodige taalvaardigheid en de culturele kennis om te kunnen fungeren als bemiddelaars tussen Nederland/België en hun vaderlanden?" Het antwoord is aan de beleidsdragers.

Lut Missinne (Gent/Münster), Jaap Grave (Berlijn/ Münster)